

UiT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Fakultet for humaniora, samfunnsvitenskap og lærerutdanning
Institutt for språkvitenskap

Noen trekk ved fornavnsskikken i Saltdal – med vekt på 1800-tallet

Janne Anita Nilsen

NOR-3920 Masteroppgave i nordisk språk

Høsten 2014

FORORD

På begynnelsen av 2000-tallet var jeg kommet halvveis i hovedfaget mitt i nordisk. Samtidig fikk jeg meg fast jobb som lærer ved Bodø videregående skole, og etter hvert, i 2003, fikk jeg mitt første barn. På grunn av disse heldige omstendighetene i livet mitt kom arbeidet med å gjøre ferdig hovedfaget i bakgrunnen, det ble ikke tid nok til å jobbe med det. Det har likevel hele tiden ligget i bakhodet som et uferdig prosjekt som jeg har hatt et ønske om å fullføre. Da ungene nå er blitt større og jobben ikke er så ny lenger, tok jeg igjen tak i prosjektet. Jeg bladde meg igjennom gammel pensumslitteratur fra fellespensumet til hovedfaget og husket tilbake til mange gode forelesninger både innenfor språk og litteratur. Spesielt husket jeg at navneforskning var noe som jeg syntes var interessant. Jeg tok derfor kontakt med professor Gulbrand Alhaug, som har en enorm kunnskap om feltet, og han sa ja til å veilede meg i arbeidet med avhandlinga.

En viktig faktor når jeg skulle gå i gang med avhandlinga, var at temaet måtte føles nært. Derfor var valget av geografisk undersøkelsesområde ikke tilfeldig. Selv om jeg har bodd i Bodø i snart 20 år, har jeg ei djup rot i Saltdal. Jeg valgte derfor å se nærmere på navnetrendene i heimbygda mi. I gjennom arbeidet har jeg måttet gå tilbake og sette meg inn i lokalhistorie og gårds- og slektshistorie i Saltdal, og det har vært veldig spennende.

Men det er ikke uten svært gode hjelpere at jeg har kommet dit jeg er i dag! Det er flere som fortjener en takk for det. Først vil jeg takke veilederen min, Gulbrand Alhaug, for utrolig god veiledning, hjelp og støtte. En blir ganske ydmyk når en møter mennesker med en sånn enorm kunnskap om eget fagfelt som han har. I tillegg til all den fagkunnskapen som han innehar, har jeg lyst til å trekke fram de veldig gode veiledningene som jeg har fått når han har lest manuset underveis. Hver gang har veiledningene hans løftet avhandlinga mi, de har virkelig vært ”vurdering for læring”. Siden jeg selv er lærer i den videregående skolen, har denne læringsprosessen også vært viktig for meg.

Videre vil jeg takke familien min som har stilt opp og gjort det mulig for meg å jobbe med prosjektet. Terje, samboeren min, har gitt uvurderlig teknisk hjelp i forbindelse med tabeller og figurer. Tusen takk! Dernest vil jeg takke pappa som har hjulpet meg med å finne fram opplysninger i Saltdal gårds- og slektshistorie, noe som har vært en tidkrevende jobb. Både

mamma og pappa fortjener en takk for at de har hjulpet meg med mange praktiske ting, laget mat og passet ungene, slik at jeg kunne konsentrere meg om arbeidet. Jeg hadde ikke klart dette uten deres hjelp!

Til slutt vil jeg takke arbeidsgiveren min, Bodø videregående skole, og deres velvilje i forbindelse med utdanningspermisjon. Det føles godt å ha en arbeidsgiver som legger til rette for at en skal kunne ta mer utdanning. Lærerjobben er i dag mye mer enn fagkunnskap, da det sosialpedagogiske har stor plass, men som fagmenneske gir faglig påfyll motivasjon. Jeg har gledet meg over å arbeide med avhandlinga, det har gitt meg motivasjon til å fortsette i jobben som lærer.

INNHold

1. INNLEDNING	6
1.1. Hypoteser, problemstillinger og avgrensninger	6
1.2. Navngiving	8
2. UNDERSØKELSE SOMRÅDET – ET HISTORISK RISS	12
3. NAVNEMATERIALET	19
4. METODISKE ASPEKT	21
4.1. Navneklassifisering	21
4.2. Kollisjon mellom klassifisering på språklig og kulturelt grunnlag	23
4.3. Toppnavn i Saltdal 1820-1900 sammenlignet med Norge	24
4.4. Sammenlikning av toppnavn i Saltdal versus tidligere periode i Saltdal	25
4.5. Analyse av moveringer blant kvinnenavnene i Saltdal 1820-1910	26
4.6. Spørreundersøkelse om bruken av bibelske guttenavn fra 1990-2007	26
5. TOPPNAVN MENN	28
5.1. Toppnavnsutvikling menn i Saltdal versus Norge (1820-1900)	28
5.2. Sammenligning av toppnavn i Saltdal versus tidligere periode i Saltdal	40
5.2.1. Sammenligning av mannsnavn 1840-49 med 1820-29	40
5.2.2. Sammenligning av mannsnavn 1850-59 med 1830-39	44
5.2.3. Sammenligning av mannsnavn 1860-69 med 1840-49	46
5.2.4. Sammenligning av mannsnavn 1870-79 med 1850-59	47
5.2.5. Sammenligning av mannsnavn 1880-89 med 1860-69	50
5.2.6. Sammenligning av mannsnavn 1890-99 med 1870-79	52
5.2.7. Sammenligning av mannsnavn 1900-10 med 1880-89	56
5.3. Utviklinga til kategoriene av mannsnavn i perioden 1820-1910	57
6. TOPPNAVN KVINNER	60
6.1. Toppnavnsutvikling kvinner i Saltdal versus Norge (1820-1900)	60
6.2. Sammenligning av toppnavn i Saltdal versus tidligere periode i Saltdal	73
6.2.1. Sammenligning av kvinnenavn 1840-49 med 1820-29	73
6.2.2. Sammenligning av kvinnenavn 1850-59 med 1830-39	76
6.2.3. Sammenligning av kvinnenavn 1860-69 med 1840-49	79
6.2.4. Sammenligning av kvinnenavn 1870-79 med 1850-59	80
6.2.5. Sammenligning av kvinnenavn 1880-89 med 1860-69	82

6.2.6. Sammenligning av kvinnenavn 1890-99 med 1870-79.....	85
6.2.7. Sammenligning av kvinnenavn 1900-10 med 1880-89.....	88
6.3. Utviklinga til kategoriene av kvinnenavn i perioden 1820-1910.....	90
6.4. Et nærmere blikk på moveringskategorien.....	91
7. SPESIELLE NAVN I SALTDAL PÅ 1800-TALLET.....	98
7.1. Spesielle mansnavn.....	98
7.2. Spesielle kvinnenavn.....	100
8. NAVNGIVINGEN PÅ 1800-TALLET I SALTDAL – NOEN OPPSUMMERENDE ÅRSAKSFORKLARINGER SETT I LYS AV LOKALHISTORIA.....	102
9. RESULTATER FRA SPØRREUNDERSØKELSEN OM BIBELSKE NAVN (1997-2007).....	104
10. SAMMENDRAG.....	115
LITTERATURLISTE.....	119
VEDLEGG.....	122

OVERSIKT OVER GRAFISKE FRAMSTILLINGER OG TABELLER

Grafiske framstillinger:

Figur 1: Sammenligning av <i>Johan</i> i Saltdal versus Norge.....	29
Figur 2: Sammenligning av <i>Jens</i> i Saltdal versus Norge.....	29
Figur 3: Sammenligning av <i>Hans</i> i Saltdal versus Norge.....	30
Figur 4: Sammenligning av <i>Peder</i> i Saltdal versus Norge.....	30
Figur 5: Sammenligning av <i>Andreas</i> i Saltdal versus Norge.....	31
Figur 6: Sammenligning av <i>Kristen</i> i Saltdal versus Norge.....	31
Figur 7: Sammenligning av <i>Bent</i> i Saltdal versus Norge.....	31
Figur 8: Sammenligning av <i>Kristian</i> i Saltdal versus Norge.....	32
Figur 9: Sammenligning av <i>Peter</i> i Saltdal versus Norge.....	33
Figur 10: Sammenligning av <i>Alfred</i> i Saltdal versus Norge.....	33
Figur 11: Sammenligning av <i>Joakim</i> i Saltdal versus Norge.....	33
Figur 12: Sammenligning av <i>Bernhard</i> i Saltdal versus Norge.....	34
Figur 13: Sammenligning av <i>Ingvald</i> i Saltdal versus Norge.....	34
Figur 14: Sammenligning av <i>Gjert</i> i Saltdal versus Norge.....	35
Figur 15: Sammenligning av <i>Albert</i> i Saltdal versus Norge.....	35
Figur 16: Sammenligning av <i>Ole</i> i Saltdal versus Norge.....	36
Figur 17: Sammenligning av <i>Jakob</i> i Saltdal versus Norge.....	36
Figur 18: Sammenligning av <i>Olaf</i> i Saltdal versus Norge.....	36
Figur 19: Sammenligning av <i>Karl</i> i Saltdal versus Norge.....	37
Figur 20: Sammenligning av <i>Nils</i> i Saltdal versus Norge.....	38
Figur 21: Sammenligning av utviklinga til <i>Peder</i> og <i>Peter</i> i Saltdal.....	39
Figur 22: Utviklinga til kategoriene av mannsnavn i perioden 1820-1910.....	58
Figur 23: Sammenligning av <i>Johanna</i> i Saltdal versus Norge.....	62
Figur 24: Sammenligning av <i>Kristine</i> i Saltdal versus Norge.....	62
Figur 25: Sammenligning av <i>Hanna</i> i Saltdal versus Norge.....	62
Figur 26: Sammenligning av <i>Bente</i> i Saltdal versus Norge.....	63
Figur 27: Sammenligning av <i>Jensine</i> i Saltdal versus Norge.....	64
Figur 27: Sammenligning av <i>Albertine</i> i Saltdal versus Norge.....	64
Figur 29: Sammenligning av <i>Ovidia</i> i Saltdal versus Norge.....	64
Figur 30: Sammenligning av <i>Gjertine</i> i Saltdal versus Norge.....	65
Figur 31: Sammenligning av <i>Karoline</i> i Saltdal versus Norge.....	65

Figur 32: Sammenligning av <i>Karen</i> i Saltdal versus Norge.....	66
Figur 33: Sammenligning av <i>Oline</i> i Saltdal versus Norge.....	66
Figur 34: Sammenligning av <i>Ane</i> i Saltdal versus Norge.....	66
Figur 34: Sammenligning av <i>Helene</i> i Saltdal versus Norge.....	67
Figur 36: Sammenligning av <i>Anna</i> i Saltdal versus Norge.....	68
Figur 37: Sammenligning av <i>Anne</i> i Saltdal versus Norge.....	69
Figur 37: Sammenligning av <i>Jenny</i> i Saltdal versus Norge.....	69
Figur 39: Sammenligning av <i>Olga</i> i Saltdal versus Norge.....	69
Figur 40: Sammenligning av <i>Maria</i> i Saltdal versus Norge.....	70
Figur 41: Sammenligning av <i>Marie</i> i Saltdal versus Norge.....	70
Figur 42: Sammenligning av <i>Marta</i> i Saltdal versus Norge.....	71
Figur 43: Sammenligning av utviklinga til <i>Anne, Ane</i> og <i>Anna</i> i Saltdal.....	72
Figur 44: Utviklinga til kategoriene av kvinnenavn i perioden 1820-1910.....	90
Figur 45: Fordeling av ulike moveringer blant kvinnenavnene basert på antall navnebærere.....	92
Figur 46: Utvikling av moveringer – <i>ine</i> og <i>-e/-a</i>	96
Figur 47: Svar på spørsmål 3 i undersøkelsen: Hvem foreslo navnet?.....	106
Figur 48: Svar på spørsmål 4 og 5 i undersøkelsen: Hva er mors og fars utdanning?.....	107
Figur 49: Svar på spørsmål 6 i undersøkelsen: Hvor ofte går du i kirka?.....	108
Figur 50: Svar på spørsmål 7 i undersøkelsen: Andre faktorer som var viktig da du/dere valgte navn til barnet?.....	109

Tabeller:

Tabell 1: Oversikt over de 20 mest populære mannsnavnene i Saltdal (1820-1900).....	28
Tabell 2: Mannsnavn i Saltdal 1840-49 sammenlignet med 1820-29.....	40
Tabell 3: Mannsnavn i Saltdal 1850-59 sammenlignet med 1830-39.....	44
Tabell 4: Mannsnavn i Saltdal 1860-69 sammenlignet med 1840-49.....	46
Tabell 5: Mannsnavn i Saltdal 1870-79 sammenlignet med 1850-59.....	48
Tabell 6: Mannsnavn i Saltdal 1880-89 sammenlignet med 1860-69.....	50
Tabell 7: Mannsnavn i Saltdal 1890-99 sammenlignet med 1870-79.....	53
Tabell 8: Mannsnavn i Saltdal 1900-1910 sammenlignet med 1880-89.....	57
Tabell 9: Oversikt over de 20 mest populære kvinnenavnene i Saltdal (1800-1900).....	60

Tabell 10: Kvinnenavn i Saltdal 1840-49 sammenlignet med 1820-29.....	73
Tabell 11: Kvinnenavn i Saltdal 1850-59 sammenlignet med 1830-39.....	77
Tabell 12: Kvinnenavn i Saltdal 1860-69 sammenlignet med 1840-49.....	79
Tabell 13: Kvinnenavn i Saltdal 1870-79 sammenlignet med 1850-59.....	80
Tabell 14: Kvinnenavn i Saltdal 1880-89 sammenlignet med 1860-69.....	82
Tabell 15: Kvinnenavn i Saltdal 1890-99 sammenlignet med 1870-79.....	85
Tabell 16: Kvinnenavn i Saltdal 1900-1910 sammenlignet med 1880-89.....	88
Tabell 17: Moveringer kvinnenavn på – <i>ine</i>	93
Tabell 18: Moveringer kvinnenavn på <i>-a/-e</i>	95
Tabell 19: Moveringer kvinnenavn – <i>restkategori</i>	95
Tabell 20: Oversikt over bibelske guttenavn som var i bruk i Saltdal, Fauske og Beiarn 1997-2007.....	105

1. INNLEDNING

Formålet med avhandlinga er å undersøke noen trekk ved fornavnsskikken i Saltdal. Først vil jeg se nærmere på utviklinga til de mest populære manns- og kvinnenavnene i perioden 1820-1900 i Saltdal sammenlignet med Norge, og etterpå vil jeg konsentrere meg bare om toppnavnsutviklinga i Saltdal i perioden 1820-1910. Hensikten med denne disposisjonen, er å se utviklinga i to ulike dimensjoner, først i et landsperspektiv og deretter mer lokalt eller internt i bygda. I arbeidet med toppnavnene for kvinner vil jeg i tillegg se nærmere på kategorien moveringer.

Selv om hovedfokuset i avhandlinga er på de navnene som er mest populære, vil jeg også se nærmere på noen av de sjeldne navnene som har dukket opp i materialet på 1800-tallet. Her vil det være interessant å søke etter mulige årsaksforklaringer til at noen valgte spesielle navn. Navnetrender endrer seg ofte i takt med tendenser i tida, og derfor kan en forklare noen av trendene ved å skule til historiefaget. Andre ganger er ikke overordnet historiekunnskap tilstrekkelig, og da vil det være aktuelt for meg å se popularitetsutviklinga i et lokalhistorisk lys.

I perioden 1820-1910 er blant annet bibelske navn en sentral kategori, men ettersom denne navnetypen også er populær i dag, vil jeg, i den siste delen av avhandlinga, undersøke hvilke grunner som ligger bak valget av bibelske navn i dag. I denne sammenhengen har jeg gjort en spørreundersøkelse. For 1800-tallet er det naturlig nok ikke mulig å gjøre en tilsvarende undersøkelse, men jeg går ut i fra at valget av bibelske navn på den tida hadde sammenheng med religiøs interesse. I vår tid derimot – da kristendommen ikke står så sterkt i samfunnet som på 1800-tallet – er det i utgangspunktet overraskende at de bibelske navnene er så populære. Intensjonen med undersøkelsen er derfor å prøve å finne ut hva slags motiv dagens foreldre har for å velge bibelske navn til barna sine. På den måten vil jeg altså forsøke å avdekke om valget av bibelske navn er motivert av andre forhold i perioden 1997-2007 enn på 1800-tallet.

1.1. Hypoteser, problemstillinger og avgrensninger

En hypotese er at jeg, både i analysen og sammenligningen av navnekategoriene, vil finne noen av de samme trekkene i Saltdal som ellers i landet. For eksempel regner jeg med å finne

relativt stor bruk av bibelske- og tyske navn på 1800-tallet. Dette er fordi en vet at Bibelen spilte en stor rolle i folks dagligliv på denne tida, og at en må gå ut fra at mange lot seg inspirere av navnene i den. På samme måte vet en at tysk kultur, blant annet gjennom handel, stod sterkt i Norge og derfor også kan ha påvirket navnetrendene.

Videre er det også en hypotese at en i siste halvdel av 1800-tallet, i takt med nasjonsbyggingsideologien, vil se at den nordiske navnerenessansen gjør seg gjeldende i valg av navn. Vi kan også vente at kvinnenavn laget av mansnavn, moveringer, for eksempel *Jensine* av *Jens*, vil være populære cirka midt på 1800-tallet. Jeg vil, både underveis og i et eget kapittel, forsøke å se resultatene fra analysen av toppnavnene i lys av kulturhistoriske forhold og tidligere forskning på området. Det er også interessant å se om den geografiske nærheten til Sverige kan ha ført til at en brukte svenske navn i Saltdal.

En tredje hypotese knytter seg til resultatene av spørreundersøkelsen om bruken av bibelske guttenavn på slutten av 1900-tallet. Her er det blant annet nærliggende å tro at valget av et bibelsk guttenavn ikke har noen direkte sammenheng med en religiøs overbevisning, men at det er andre faktorer som har spilt inn. Spørreundersøkelsen av de bibelske guttenavnene ligger tidsmessig nært vår tid, og det er ikke gjort så mye forskning på området. Informantenes svar vil vise noen av motivene for valg av et bibelsk navn, men for å sette resultatene inn i en større sammenheng, vil jeg i tillegg se resultatene i lys av kultursosiologiske teorier, blant annet om smakspreferanser.

I og med at jeg konsentrer meg om populariteten i bruken av første fornavn i Saltdal på 1800-tallet, vil andre trekk ikke bli synlige, for eksempel skikken med to fornavn som var ganske vanlig i samme periode. På samme måte vil avgrensninga til bare 1800-tallet i denne delen av avhandlinga gjøre at en ikke kan si noe sikkert om den videre popularitetsutviklinga på 1900-tallet.

Den siste delen av avhandlinga tar for seg bare én av kategoriene som jeg har sett nærmere på 1800-tallet, bibelske navn. Utgangspunktet for dette valget er at en gjennom tidligere forskning og navnestatistikker vet at disse navnene ble veldig populære på slutten av 1900-tallet. Ved å velge ut bare denne kategorien vil andre aspekt ved navnetrendene i samme periode ikke komme til syne.

1.2 Navngiving

Et sentralt punkt i avhandlinga er å finne årsaker til navnetrendene i ulike perioder. Det er derfor interessant å se nærmere både på ulike prinsipper for navngiving i de tidligere tider og mulige årsaksforklaringer til at trendene ble som de ble.

Ola Stemshaug skriver i artikkelen "Namngiving og navnebruk" om ulike prinsipper for navngiving i fra de eldste tider og fram til begynnelsen av 1900-tallet. Her sier han at det eldste prinsippet for navngiving som vi kjenner i Skandinavia, er at navnet skal vise tilhørighet, vise hvem navnebæreren er i slekt med (Stemshaug 1982: 25). Tilhørigheten ble ofte markert ved hjelp av flere forskjellige former for oppkalling. En måte å kalle opp på var å bruke subtraksjonsvariasjon, det vil si at en nevner bare det ene leddet som en navngir etter, for eksempel *Unn* etter *Jorunn*. Motsatt kunne en bruke addisjonsvariasjon, det vil si at et enledda navn fikk tillagt et nytt ledd. Et eksempel på dette er *Torbjørn* av *Tor*. En annen måte å kalle opp barn på var såkalt "heloppkalling", det vil si at en gav barnet det samme navnet som en i familien eller slekta. Utover på 1800-tallet ble det også vanlig å kalle opp ved hjelp av alliterasjon, det vil si at for eksempel første bokstav i navnet ble brukt på nytt, som *Oddmund* som er oppkalt etter farfaren *Ole* (Stemshaug 1982: 27-30).

I tillegg til de ovenfor nevnte oppkallingsmåtene kalte en også opp ved hjelp av moveringer, det vil si navngiving på tvers av kjønnene, for eksempel *Hansine* av *Hans* eller *Berteus* av *Berta*. Gulbrand Alhaug har i en artikkel om navngiving i Nord-Norge trukket fram at nordlendingene var mer kreative i navnevalgene på midten av 1800-tallet enn i andre deler av landet. Dette kommer blant annet til syne, sier han, i de mange moveringene av mannsnavn til kvinnenavn i Nord-Norge (Alhaug 1990: 139).

Et annet prinsipp for å markere tilhørighet til familien ved navngiving, var at etternavnet – *son/-dotter*, for eksempel *Olav Tryggvasson* eller *Dorothe Engelbretsdotter*, signaliserte hvem som var far til barnet.

Når det gjelder navnetrender i moderne tid sier Botolov Helleland, i en artikkel publisert på forskning.no (2007), at vi i dagens samfunn er opptatt av å finne geniale navn til barna våre, men at vi, selv om vi tror vi er geniale, ofte følger strømmen i valg av navn. Han mener vi tror

vi er geniale, men at holdninger og trender svever i samfunnet, og at vi tar dem opp ubevisst. Videre sier han at navnebølger ofte kan vare i ti til tretti års tid, at nye navn kommer inn på topplistene og forsvinner ut igjen etter noen år. Men hvorfor er det slik? Jeg er klar over at Helleland primært har forsket på stedsnavn, men han er tydeligvis også godt orientert om det som foregår i personnavnsforskning, og jeg har derfor valgt å bruke artikkelen hans til å kaste lys over noe av det med navngiving i moderne tid.

Helleland sier at en vanlig folkesosiologisk forklaring er at vi kaller opp ungene våre etter helter, kjendiser, kongelige, skuespillere eller populære rollefigurer, men at denne årsaksforklaringen ikke alltid stemmer. Han mener vi til en viss grad lar oss påvirke av dette, men at det ikke er noen klar drivkraft når vi skal velge navn og at det er andre, bakenforliggende elementer i samfunnet, som spiller inn. Videre hevder han at navn endres med tida, men at de ikke reflekterer sosiale trender og drives av rollemodeller. Et eksempel på dette er det Gulbrand Alhaug sier om popularitetsbølgen med bibelske navn på slutten av 1900-tallet. Han mener at det ikke er noe som tyder på at valg av bibelske navn har sammenheng med foreldrenes livssyn, men at trenden er importert fra USA (Alhaug 2008: 12).

Mange småting i samfunnet svinger, sier Helleland, og knytter det til “tidsånden”, som han hevder er et vagt begrep. Han sier “tidsånden” lever sitt eget liv og trekker fram eksemplet med at slektsbåndene er blitt svekket i dag, samtidig som de individuelle valgene er satt i høysetet. Han mener “tidsånden” også påvirker navnevalgene, men at sosiale trender har sin egen indre dynamikk. For eksempel når mange nok mennesker har kalt barnet sitt *Martin* eller *Aksel*, vil flere gjøre det samme.

Et annet punkt som kan trekkes fram av Helleland som årsak til navnevalg i dag, er et ønske om å skille seg ut. I dagens samfunn er dette ikke nødvendigvis knyttet til status. Det kan snarere være et ønske, sier han, om “hiphet” eller “coolhet”, yrke eller utdannelse. Oppkalling eller berømmelse er ikke i fokus i denne årsaksforklaringen, men mer et ønske om å velge det samme som de toneangivende i samfunnet (Helleland 2007). Alhaug sier i en artikkel om navnemoter fra 1700-tallet til i dag, at det opp gjennom tidene har vært bestemte navn og navnetyper som har vært mer populære enn andre, men at på 1900-tallet har navnemotene forandret seg fortere enn tidligere århundrer (Alhaug 2008: 12).

Et annet forskningsprosjekt som er relevant å trekke fram i forbindelse med navngiving i dagens samfunn, er Emma Aldrins doktorgradsavhandling om *“Navnval som sosial handling – Val av förnamn og samtal om förnamn bland föräldrar i Göteborg 2007-2009”*. Hun fant blant annet ut at foreldre kan ha et ønske om å tegne et bilde av seg selv igjennom navnevalg, for eksempel kan en se det igjennom valget av ulike stavemåter og navneforbilder. Hun mener også at det er en sammenheng imellom hvordan foreldrene snakker om navnevalget og hvordan de, igjennom dette, selv vil bli oppfattet. Generelt fant hun ut at eldre, velutdannede foreldre som bodde i villa, valgte konservativt. Mens de yngre, som bodde i leilighet, ofte framstilte seg som mer kreative gjennom navnevalget (Aldrin 2011: 70-97). Dette sammenfaller godt med det Helleland sa om “hiphet” eller “coolhet”.

Videre fant også Aldrin ut at svenske foreldre ofte gav gutter utenlandske navn eller navn i fra slekta, mens de hadde en tendens til å gi jenter svenske navn som de opplevde som estetisk tiltalende. De estetiske aspektene knyttet seg til opplevelsen av navnet, for eksempel om det var fint, vakkert, tøft, mykt eller lignende, alternativt hvordan navnet ble stavet, det vil si at den estetiske tiltrekningen til navnet var knyttet til om en syntes det så fint ut i skrift. Foreldrenes identitet og holdninger bak navnevalget løftes på denne måten fram, og dermed deres ønske om å bli oppfattet enten som moderne eller originale (Aldrin 2011: 121 og 129)

Et annet perspektiv som kommer fram i Aldrins undersøkelse, er at foreldrene tar hensyn til at barnet skal bære navnet i omgivelser som vil ha en oppfatning om det. Det kan for eksempel handle om at foreldrene finner fram til navn som er artistnavn, et navn som passer i en eventuell internasjonal karriere, eller et navn som glir lett inn i mengden. Hun mener at navnevalg ikke bare er identitetsskapende for foreldrene, men at det også legger grunnlaget for barnets identitet. Dette er fordi hun mener omgivelsene trekker slutninger om barnet ut i fra navnet, mer enn personligheten. Hun mener mange foreldre er bevisste på at omgivelsenes oppfatning av navnet kan påvirke deres syn på barnet, og at foreldrene derfor tar hensyn til dette i navnevalgene (Aldrin 2011: 236).

Litteraturen som jeg har vist til i dette kapitlet, har vist at oppkalling var et viktig prinsipp for navnelaging i tidligere tider, mens i moderne tid er det kanskje andre faktorer som er viktigere, for eksempel et ønske om å posisjonere seg på en eller annen måte. En må selvsagt være forsiktig med å bruke moderne forskning til å forstå navnetrendene i tidligere tider, men

jeg synes likevel det er spennende å se om tankegodset til Aldrin også kan brukes til å forstå navnetrendene på 1800-tallet. Det kan for eksempel, i kapitlet om de spesielle navnene i Saltdal, være interessant å gå nærmere inn på hvert av navnene ved å gå til slektsbøkene, for så å undersøke om navnet kan ha spilt noen rolle for identiteten eller livet til den enkelte, slik Aldrin mener å påvise i avhandlinga si. På den andre sida vil henvisningene til litteraturen om navngiving i moderne tid være mest relevant for analysen av spørreundersøkelsen.

2. UNDERSØKELSESMRÅDET – ET HISTORISK RISS

Saltdal kommune ligger midt i Nordland fylke, strekker seg fra fjord til fjell og grenser opp til Sverige. Administrasjons- og handelssenteret er i dag Rognan, mens tettstedet Røkland ligger 15 km lenger sør.

Bosetting, folketall og folkeliv i tidlige tider til og med 1900-tallet

For å forstå hvorfor navnetrendene var som de var i Saltdal, er det viktig å finne ut av hvordan folk levde og hva de levde av i Saltdal på 1800- og 1900-tallet. Mennesker er preget av den tida de lever i, både lokalt og nasjonalt. I dagens samfunn er tankemønsteret i tillegg preget av internasjonale strømninger, igjennom at verden er blitt mer globalisert. Vi reiser mye mer enn før, og vi bruker internett daglig. Folk preges altså av forskjellige ting til forskjellige tider og kunnskap og innlevelse i hvordan folk hadde det, og hva de ble påvirket av, kan ha hatt betydning for hvilke navn en gav sine barn.

I avhandlingas første del, som tar for seg popularitetsutviklinga til navn i Saltdal, er det mest relevant å se nærmere på historiske forhold på 1800-tallet. Den siste delen av avhandlinga (kap. 9), spørreundersøkelsen om bruken av bibelske navn fra 1990-2007, dekker ikke bare Saltdal, men også Fauske og Beiarn. I analysen av resultatene, må en derfor søke forklaringene lokalt, men det er også viktig å se dem i en større, både nasjonal og internasjonal, sammenheng og i lys av tidligere forskning. Jeg velger likevel å skrive litt om lokalhistoriske forhold i Saltdal på 1900-tallet, da dette har betydning for hvordan Saltdal er i dag.

For å forstå hvordan situasjonen var som den var på begynnelsen av 1800-tallet, velger jeg å gå litt lenger tilbake i tid og gjøre et kort historisk riss av utviklinga i Saltdal, sett i lys av utviklinga i landet forøvrig. Det vil være interessant å se på om impulser utenfra, det vil si handel med Bergen, lofotfisket og arbeid i gruvene i Sulitjelma, kan ha påvirket navnetrendene i Saltdal. Båtbyggertradisjonen stod sterkt i Saltdal på 1800- og 1900-tallet, og det er interessant å se om denne virksomheten på noen måte kan ha påvirket navnetradisjonene i bygda.

Etter Svartedauden preges tida, både i Europa og i Norge, fram til begynnelsen av 1600-tallet av en sterk vekst. Deretter er det en tilbakegang fram til begynnelsen av 1700-tallet før en igjen får en økende vekst utover 1700-tallet. I Saltdal regner en med at folketallet begynte å vokse fra omkring 1500-tallet (Hutchinson 2006: 26). På grunn av den økende folkeveksten og vanskeligere økonomiske forhold generelt, flyttet det en del mennesker til Saltdal. På begynnelsen av 1600-tallet ble det ansatt en prest i bygda, og det ble bygget kirke på midten av 1600-tallet. Med den stadig økende befolkningsveksten, bosatte flere og flere seg i ved fjordbunnen. Dette er det området som i dag er Rognan. Bosettingen ved fjorden gav bedre mulighet til handel eller varebytte med samer og folk som bodde lenger ut i fjorden (Hutchinson 2006: 26).

Det var ikke så mye samisk befolkning i bygda fram til midten av 1600-tallet, men fra midten av 1600-tallet bekymret myndighetene seg over at samer fra øst skulle bosette seg på norsk side. Flyttingen økte utover på 1700-tallet og preget i betydelig grad bosettingen i Saltdal. Da den mannlige befolkningen skulle telles i 1701, ble det talt 238 menn på ett år eller eldre, og det ble registret 72 hushold. Ved den første folketellingen i Norge i 1769 talte presten i Saltdal 708 personer, foruten 94 samer (Hutchinson 2006: 29-31) Dette viser, med eller uten samene, at folketallet har økt kraftig i bygda. Av det registrerte folketallet i 1769 var 255 bosatt i “Sjøbygda”, det vil si ved fjorden.

På begynnelsen av 1800-tallet vokste folketallet voldsomt i Norge, også i Saltdal. Men i årene 1812 til 1814 døde det 55 personer mer enn det ble født. I følge sokneprestens beskrivelser skyldes noe av dette uår og hungersnød. Dette var ikke et særpreg for Saltdal, for det var også nød i landet forøvrig. Til tross for at folketallet økte, var det knapt synlige tendenser til sosiale endringer i det lokale bondesamfunnet. I prestens nedtegnelser fra tida vektla han heller de forholdene som begrenset veksten enn hva som stimulerte den. Hva som ennå mest fyller mortalitetslistene er (skikken ved) tidlig dåp, skrev han. “Barn kom til kirken i februar, som var født samme morgenen. Ei under da, at så ofte neste søndag det barn begraves, som den forrige døptes” (Hutchinson 2006: 45). Skikken med tidlig dåp var dels knyttet til overtro forbundet med barsel. Barnet skulle ikke bare ha ståll hos seg, men det måtte stadig brenne lys hos det, inntil det var døpt. Den store barnedødeligheten kan en se ved at det er stort frafall både i folketellingen i 1865 og i 1900. Et barn som ble født i 1866, men som døde i 1867, ble ikke telt med i 1800-folketellingen. Barseltida hadde også betydning for navngivinga; dersom

noen viste seg for barselkvinna i drømme, måtte barnet oppkalles etter denne. Slik kan vi finne to barn med samme navn i barneflokker der begge levde opp. I følge sokneprestens utsagn hang “atskillig slags overtro ennå med bygdefolket, skjønt sterkt avtagende”, på begynnelsen av 1800-tallet.

Fra 1820 vokste folketallet i dalen med helt uvanlige takter, og dette fortsatte i vel 100 år. Folketallet i 1920 var ca. fire ganger større enn det var i 1820. Veksten i folketallet dreide seg både om at fødselsraten vokste, men også at det flyttet folk til bygda. Fra omkring 1820 flyttet det også enkelte svenske familier inn i den øvre delen av bygda. De nye familiene, både innflytterne og bondeungdommen som ikke fikk del i foreldrenes jord, fant sitt utkomme på rydningsplasser og som husmannsfolk. Bosetningsgrensen ble flyttet stadig lenger oppover i dalen. Samtidig inntok ikke-samiske familier de samiske bosetningsområdene. På plassene i øverbygda var det særlig innflyttere fra Rana og Sverige som bosatte seg (Hutchinson 200: 47). Det framgår av folketellingene i 1865 og 1875 at husmannsfamiliene var svært fattige. De drev gjerne med attåttnæringer som fisker, smed, snekker, tømmermann, skredder, og så videre.

På begynnelsen av 1900-tallet opphørte leilendingsvesenet og mange av leilendingene i Saltdal kjøpte da opp jorda. Med få unntak ble de statlig eide gårdene solgt før det gamle fellesskapet i jordbruket ble brutt opp ved utskifting. Den store utskiftingen, da gårder som var delt i parter med atskillige teiger både på åker og eng, også i furuskogen, var ikke den første endringen i fellesdrifta. Tidligere hadde et fullstendig felleskap, der jorda var drevet av flere sammen, vært normen. Dette ble etter hvert brutt opp ved “teigskifte”, da jorda ble lagt ut til hver oppsitter (Hutchinson 2006: 53).

I likhet med landet for øvrig, utvandret det også en god del mennesker fra Saltdal. I årene fra 1866-1899 dro det omkring 90 personer til Amerika. I mellom 1900-1911 reiste det årlig rundt 10 mennesker ut. Under første verdenskrig var det et lite opphold, men etter det, det vil si i 1920 årene, nådde utvandringen toppen i Saltdal (Hutchinson 2006: 61).

Handel og økonomi fram til 1900-tallet

I tidligere tider må en gå ut ifra at folk i Saltdal, i likhet med Nord-Norge for øvrig, drev med byttehandel. Bønder, med tilstrekkelig kapital og økonomisk evne, kjøpte jekter for å frakte

sine naboers varer til og fra byen. Blant de ressurssterke i bygdene var prestene. De forvaltet inntektene fra jordegodsene. Kirka i Saltdal gav ikke mye til dette formål, men de måtte likevel sørge for å få kirkas inntekt i leie for gårder som kirka eide eller inntekt fra tiende og offer sørover. Ofte var det presten selv som måtte arbeide som skipper på jektene. I følge nedtegnelser av soknepresten i Saltdal fantes det ikke noe ordentlig jektebruk i Saltdal før på begynnelsen av 1700-tallet. Utover på 1700-tallet kan en registrere en del handel med Bergen. De første jekteeierne i bygda var bosatt på gårder i nærheten av fjorden, Saltnes og Fiskvåg, steder som i dag er en del av Rognan. Disse stedene ble dominerende handelsplasser i bygda på begynnelsen av 1800-tallet. Fra 1816 seilte tre jekter fra Saltdal til Bergen. Fra 1824-31 seilte jektene hele fire til seks turer årlig (Hutchinson 2006: 62).

Fra midten av 1800-tallet var bygdefarskipperens tid over. Handelsnæringen ble åpnet, og etter hvert skaffet flere seg båter og konkurrerte om frakt. Konkurransen ble veldig aktuell etter at klippfisktradisjonen økte (Hutchinson 2006: 39). Folk i Saltdal reiste på vinterfiske til Lofoten, både med storåtringer, fembøringer og jekter. Vinteren 1820 dro det 40 båter på Lofotfiske. I sommerhalvåret dro mange på fiske etter sei i Saltstraumen. Hjemme tok kvinnene seg av gårdsbruk og barn (Hutchinson 2006: 56).

I Nordland stagnerte folkeveksten på begynnelsen av 1900-tallet, men i Saltdal økte den fram til 1920. En av grunnene til dette kan være nærheten til Sulitjelma, hvor det var et drivende gruvemiljø. Det var mange fra bygda som baserte økonomien sin på arbeid i gruvene. Da industrien i Sulitjelma ble hardt rammet av sviktende etterspørsel og nedgangstider etter første verdenskrig, stoppet en av motorene i den økonomiske utviklinga i regionen opp. Bøndene som var sysselsatt her ble på denne måten tvunget tilbake til primærnæringene (Hutchinson 2006: 53).

Båtbyggerbygda

Innenfor det økonomiske området er det verdt å merke seg at Saltdal inntok en særstilling i Nord-Norge gjennom båtbygging. En kan finne spor av båtbygging langt tilbake i historia i Saltdal, men fra slutten av 1700-tallet og utover på 1800- og 1900-tallet kom bygda til å forsyne store deler av landsdelen med tømmer og båter.

Tømmerhogst, båtbygging, tjærebrenning, neverflekking, framstilling av bark, etter hvert også saging av favnved og trekjørrel, ble viktige inntektskilder for bøndene i bygda. Saltdal hadde

den fordelten framfor mange andre distrikt at det var mye skog forholdsvis lett tilgjengelig, så lenge all transport foregikk uten mekaniske hjelpemidler. Dalbotnen er forholdsvis flat fra Rognan og nesten fire mil sørover. Saltdalselva flyter rolig i dalbunnen og gjorde det relativt enkelt å fløte både tømmer og båter nedover elva. Båtbygginga utgjorde ei viktig næring for folk i Saltdal og var for mange måten å skaffe seg midler til å betale pålagte skatter og handle nødvendige varer (Kristiansen 2006: 14).

Folketellinga fra 1801 viser at svært mange husholdninger har båtbygging som næringsgrunnlag. Bygginga foregikk for det meste i grendene oppover dalen, og båtene ble fraktet nedover elva til fjorden. I årene rundt 1800 var det høykonjunktur i den dansk-norske økonomien, men i 1807 ble vi trukket inn Napoleonskrigen mot England. All handel med Bergen opphørte i krigsårene, noe som fikk store konsekvenser for den nordnorske økonomien. I Saltdal hadde myndighetene i tillegg regulert uttaket av tømmer, fordi skogen var i ferd med å bli utarmet. Likevel var det bare en svak nedgang i produksjonen av båter i perioden. Alt på 1700-tallet hadde kongen begynt å selge gårder til privatpersoner, stort sett til forretningsfolk og andre som så på gårdene som investeringsobjekter. Leilendingene ble boende på gårdene og merket ikke så stor forskjell. Så tidlig som i 1808 var mange av båtbyggergårdene i Saltdal solgt til private oppsittere (Kristiansen 2006: 33).

På midten av 1800-tallet gav restriksjonene på hogst resultater i Saltdal. I 1860 ble statens skogvesen opprettet, og de tok over allmenningsskogen i bygda. Norges første planteskole ble anlagt på Storjord i Saltdal i 1880, og rundt 1870 etablerte staten det første sagbruket i bygda. Det at Statens skoger tok over forvaltningen av skogen, hadde nok betydning for at skogen tok seg opp igjen rundt 1900. I tillegg til at saltdalingen var god til å bygge båter, førte nok tilgangen til mer skog igjen til at produksjonen av, og prisene på båter, tok seg opp på slutten av 1800-tallet (Kristiansen 2006: 62).

På begynnelsen av 1900-tallet tok båtbygginga en ny retning. Flere båtbyggerne gikk fra å bygge båter ved hjelp av klink til å bygge kravellbygde båter. Dette førte til en ny industri i bygda, det vil si en mer avansert skøytebygging. Denne omleggingen, samt at flere av skutene etter hvert fikk motor, førte til at flere flyttet til Rognan eller pendlet dit i ukedagene. På Rognan var det også lettere å få tak i det verktøyet som en manglet. Skøytebygginga på Rognan representerte en ganske stor endring i næringsstrukturen i bygda. Fiskeriene ble mer

eller mindre forlatt og svært mange menn drev enten med båtbygging, skogsdrift eller andre næringer knyttet opp mot denne industrien. I 1915 ble det bygd båter til en verdi av 500 000 i Saltdal. I resten av Nordland ble det bygget for 300 000 (Kristiansen 2006: 89-94). Dette viser ei bygd, som sammenlignet med resten av Nordland, hadde gode inntekter i perioden.

Båtbyggernæringa sysselsatte mange i Saltdal, både på slipene på Rognan og med småbåtbygging rundt om i bygda, fram til 1960-årene, men alternativene til båtbygging ble etter hvert flere etter 1950. For eksempel fortsatte bygginga av Nordlandsbanen, som sysselsatte mange, etter krigen. Videre etablerte Norske skog en sponplatefabrikk på Rognan i 1961.

Utover på 1970- og 1980-tallet fikk slipene færre og færre oppdrag. I tillegg til at det dukket opp flere muligheter for arbeid, spilte nok også politikken rundt å redusere mellomklassen av fiskebåter i fiskeflåten inn. Dette gjorde det vanskeligere for fiskerne å få lån til å bygge nye skøyter. Flere av båtbyggerne i Rognanfjæra prøvde etter dette å slå seg sammen, for å møte nedgangen i markedet, men de fleste gikk konkurs etter 1990 (Kristiansen 2006: 215). I dag er det en aktiv båtbyggerforening som jobber med å bevare historia, reparere gamle båter og bygge småbåter. En av de største slipene er i dag tatt i bruk som kulturhus i bygda og har fått navnet “Slipen scene”. Her arrangeres forskjellige store og små arrangementer, blant annet “Blåfrostfestivalen”, som er en årlig musikkfestival i februar.

Andre trekk ved lokalhistoria

Saltdal er kjent for sitt stabile, tørre innenlandsklima, med varme somre og kalde vintre. Dette var bakgrunnen for etableringen av Vensmoen tuberkulosesanatorium, som ble etablert i 1917. Mennesker fra hele fylket ble sendt hit for å få behandling for sykdommen. I 1966 ble sanatoriet nedlagt etter femti års drift. Etter dette ble det funnet egnet som institusjon for psykisk utviklingshemmede. Institusjonen ble hjem til 150 mennesker og ble drevet fram til 1991, da HVPU-reformen ble innført, og de psykisk utviklingshemmede heller skulle få hjelp og støtte i sine hjemkommuner.

I forbindelse med etableringen av tuberkulosesanatoriet ble det stilt krav om at det skulle være muligheter til å bygge et vannkraftdrevet kraftverk i tilknytning til sykehuset. Dette skal

komme til å bli avgjørende for utbyggingen av elektrisitetsverket Dragefossen AS i 1928 (Eliassen 2005: 28).

Under 2. verdenskrig var det harde kamphandlinger i Saltdal, mellom allierte og tyske invasjonsstyrker på vei nordover mot kampene i Narvik. I tillegg ble flere konsentrasjonsleirer for sovjetiske og serbiske fanger lokalisert i bygda. Spesielt fangeleiren i Botn er kjent for sin brutalitet mot de serbiske krigsfangene. Leiren er i ettertid blitt karakterisert som en tilintetgjørelsesleir. I nær beliggenhet til leiren i Botn, ligger veistrekningen som har fått navnet *Blodveien*. Den 14. juli 1943 ble fangen Milos Banjak skutt og drept av en vakt her. En kamerat var til stede, og han malte et kors med blodet på fjellveggen. Korset blir jevnlig malt opp til minne om grusomhetene (Parelius, 1960: 42).

På begynnelsen av 1970-tallet etablerte Alcatel kabelfabrikk seg på Rognan, med produksjon av telekabel for Televerket. Fabrikken består den dag i dag, er eid av det franske konsernet Nexans og har spesialisert seg på fiberoptiske kabler til offshorebruk. Fabrikken er å regne som en hjørnesteinsbedrift i bygda i dag. Det at fabrikken ble lagt til Saltdal, har hatt stor betydning for folketall og bosetting i bygda. I tillegg til Alcatel (Nexans), ble Hepro AS etablert i 1987. Hepro AS er leverandør av elektriske rullestoler til Hjelpemiddelsentralen. Bedriften omsetter for 85 millioner kroner og sysselsetter 40 personer. I Russånes ligger en av Norges største hytteprodusenter, Saltdalshytta. Produksjonen av hytta sysselsetter 50-100 personer, og bedriften omsetter for 149 millioner i året.

Med utgangspunkt i dette historiske risset, vil jeg underveis i avhandlingen vurdere om trekk ved navnemønsteret kan forklares med utgangspunkt i lokalhistoriske forhold, for eksempel næringsvirksomhet og bosettingsmønster.

3. NAVNEMATERIALET

Navnematerialet i den første delen av avhandlinga er hentet fra folketellingene i 1865, 1900 og 1910, og det er til sammen 331 ulike kvinnenavn fordelt på 2480 navnebærere og 300 mannsnavn fordelt på 4879 navnebærere. Det er altså nesten dobbelt så mange menn som kvinner som er med i tellingene. Årsaken til dette er noe uklar, men en kan anta at det dreier seg om at mange menn kom tilflyttende til bygda for å arbeide, for eksempel i skogen eller som båtbyggere. Folketellingsdataene er digitalisert av *Registreringscentralen for historiske data*, som er systematisert av med tanke på navneundersøkelsen ved Universitetet i Tromsø av professor Gulbrand Alhaug.

Materialet inneholder første fornavn på kvinner og menn i Saltdal kommune i perioden 1820-1910. Det at det bare er første fornavn som er med innebærer at f. eks. *Anne* er med i statistikken både som «alenenavn» og som det første navnet av flere, f. eks. *Anne Rikhardine*. *Rikhardine* inngår derimot ikke i navnestatistikken. Navnene er standardisert av Gulbrand Alhaug på den måten at det ikke skal finnes ortografiske varianter av hvert navn, f. eks. *Christoffer*, *Christopher* og lignende av *Kristoffer*. Den formen av navnet som er tatt med i korpuset, er den som samsvarer best med vanlige norske rettskrivingsregler, som *Kristoffer*. Det er den formen av navnet som framkommer i folketellinga i 1910 som er tatt med, i de tilfellene navnet ikke er «etablert», f.eks. *Emaus*, som trolig er en variant av *Emmaus*. Navnene i fra 1820-1910 er organisert i tiårsbolker: 1820-1829, 1830-1839 osv., bortsett fra den siste perioden som dekker 11 år (1900-1910).

Ifølge Alhaug er det enkelte feil i materialet fra 1820-1910, f. eks. *Afred* og *Alber* i stedet for *Alfred* og *Albert*. Disse navnene har jeg klassifisert i en egen kategori f (f = feil, se nedenfor) og utgår fra det statistiske materialet. Alhaug mener slike feil kan ha oppstått i to faser, i den originale folketellingene (registerføreren har ført feil) eller ved digitaliseringen på 1980- og 1990-tallet, f. eks. ved at det ble gjort en tastefeil.

Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) gav meg tillatelse til å gjennomføre undersøkelsen om bibelske guttenavn i perioden 1997-2007. Gjennom lister over alle barn født i kommunene Saltdal, Fauske og Beiarn, plukket jeg ut de bibelske guttenavnene. Totalt hadde 150 gutter fått bibelske navn i disse kommunene i denne perioden. Undersøkelsen ble deretter sendt til guttenes foreldre. I håp om å få en høyest mulig svarprosent på spørreundersøkelsen, la jeg ved frankert konvolutt med returadresse, og i

tillegg skrev en journalist en artikkel om spørreundersøkelsen i *Saltenposten* den 05.07.2014. Likevel fikk jeg ikke mer enn 70 svar tilbake. Til tross for at under halvparten svarte, har jeg bearbeidet de tilbakemeldingene jeg fikk, da jeg likevel synes de viser noen relativt klare tendenser.

4. METODISKE ASPEKT

For å systematisere navnekorpuset, har jeg benyttet dataprogrammet *Excel*. Programmet har gjort det relativt enkelt for meg å regne ut relative frekvenser, sortere topplister og lage figurer som har kunnet vise utviklingen til både enkeltnavn og kategorier av navn. Jeg har også brukt *Excel* til å bearbeide resultatene fra spørreundersøkelsen. På den måten har jeg kunnet lage diagrammer som viser hvordan svaralternativene fordeler seg i hvert spørsmål.

4.1. Navneklassifisering

Jeg har brukt Kristoffer Krukens *Norsk Personnamnleksikon* (3. utgave) og Gulbrand Alhaugs *10 001 Navn: Norsk fornavnsleksikon* fra 2011 til å klassifisere navnene. For å få et første overblikk over materialet, har jeg valgt å kategorisere navnene i ulike grupper ut i fra hvilket språkhistorisk opphav de har. Men for å få en videre forståelse for eksempel populariteten til et navn vil det, i analysen av navnebruken, være aktuelt å diskutere navnebruken også i et kulturhistorisk perspektiv. Jeg vil diskutere forholdet mellom klassifisering på språklig- og kulturhistorisk bakgrunn i kapittel 4.2. Følgende kategorier er benyttet i klassifiseringsarbeidet:

- a) **Nordiske arvenavn (n)**¹: Her vil jeg bruke Alhaugs definisjon av denne typen navn, dvs. at dette er navn som kan føres tilbake til urnordisk form, og som har vært brukt i norrøn tid (Alhaug 2004: 57).
- b) **Innlånte navn som er justert på nordisk grunn (ju)**: Dette er navn som samsvarer med lydmønsteret i nordiske navn, det vil si en eller to stavinger, f. eks. *Jens/Jon* av *Johannes*, *Lars* og *Laurits* av *Laurentius* og *Marit* av *Margareta*. Et annet eksempel på justering er e-innskudd (epentetisk-e), det vil si at navn med en konsonantgruppe får et e-innskudd mellom konsonantene, for eksempel *Edvard* – *Edevard*². I dette siste eksemplet kan navnene være justert i forhold til nordnorsk talemål.
- c) **Bibelske navn (bib)**: På 1800-tallet var Bibelen en viktig kilde til navn. Hamsun skrev i romanen *August* følgende om nordnorske foreldres bruk av bibelske navn:

---

¹ De forkortelsene jeg bruker her, for eksempel *n*, *ju* og *sl*, står også i Vedlegg (fra s. 122)

² Justerte navn kan i sjeldne tilfeller avvike fra “regelen” om en eller to stavinger

“Forældrene var uendelig gode og vakte mennesker, de hadde i sin ungdom, mens de endda var vilde og verdslige, døpt det første barn med navnet Edevart, det blev storebror, siden fik børnene bibelske navn et for et: Hosea, Joakim, Pauline, og et barn som døde Zakæus. Heri var intet påfallende, i hele distriktet, i hele den nordligste landsdel yret det med til dels forunderlige bibelske navn på folk”.

I hvilken grad blir slike navn brukt i Saltdal?

- d) **Fornavn som opphavlig har vært slektsnavn (sl):** Dette er en gruppe med navn der en kan se at navnet i utgangspunktet er et slektsnavn, men som brukes som fornavn. Da den første navneloven kom i 1923, ble det forbudt å bruke slektsnavn som fornavn.
- e) **Danske og svenske navneformer:** Jeg velger å la spesifikt svenske og danske navn inngå i egne klasser. Det er interessant å undersøke om det er mye bruk av svenske navn i Saltdal, siden det er en innlandskommune som grenser opp mot Sverige.
- f) **Nylagede navn (nyl):** *Alberg* er et eksempel på et nylaget navn (med *Al-* fra f.eks. *Albert* og *-berg* fra f. eks. *Torberg*). I gjennom denne kategorien vil en få et inntrykk av hvordan kreativiteten har vært med hensyn til navnelaging i Saltdal. Nylagde navn er navn som plutselig oppstår, f. eks. *Alberg*. I slike navn kan en ha en sammenstilling mellom et første ledd *Al-*, som trolig kommer fra det tyske *Albert*, og *-berg* som i *Torberg*.
- g) **Moveringer – mannsnavn laget av kvinnenavn (*Otelie* > *Otelius*) eller kvinnenavn laget av mannsnavn (*Jens* > *Jensine*) (mov):** Moveringene er navnelaging over kjønns grensene og er en spesiell type nylaginger av navn. I analysen av materialet vil jeg se nærmere på denne gruppa, da de utgjør en stor gruppe innenfor kvinnenavnene.
- h) **Klassiske navn (klass):** Dette er navn med gresk eller latinsk opprinnelse, for eksempel *Klara*.
- i) **Kortformer (kf):** For eksempel *Gitte* av *Birgitte*.
- j) **Kjæleform:** *Bibbi* er kjæleform av *Birgit*, og de har ofte oppstått i barnespråk og har dermed «barnespråkstruktur».
- k) **Utvidelser (utv):** *Judit* > *Juditta*. Eksemplet viser at navnet har blitt utvidet med en endelse (suffiks).
- l) **Tyske navn:** Er navn som har tysk opphav.
- m) **Engelske navn:** Er navn som har engelsk opphav.

- n) **Slavisk:** Dette er navn som en ikke kan si spesifikt har russisk, polsk, tsjekkisk osv. opphav.
- o) **Kode 2:** Dette er navn som kan ha flere tolkninger³
- p) **Restklasse x:** Dette er en samling av navn som jeg ikke har noen klar klassifisering på, inklusive navn som er problematiske å klassifisere.
- q) **Feil:** kodes som f. Disse har jeg tatt ut av listene fordi de vil føre til feil i datamaterialet dersom de står der.

4.2 Kollisjon mellom klassifisering på språklig og kulturelt grunnlag

Vitenskapelige navnebøker legger mest vekt på det språkhistoriske opphavet til navnene, men Alhaug peker i *Fornavn i Norge frå 1900-1975* på at kulturperspektivet også må tillegges vekt. Han sier at en slik klassifisering vil bli mer subjektiv enn klassifisering på språklig grunnlag, og på den måten er den også mer problematisk (Alhaug 2004: 55). Han hevder for eksempel at siden Bibelen hadde stor påvirkning på 1800-tallet, vil det blant annet være nærliggende å se de bibelske navnene i et kulturhistorisk perspektiv. Linnea Gustafsson har i sin avhandling pekt på at Bibelen, almanakken og kongehuset kan ha vært sentrale inspirasjonskilder til navnevalg på 1800-tallet. Alhaug mener i sin kommentar til dette at disse tre inspirasjonskildene burde vært mer vektlagt hos Gustafsson. En kulturhistorisk klassifisering vil, i mange tilfeller, samsvare med språkhistorisk klassifisering, f. eks. *Jeanette* som språklig er fransk og samtidig et uttrykk for fransk kultur (Alhaug 2003: 71).

Jeg vil altså la tidsperiodene jeg analyserer være utgangspunkt for mulige tolkninger i kulturhistorisk lys. Med det mener jeg at jeg vil bruke historisk kunnskap om tida for å se hvilke hendelser eller holdninger som kunne spilt inn på navnevalgene. Jeg tenker at utgangspunktet for en slik innfallsvinkel er at mennesker er preget av den tiden de lever i, og at det vil komme til syne i valg av navn. Denne innfallsvinkelen underbygges av det faktum at en begynte å snakke om den nordiske navnerenessansen på 1800-tallet. Navnerenessansen hadde sammenheng med nasjonsbyggingsideologien og nasjonsbyggingsfasen i norsk historie. Det er hevdet at den nordiske personnavnsrenessansen er nært knyttet til den kulturelle praksisen som hadde grunnlag i denne ideologien (Akselberg 2005: 103). Dette

---

³ Når det gjelder klassifiseringene i o), p) og q), har jeg bare tatt dem med her for å vise hvordan jeg har jobbet med klassifiseringen. I den videre framstillinga i avhandlinga er de uaktuelle.

innebærer for eksempel at et navn som *Magnus* (av latinsk språklig opphav) på et kulturelt grunnlag må knyttes til norsk nasjonsbygging fordi det er et gammelt norsk kongenavn.

Kristendommen er statsreligion i Norge. På 1800-tallet var stat og kirke nært knyttet sammen. Religion betydde mer i folks dagligliv tidligere, og derfor var Bibelen en viktig kilde til inspirasjon. Siden religion ikke spiller like stor rolle utover på 1900-tallet, karakteriseres samfunnet i dag av andre kulturelle strømninger. Sett i dette lyset er det ikke like innlysende at de bibelske navnene får en renessanse på slutten av 1990-tallet og framover. Hva er det så som får folk til å velge bibelske på slutten av 1900-tallet? Dette er et relevant spørsmål å stille seg underveis.

4.3 Toppnavn i Saltdal 1820-1900 sammenlignet med Norge

For å se navnepopulariteten i Saltdal i en større sammenheng, vil jeg i denne delen av avhandlinga sammenligne de 20 mest populære navnene i Saltdal i perioden 1820-1900 med navnets popularitet i samme periode i Norge. Sammenligningene inneholder de 20 mest populære kvinne- og mannsnavnene og er behandlet som første del i kapitlene om toppnavn, kapittel 5 og 6. Den metodiske innfallsvinkelen til disse delene av avhandlinga er kvantitativ. Kvantitativ forskning er en samlebetegnelse for studier der det anvendes standardiserte metoder for datainnsamling. Variablene kan dermed uttrykkes i tallvariabler, og dette datamaterialet kan deretter beskrives og analyseres (Forskningsteknisk bibliotek 2013: Internett).

Med utgangspunkt i toppnavnenes relative frekvens, for hver tiårsperiode i Saltdal, vil jeg lage kurver som viser utviklingen i perioden 1820-1900. For å kunne lage tilsvarende kurve for Norge vil jeg ta utgangspunkt i lister som viser navnenes relative frekvens fordelt på femårsperioder i Norge. Disse listene har jeg fått av Alhaug. Jeg vil legge navnenes relative frekvens i Norge inn i et regneark, slik at illustrasjonen av navnets utvikling blir den samme som for saltdalsnavnene.

Hensikten med å gjøre denne sammenligningen er å se på når og på hvilken måte trendene utvikler seg i Saltdal. Dernest er det interessant å se om disse trendene skiller seg fra trendene i Norge sett under ett. Saltdal er ikke noe sentralt sted i Norge, så både funn som viser at en fulgte trendene, og funn som viser at en ikke gjorde det, er like interessante. Det er særlig

interessant å finne mulige årsaksforklaringer til hvorfor det er på den ene eller den andre måten, eller en blanding av begge delene.

I og med at det bare er de navnene som ligger på de tjue første plassene jeg vil se nærmere på, vil andre eventuelt interessante navn ikke bli med i diskusjonen, men det viktigste er å finne tendensene i tida.

4.4 Sammenlikning av toppnavn i Saltdal versus tidligere periode i Saltdal

I denne delen av avhandlinga skal jeg undersøke endringer i navnemønstrene i perioden 1820-1910 internt i Saltdal, både for manns- og kvinnenavnene. Navnematerialet inneholder totalt 631 navn, 331 mannsnavn og 300 kvinnenavn. Hensikten med sammenligningen av perioder internt i Saltdal, er å se navnetrendene i et annet perspektiv. Perspektivet her er å se hvilke navn som er populære i hver av periodene og hvordan navnepopulariteten utvikler seg internt i bygda.

For å få til beskrivelser og analyser, er materialet organisert i topplister for hver 10-årsperiode fra 1820 til og med 1910. Og på grunn av at en kan anta at variasjonene mellom periodene på begynnelsen av 1800-tallet er liten, har jeg valgt å sammenligne annen hver periode, det vil si at jeg sammenligner 1840-49 med 1820-29, 1850-59 med 1830-39 og så videre. På denne måten vil en også tydeligere se forandringer og utvikling over tid. Hvis jeg for eksempel hadde sammenlignet 1840-tallet med 1830-tallet, ville forskjellene vært små i og med at en kan anta at det stort sett er de samme navnene som ligger på toppen ved hver overgang mellom slutten av 1830-tallet og begynnelsen av 1840-tallet.

Topplistene for hver av periodene er organisert utfra den relative frekvensen (i prosent) for hvert av navnene. Det navnet med høyest frekvens, i hver av periodene, er øverst på lista. Deretter kommer navnene i rekkefølge etter hvor høy frekvensen er. I og med at noen navn kan ha samme frekvens, kan de også komme til å dele en plass. Organiseringen av lista blir da som i idrettskonkurranser, det vil at dersom fire navn deler andreplassen på en liste, kommer neste navn på sjetteplass.

Toppnavntabellene har også med klassifiseringen til hvert av navnene. Dette er viktig for å danne seg et inntrykk av om det er spesielle kategorier av navn som er mer populære i noen perioder enn andre, og dersom så er tilfelle, er det interessant å prøve å finne ut hvorfor.

Videre er det også interessant å se hvordan bruken av ulike kategorier utvikler seg fra periode til periode, men også i løpet av hele undersøkelsesperioden min, det vil si perioden 1820-1910.

Når det faller seg naturlig, vil jeg sammenligne tiårslistene for Saltdal med landsbaserte femårslistene som jeg har fått av Alhaug. De landsbaserte listene inneholder de 40 mest brukte manns- og kvinnenavnene fordelt på femårsperioder 1820-1900. Dette innebærer altså at lister for Saltdal 1820-29 er sammenlignet med lister for Norge 1820-24. Da jeg i materialet mitt har oversikt over når det enkelte navnet først ble tatt i bruk i Saltdal, vil jeg i enkelte tilfeller bruke Digitalarkivet og *Saltdal. Gårds- og slektshistorie* til å spore opp røttene til den første som fikk navnet. Hensikten med dette er avdekke om spesielle forhold i familien kan forklare hvorfor navnet dukker opp, for eksempel om det er snakk om en eller annen form for oppkalling.

4.5 Analyse av moveringer blant kvinnenavnene i Saltdal 1820-1910

Fra begynnelsen av 1800 og fram til 1880 var det veldig populært å bruke kvinnenavn laget av mannsnavn i Saltdal. Da moveringskategorien skiller seg så markant ut, ønsker jeg å se nærmere på disse navnene. Jeg har derfor sortert ut navnene i egne lister og organisert dem etter hvor mange som hadde navnet, hele perioden sett under ett.

Videre vil jeg sortere listene etter hvilken type moving der er snakk om, det vil si kvinnenavn som ender på *-ine* eller *-e/-a*. Til slutt vil jeg samle en gruppe med moveringer som ikke hører hjemme i noen av disse gruppene. Denne gruppa har jeg kalt *-rest*-gruppe. Når jeg skal se nærmere på listene, er det sentralt å finne ut hvilket mannsnavn som kvinnenavnet stammer fra, og om mannsnavnet er brukt i Saltdal i samme periode. For moveringer hvor det er noe uklart hvilket mannsnavn kvinnenavnet stammer fra, vil jeg forsøke å identifisere mannsnavnet, for eksempel *Rasmus* i *Rasmine*.

4.6 Spørreundersøkelse om bruken av bibelske guttenavn i Saltdal 1997-2007

Til forskjell fra den kvantitative innfallsvinkelen i de første delene av avhandlinga, er spørreundersøkelse en kvalitativ metode. Kvalitative metoder bygger på teorier om fortolkning (hermeneutikk) og menneskelig erfaring (fenomenologi). Metodene omfatter ulike former for systematisk innsamling, bearbeiding og analyse av materiale fra samtale,

observasjon eller skriftlig tekst (Forskningsteknisk bibliotek 2013). Målet med kvalitative undersøkelser, i mitt tilfelle spørreundersøkelse, er å utforske meningsinnholdet i sosiale fenomener, slik det oppleves av de involverte selv. I min sammenheng dreier det seg om å finne noen mulige årsaker til populariteten til bibelske guttenavn i perioden 1997-2007. Siden det i utgangspunktet ikke er åpenbare årsaksforklaringer til popularitetsfenomenet, er det veldig interessant å prøve å finne ut av hva foreldrenes opplevelse av eget valg kunne være motivert av.

De kvalitative forskningsmetodene kan brukes til systematisering av og gi innsikt i menneskelige uttrykk, enten språklige ytringer (i skrift eller tale) eller handling (atferd). Språk og handling har en meningsdimensjon som krever kvalifisert og reflekterende fortolkning for å utvikles til vitenskapelig kunnskap. Kvantitative forskningsmetoder forholder seg til kvantifiserbare størrelser som systematiseres ved hjelp av ulike former for statistisk metode (Forskningsteknisk bibliotek 2013: Internett). Tall og statistikk er ikke selvforklarende, derfor må en fortolke resultatene. Hovedintensjonen med undersøkelsen min er å finne ut om foreldrene bevisst valgte det bibelske navnet, fordi det lå en religiøs tanke bak, eller om det var andre aspekt som var viktigere. For å prøve å finne ut av dette, er et av spørsmålene i undersøkelsen knyttet til hvor ofte informantene går i kirka, se spørreskjema side 130-131. En kan selvsagt ikke si med sikkerhet at en som går ukentlig i kirka, kontra en som aldri går, har et tettere forhold til Bibelen og de bibelske navnene, men en må kunne anta en sammenheng her.

For å sette det religiøse aspektet i en større sammenheng, vil jeg i et annet spørsmål liste opp andre faktorer som kan ha spilt inn i forhold til navnevalget. Alternativene dreier seg om hvilke faktorer foreldrene mener var viktige for navnevalget, for eksempel om navnet var oppkalling, om de oppfattet navnet som moderne, om det passet sammen med navnene på andre søsken, og så videre. Intensjonen med å liste opp flere alternativer er å se på hvilken måte foreldrene tenkte da de valgte navnet.

Da jeg tror det kan ha betydning om det er mor, far eller begge sammen som fyller ut skjemaet, skal de også krysse av for disse alternativene. Ut i fra en tradisjonell tankegang har mor et mer bevisst forhold til navnevalg enn far, eller er dette en myte? Videre er det interessant å se om det kan være noen sammenhenger mellom mors og fars utdanningsnivå, kontra hvordan de tenkte rundt valget av det bibelske navnet.

5. TOPPNAVN MENN

5.1 Toppnavnsutvikling menn i Saltdal versus Norge (1820-1900)

I lista under kan en se de 20 mest populære mannsnavnene i Saltdal i 1820-1900, hele perioden sett under ett. Deretter kommer kurver som viser navnets popularitetsutvikling i Saltdal sammenlignet med popularitetsutviklingen i Norge.

Navn:	Antall:
1. Johan	236
2. Ole	131
3. Hans	113
4. Jens	103
5. Kristian	101
6. Peder	96
7. Andreas	81
8. Karl	76
9. Kristen	46
10. Peter	43
11. Alfred	36
12. Bent	27
13. Joakim	24
14. Bernhard	23
15. Olaf	23
16. Ingvald	22
17. Jakob	22
18. Gjert	20
19. Albert	19
20. Nils	19

Tabell 1: Oversikt over de 20 mest populære mannsnavnene i Saltdal (1820-1900)

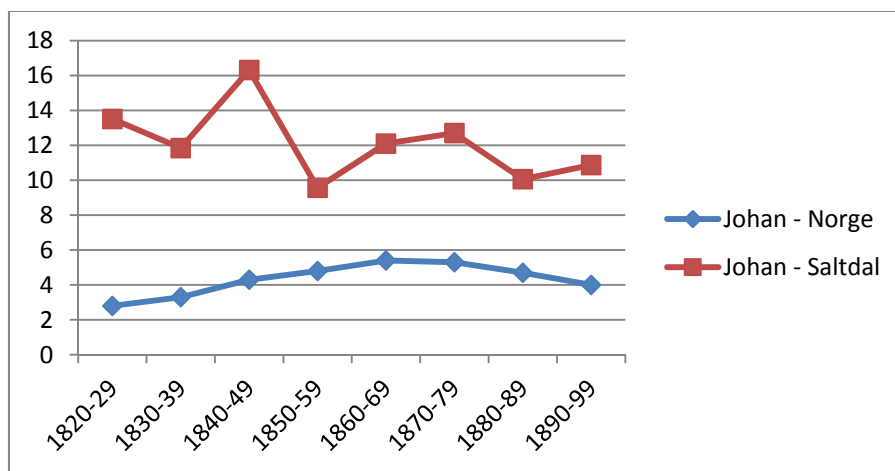
Sammenligningene av popularitetsutviklinga til de forskjellige navnene har i noen tilfeller vist at utviklinga i Saltdal og Norge er ganske lik, men i andre tilfeller skiller populariteten seg merkbart ut i Saltdal. I det følgende har jeg funnet det naturlig å samle navn som har noenlunde lik utvikling i Saltdal i grupper og kommentere disse sammen.

Kurvene for Saltdal vil naturlig nok være noe mer hakkete enn kurvene for hele Norge.

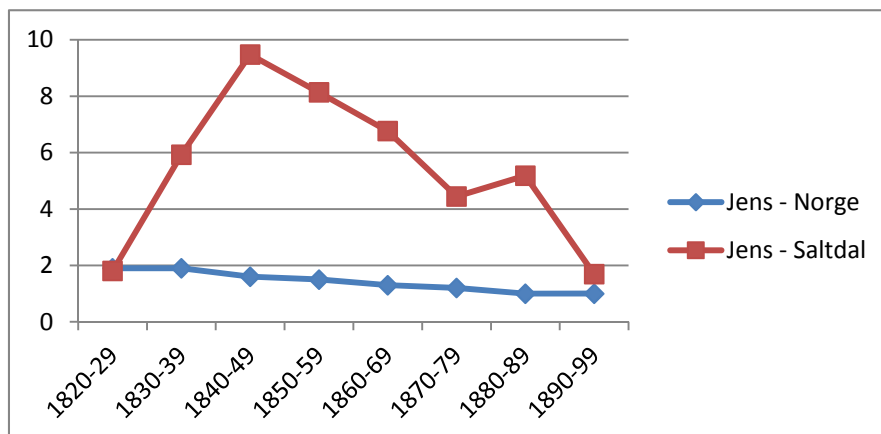
Grunnen til dette er at kurvene for Saltdal bygger på et mye mindre materiale enn landskurvene. En kan se noe liknende i *Fornavn i Norge* (1998) av Jan Erik Kristiansen & Jørgen Ouren. For eksempel kan en her se at kurva for *Johan* (Kristiansen & Ouren 1998: 83)

er noe hakkete i perioden 1880-1900, og grunnen er at tallmaterialet er mye mindre for denne perioden enn senere (1900-tallet). Kristiansen og Ouren har tatt utgangspunkt i datamateriale for 1960, det vil si de som levde da, og for å bli registrert da måtte en som var fødd i 1880, være 80 år gammel. Mange ble ikke så gamle den gang (Kristiansen & Ouren: 22). Til forskjell fra Kristiansen og Ouren er ikke de landsomfattende listene mine hakkete. Dette er fordi det landsomfattende materialet mitt er mye større enn hos dem.

GRUPPE 1: Navn som er mer populære i Saltdal enn i Norge:

Figur 1: Sammenligning av *Johan* i Saltdal versus Norge (prosent)

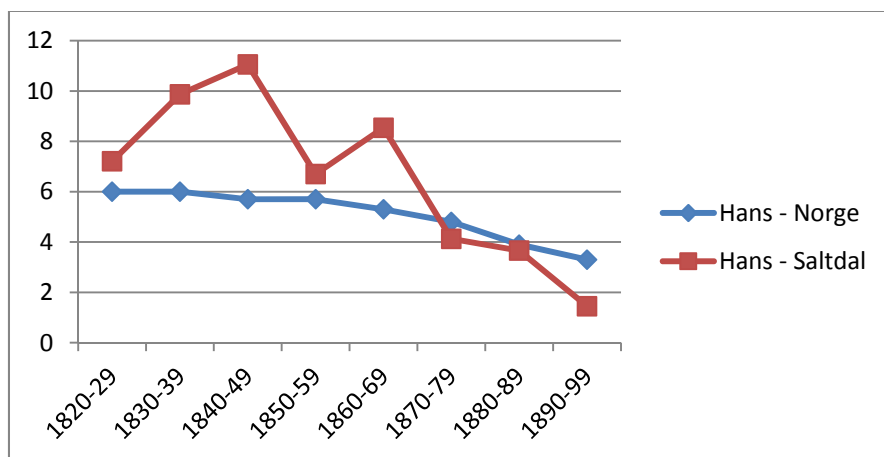

Figur 2: Sammenligning av *Jens* i Saltdal versus Norge (prosent)

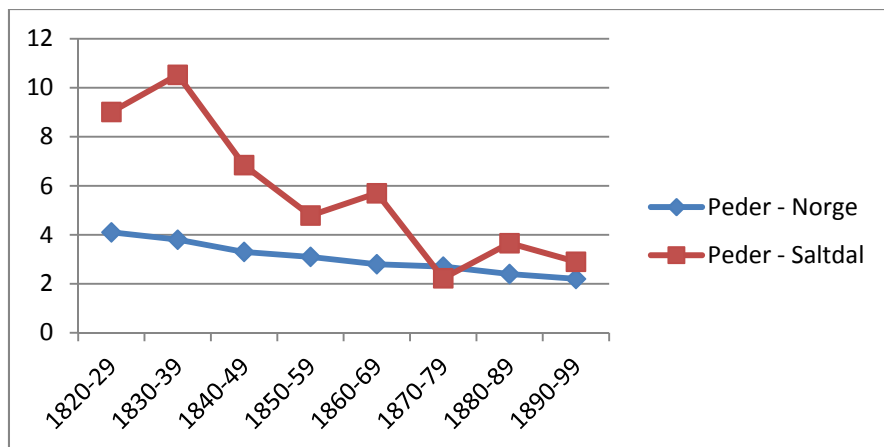
Det er to navn som skiller seg ut som mer populære i Saltdal enn i Norge gjennom hele perioden: *Johan* og *Jens*. *Johan* skiller seg mest ut gjennom at frekvensen for navnet er merkbart høyere i Saltdal enn i Norge gjennom hele perioden. Navnet er aller mest populært i

Saltdal mellom 1830-1849. I Norge, derimot, holder *Johan* seg relativt stabilt på en relativ frekvens rundt ca. 2,5 – ca. 5,7 gjennom hel perioden. Populariteten av *Jens* er lik i Saltdal og Norge i 1820-29 og i 1890-99, men utover dette er *Jens* langt mer populært i Saltdal enn i Norge gjennom hele perioden. Populariteten er nedadgående fra 1840-1879, men frekvensen i Saltdal er likevel langt over frekvensen i Norge sett under ett.

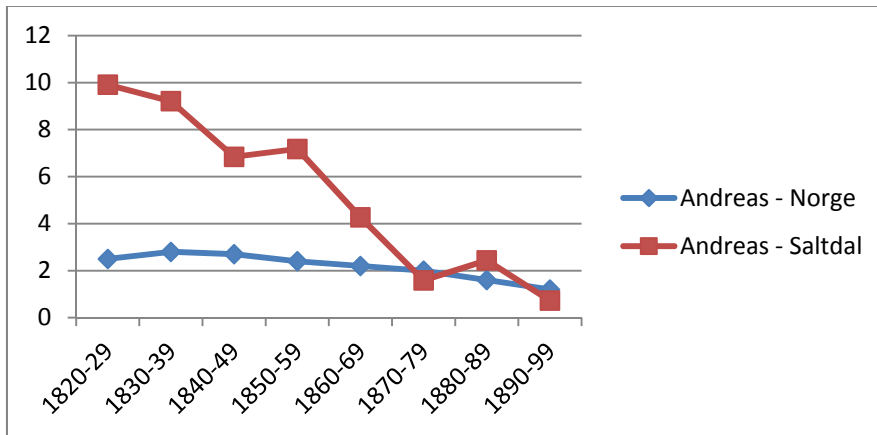
GRUPPE 2: Navn som er mer populære i Saltdal enn i Norge på begynnelsen av 1800-tallet, men med synkende popularitet:

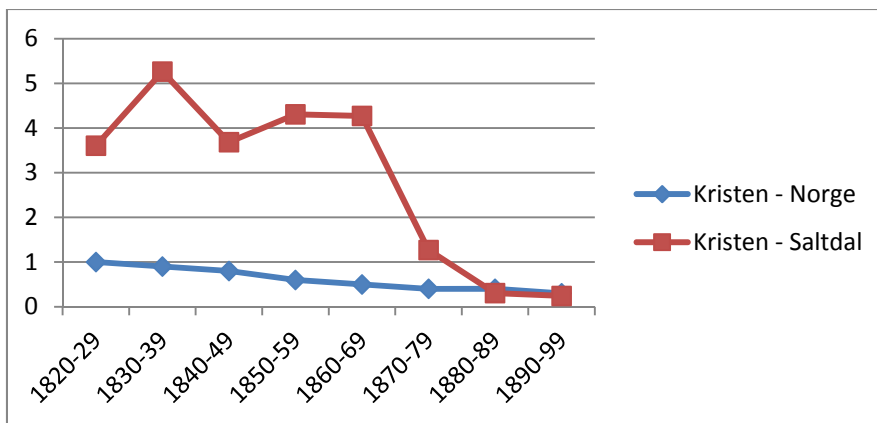
Figur 3: Sammenligning av *Hans* i Saltdal versus Norge (prosent)

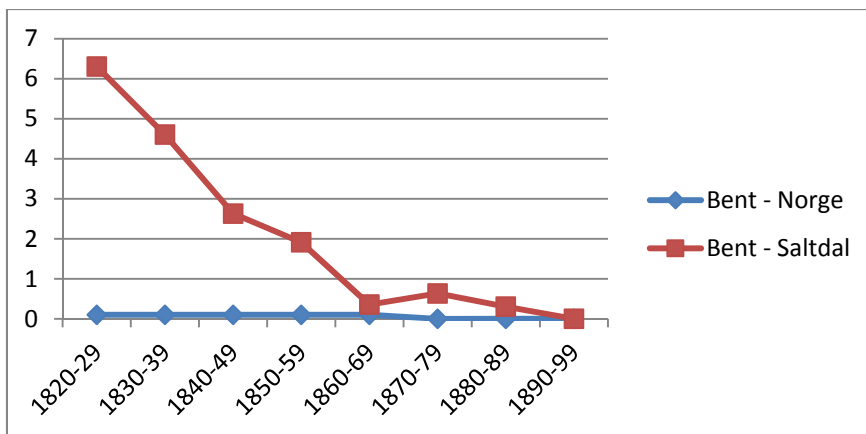
Figur 4: Sammenligning av *Peder* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 5: Sammenligning av *Andreas* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 6: Sammenligning av *Kristen* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 7: Sammenligning av *Bent* i Saltdal versus Norge (prosent)

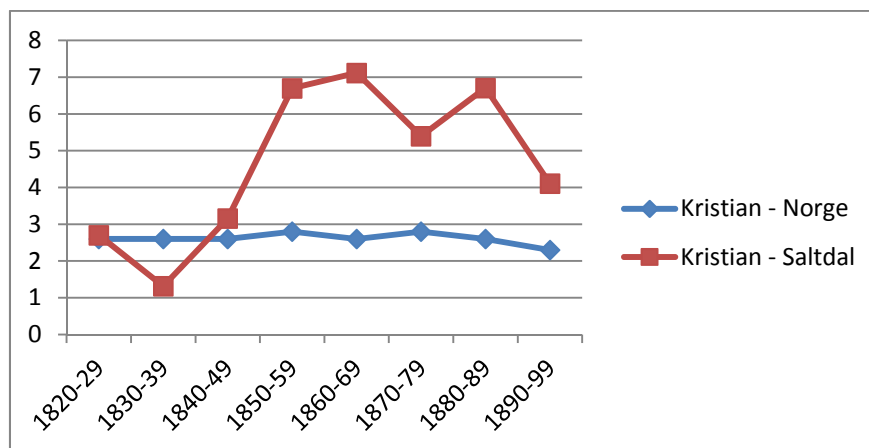
Hans, Peder, Andreas, Kristen og *Bent* er ei gruppe navn som er relativt mye mer populære i Saltdal enn i Norge på begynnelsen av 1800-tallet, men som etter hvert har en synkende frekvens som gjør at de, mot slutten av 1800-tallet, kommer ned på samme eller lavere frekvens enn i Norge. *Hans* er et populært navn både i Saltdal og i Norge. Navnet har likevel

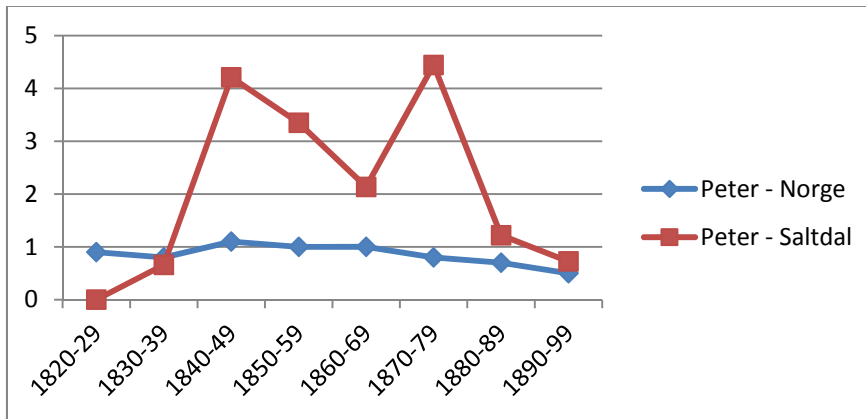
en økende popularitet i Saltdal i 1820-1849, mens populariteten i Norge er mer stabil. Fra 1870-79 har populariteten av navnet i Saltdal falt under populariteten i Norge. *Peder* og *Andreas* følger en nokså lik kurve. Begge disse navnene er på begynnelsen av 1800-tallet langt mer populære i Saltdal enn i Norge som helhet, men begge navnene har en synkende popularitet fra til 1870-79, hvor populariteten ligger omtrent på det samme i Saltdal og Norge i 1880-1900.

Kristen har akkurat samme utvikling som *Peder* og *Andreas*, men navnet kan kanskje nevnes for seg selv, siden det er langt mer populært i Saltdal, og at det holder seg populært helt fram til 1880-89, da bruken er nede på samme relative frekvens som i landet for øvrig. *Bent* er det av navnene i denne gruppa som skiller seg mest ut. Som en kan se av figuren, er den relative frekvensen for navnet så lav for Norge gjennom hele perioden at en kan begynne å lure på om det ligger spesielle grunner bak den høye populariteten i Saltdal. Populariteten til navnet er høyest på begynnelsen av 1800-tallet, men er etter det synkende fram til 1860-69. Herfra kan en se at navnet fortsatt er i bruk i Saltdal, men sjeldent sammenlignet med tidligere i århundret.

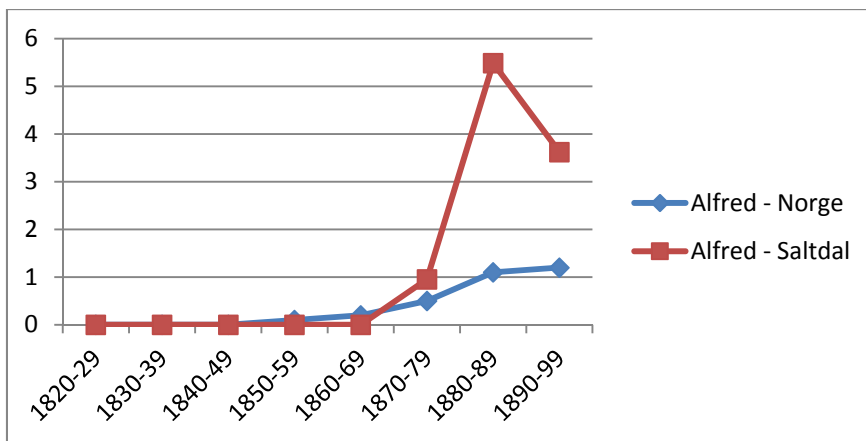
GRUPPE 3: Navn som er mindre populære i Saltdal enn i Norge på begynnelsen av 1800-tallet, men har stigende popularitet:

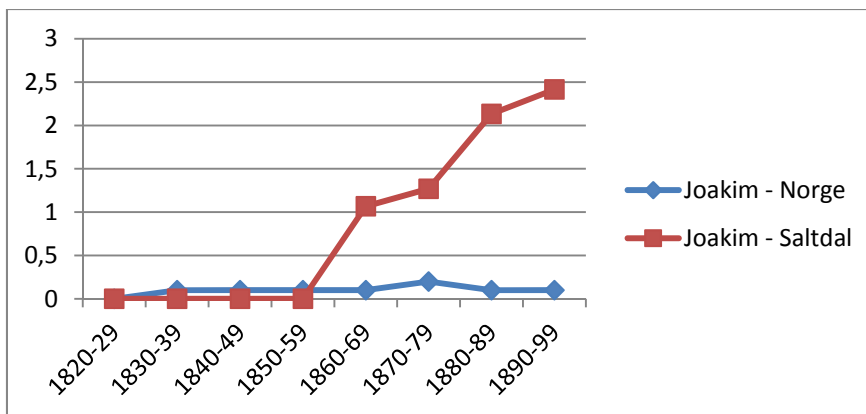
Figur 8: Sammenligning av *Kristian* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 9: Sammenligning av *Peter* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 10: Sammenligning av *Alfred* i Saltdal versus Norge (prosent)

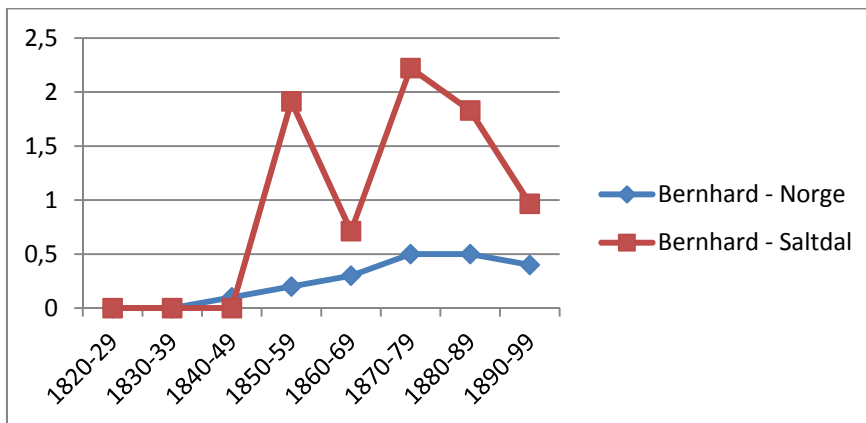

Figur 11: Sammenligning av *Joakim* i Saltdal versus Norge (prosent)

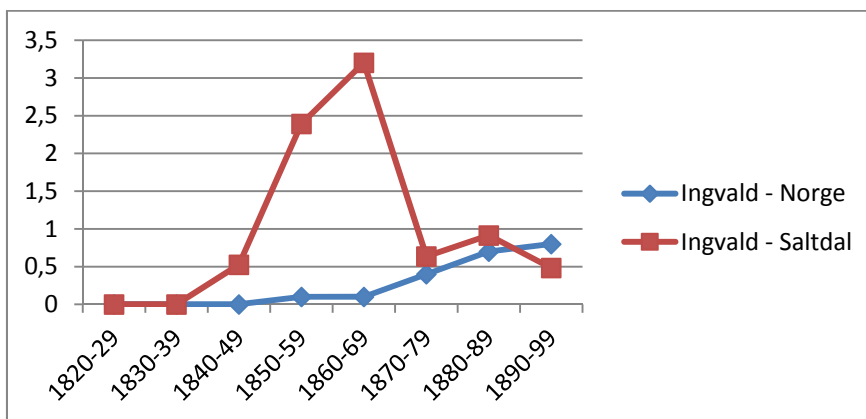
Gruppen *Kristian, Peter, Alfred og Joakim* har motsatt utvikling sammenlignet med *Hans, Peder, Andreas, Kristen og Bent*. Alle navnene i gruppen går fra å ligge under eller ha lik relativ frekvens med resten av landet på begynnelsen av 1800-tallet, til å bli mer populære i Saltdal enn i landet for øvrig. Bruken av *Kristian* ligger under eller likt med landet fram til 1840-49. Etter dette og fram til 1880-89 er *Kristian* langt mer populært i Saltdal enn i Norge.

Fra 1880-1900 er bruken merkbart nedadgående i Saltdal, mens i landet sett under ett er bruken mer stabil. *Peter* følger omtrent samme utvikling som *Kristian*, men holder seg noe lenger populært i Saltdal, faktisk er navnet mer populært her enn i landet for øvrig i hele perioden fra 1830-1900. *Alfred* og *Joakim* følger omtrent samme utviklingskurve i Saltdal. Populariteten av begge navnene følger utviklingen som i landet ellers fram til midten av 1800-tallet, *Alfred* til 1860-69 og *Joakim* til 1850-59, men etter dette blir begge disse navnene mye mer populære i Saltdal enn ellers. Mens populariteten av *Joakim* fortsetter fram mot 1900, er populariteten av *Alfred* synkende i Saltdal i 1890-99.

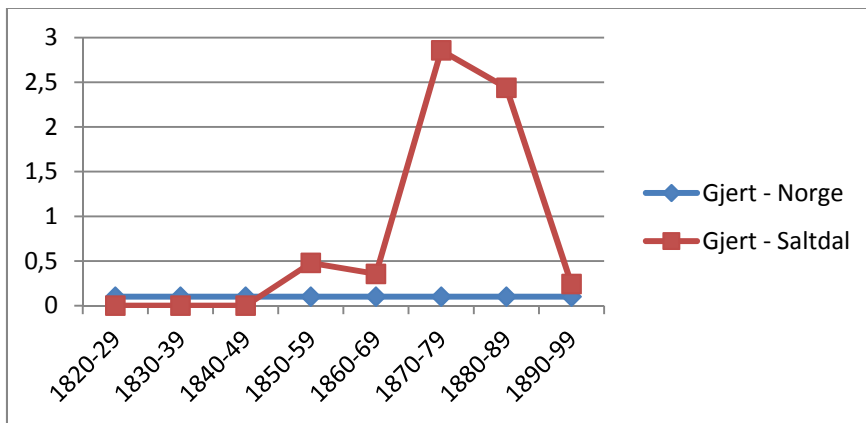
GRUPPE 4: Navn med en kraftig popularitetsøkning midt på 1800-tallet:

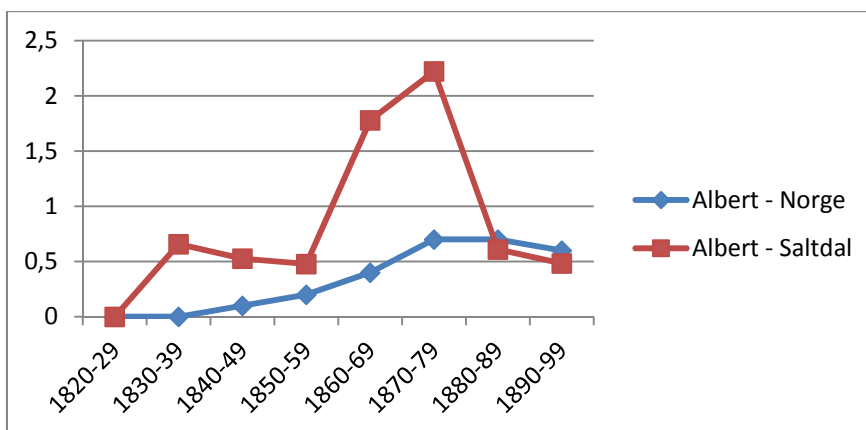
Figur 12: Sammenligning av *Bernhard* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 13: Sammenligning av *Ingvald* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 14: Sammenligning av *Gjert* i Saltdal versus Norge (prosent)

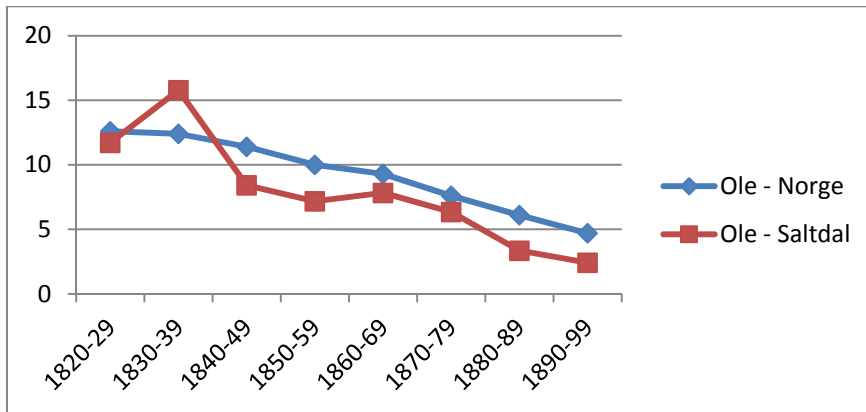

Figur 15: Sammenligning av *Albert* i Saltdal versus Norge (prosent)

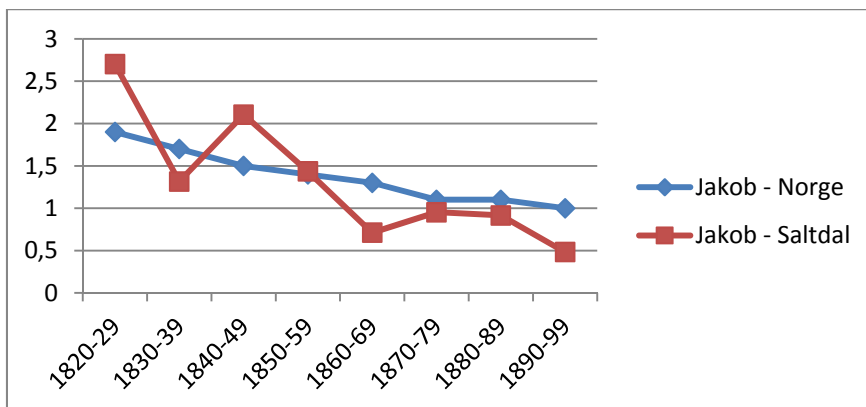
Den fjerde gruppa navn som er naturlig å kommentere sammen er: *Bernhard*, *Ingvald*, *Gjert* og *Albert*. Fellestrekk ved utviklingen av disse navnene er at de, fra å være veldig lite eller ikke brukt verken i Saltdal eller i Norge, får en kraftig popularitetsstigning i Saltdal på midten eller slutten av 1800-tallet. *Bernhard* er ikke brukt i Saltdal fram til 1840-49, mens det herfra får et kraftig oppsving fram til 1850-59. Deretter er populariteten nedadgående i den neste tiårsperioden og så stigende etter det. I 1890-99 er populariteten til navnet igjen nedadgående, men fortsatt mer populært i Saltdal enn i Norge. *Ingvald* er ikke brukt i Saltdal fram til 1830-39, mens det, i likhet med *Bernhard*, får et voldsomt popularitetsoppving i Saltdal fram til 1870-79. Etter dette, faller populariteten igjen ned på samme nivå som i Norge som helhet, og i 1890-99 er bruken faktisk lavere i Saltdal enn på landsbasis. *Gjert* tas i bruk i Saltdal etter 1849. Den største popularitetstoppen for navnet er i 1870-79 og i 1880-89, mens populariteten er markant synkende i 1890-99. I Norge brukes navnet svært lite gjennom hele perioden. I

likhet med navn som *Bent* og *Joakim* er *Gjert* et navn som ellers i landet brukes svært lite gjennom hele perioden.

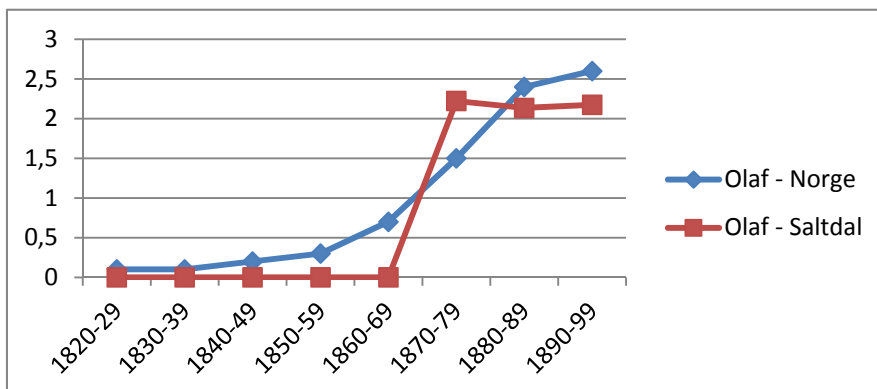
GRUPPE 5: Navn som har ganske lik popularitetsutvikling i Saltdal og Norge:

Figur 16: Sammenligning av *Ole* i Saltdal versus Norge (prosent)

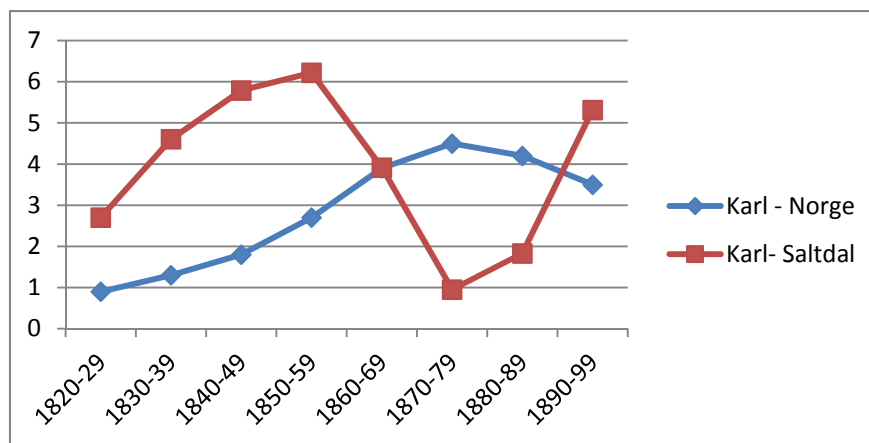
Figur 17: Sammenligning av *Jakob* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 18: Sammenligning av *Olaf* i Saltdal versus Norge (prosent)

Ole, Jakob og Olaf er de eneste tre navnene som noenlunde følger samme popularitetsutvikling i Saltdal og i Norge. *Ole* og *Jakob* er i et par tiår på begynnelsen av 1800-tallet noe mer populære i Saltdal enn i Norge. Til tross for relativt lik popularitetsutvikling av *Ole* i Saltdal og Norge ligger populariteten i Saltdal under populariteten i Norge gjennom nesten hele perioden. Også *Jakob* er i perioden fra 1850-1899 mer populært i Norge enn i Saltdal. *Olaf* skiller seg ut i Saltdal sammenlignet med Norge på den måten at navnet ikke ble brukt her i det hele tatt før i 1860-69. Dette er interessant sett i lys av nasjonsbygginga. *Olaf* ble ofte brukt i omsetninger av *Snorre* på 1800-tallet, mens i senere omsetninger brukte en *Olav*.

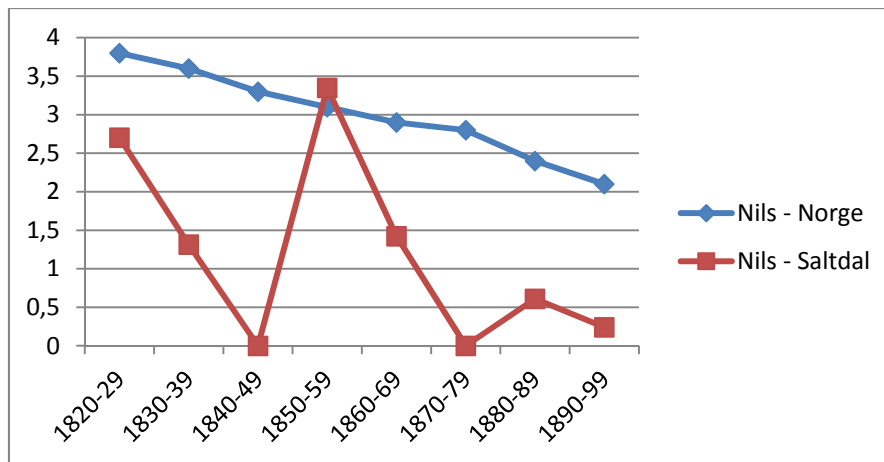
GRUPPE 6: Navn med periodevis motsatt utvikling i Saltdal og Norge:

Figur 19: Sammenligning av *Karl* i Saltdal versus Norge (prosent)

Karl skiller seg ut ved at populariteten nærmest har motsatt utviklingskurve i Saltdal og Norge i fra 1860-1899. Fram til 1850-59 er navnets popularitet stigende både i Saltdal og i Norge, mens det etter 1859 får en kraftig nedgang i Saltdal. At navnet har en stigende popularitet på begynnelsen av 1800-tallet kan ha sammenheng med *Karl Johan* (egentlig *Jean Baptiste Bernadotte*), som ble konge i Sverige og Norge i 1818. Utover på 1800-tallet ble den politiske interessen blant norske bønder økende, og opposisjonen til “svenskestyret” ble større og større. Dette kan være en forklaring på den kraftige nedgangen fra 1850-59 til 1870-79. I fra 1870-79 er navnet langt mer populært på landsbasis enn i Saltdal, og når det begynner å falle i popularitet i Norge rundt 1870-79, øker populariteten kraftig igjen i Saltdal. Den nye

popularitetsøkningen kan nå knyttes til den nordiske navnerenessansen, da navnet er av nordisk opphav.

Figur 20: Sammenligning av *Nils* i Saltdal versus Norge (prosent)

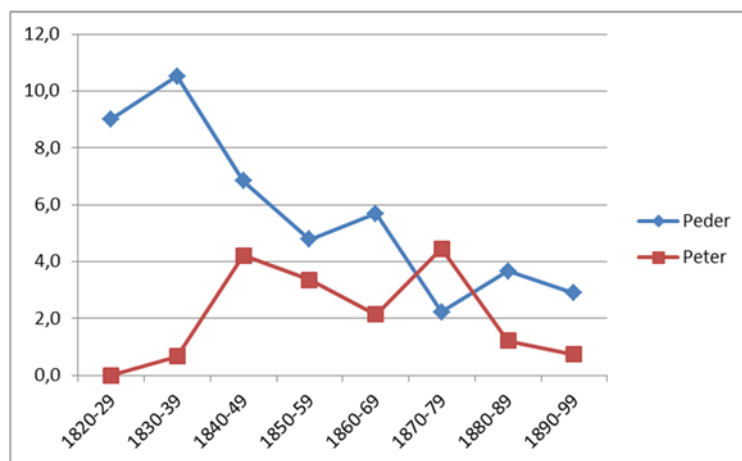
Populariteten for *Nils* skiller seg mest ut ifra alle de andre navnene på topplista. Som en kan se av kurven, er populariteten for navnet veldig vekslende i Saltdal sammenlignet med Norge. I fra at navnet er nokså populært i 1820-29 raser populariteten fram mot 1840-49. Paradoksalt nok øker populariteten voldsomt i neste tiår, 1850-59. Dette er den eneste perioden at navnet er mer populært i Saltdal enn i landet for øvrig. På nytt kommer et voldsomt popularitetsfall i 1870-79.

Sammenligningen av de tjue mest populære navnene har vært fascinerende! Spesielt det at noen navn utmerker seg som markant mer populære i Saltdal, for eksempel *Johan* og *Jens*, vekker nysgjerrigheten min. Er navnemønstrene som danner seg et resultat av at en var bundet til tradisjoner eller at oppkallingsskikken i Norge stod veldig sterkt? Hallgerd Aune har i sin undersøkelse av "Attkallingstradisjonar og namneval i Skaun" funnet ut at skikken med direkte oppkalling gjorde at flere generasjoner på samme gården fikk samme navn. Det kunne til og med være sånn at flere barn i en søskenflokk kunne få det samme navnet (Aune 1981: 63). I og med at Saltdal i all hovedsak var et bondesamfunn, som Skaun i Sør-Trøndelag, må en kunne anta at oppkalling også var en vanlig skikk her. Også næringsveiene i Saltdal på 1800-tallet, båtbyggernæringa og skogsdrift, er forbundet med sterke tradisjoner og spilte kanskje også inn i forhold til oppkallingstradisjonene.

Ellers er det interessant å observere at *Bernhard*, *Ingvald* og *Alfred* ble tidligere populære navn i Saltdal enn i landet for øvrig, og at saltdalingene i flere perioder brukte *Bent* mens

navnet var svært lite brukt ellers i landet. Flere av toppnavnene var på sitt mest populære i Saltdal fra midten av eller på slutten av 1800-tallet, og flere av dem ble tidligere populære her enn i landet som helhet. Kanskje kan en sette dette i sammenheng med samfunnsutviklingen i samme periode? En vet at både folkeopplysningen og engasjementet for demokrati og deltakelse økte på slutten av 1800-tallet. I Saltdal var det også full drift i båtbyggeriene, og prisene på båter tok seg opp. Dette kan ha vært faktorer som har spilt inn på hvordan folk tenkte, og hvordan de gav navn til sine barn. Kanskje tok en i bruk nye navn for å vise at en var nytenkende og i utvikling?

Etter hvert som 1800-tallet gikk mot slutten, vet en at den nasjonalistiske ideologien ble sterkere, og dermed tok bruken av nordiske navn tok seg voldsomt opp. Dette kommer jeg tilbake til i kapittel 5.2. Men bare som en liten kuriositet er det gøy å sammenstille utviklingen av *Peder*, som er danskpåvirket, kontra *Peter*, som er en bibelsk form av det samme navnet. Figur 21 viser utviklingen til *Peder* og *Peter* i Saltdal.

Figur 21: Sammenligning av utviklinga til *Peder* og *Peter* i Saltdal (prosent)

Her ser en at *Peder* har en synkende popularitet nesten gjennom hele århundret, mens *Peter* har en økende frekvens fram til navnet går tilbake på slutten av 1800-tallet. Dette bekrefter tanken om at danskpåvirkede navn kan ha blitt mindre populære etter hvert som det nasjonalistiske tankegodset ble spredt utover i Norge. På den andre siden er det slik at *Peder* likevel er mer populær variant enn *Peter* både i 1880-89 og i 1890-99. Jeg kommer tilbake til ytterligere diskusjon rundt disse to navnene i kap. 5.2.1.

5.2 Sammenligning av toppnavn for menn i Saltdal versus tidligere periode i Saltdal

I denne delen av kapitlet ser jeg nærmere på de mest populære mannsnavnene i Saltdal for hvert 10 år i perioden 1820-1910. I hovedsak inneholder listene de 10 mest populære navnene, men i enkelte tilfeller har jeg tatt med noen færre eller noen flere navn. Grunnen til dette er at rangeringen tar utgangspunkt i relativ frekvens (i prosent), og at flere navn kan dele en plass. Videre er det slik på enkelte av listene at de navnene som kommer inn på 11. eller 12. plass kan være veldig interessante sammenlignet med populariteten i Norge.

Hovedfokuset i sammenligningen er hvilke navn som kommer inn på listene, hvilke navn som faller ut av listene og hvilke navn som holder seg stabilt i de to periodene som sammenlignes. For å få litt spenn i sammenligningen, tar jeg, som tidligere nevnt, for meg annen hver 10-årsperiode, den nyeste sammenlignet med den eldste. Endringene som kommer fram i sammenligningen vil jeg også, der det faller seg naturlig, se i lys av navnets popularitet på landsbasis. Her vil jeg benytte lister med de førti mest populære mannsnavnene i Norge, fordelt på femårsperioder for perioden 1820-1900. Listene har jeg fått av Gulbrand Alhaug.

I tabellene har jeg brukt følgende forkortelser: Rnr. = Rangnummer, Navn = Eneste fornavn eller første av flere, KL = Klassifisering, RF % = Relativ frekvens i % og AF = Absolutt frekvens. Den siste perioden står først i alle periodene, det vil si til venstre, på grunn av at det er denne perioden som har hovedfokus i framstillingen. Jeg vil se hvilke endringer som har skjedd når jeg sammenligner siste periode med foregående.

5.2.1 Sammenligning av mannsnavn i 1840-1849 med 1820-1829

1840-1849					1820-1829				
Rnr.	Navn	KL	RF %	AF	Rnr.	Navn	KL	RF %	AF
1.	Johan	Tysk	16,3	31	1.	Johan	Tysk	13,5	15
2.	Hans	Tysk	11,1	21	2.	Ole	Dansk	11,7	13
3.	Jens	Dansk	9,5	18	3.	Andreas	Bibelsk	9,9	11
4.	Ole	Dansk	8,4	16	4.	Peder	Dansk	9,0	10
5.	Peder	Dansk	6,8	13	5.	Hans	Tysk	7,2	8
5.	Andreas	Bibelsk	6,8	13	6.	Bent	Justert	6,3	7
7.	Karl	Nordisk	5,8	11	7.	Kristen	Justert	3,6	4
8.	Peter	Bibelsk	4,2	8	8.	Jakob	Bibelsk	2,7	3
9.	Kristen	Justert	3,7	7	8	Karl	Nordisk	2,7	3
10.	Kristian	Klassisk	3,2	6	8.	Kristian	Klassisk	2,7	3
11.	Bent	Justert	2,6	5	8.	Nils	Justert	2,7	3

Tabell 2: Mannsnavn i Saltdal 1840-49 sammenlignet med 1820-29

I perioden 1820-29 er det 111 navnebærere og 35 navn, og i 1840-1849 er det 190 navnebærere og 41 navn i bruk i Saltdal. Et raskt blikk på listene viser at mange av navnene går igjen i de to periodene. Hovedforskjellen mellom de to periodene er at navnene *Jakob* og *Nils* har falt ut av topplista, og at *Jens* og *Peter* er kommet inn på topplista i 1840-49. Utover dette har flere navn byttet plasser, mens andre holder stabilt på plassen sin på topplista.

Da det totalt er få navn som brukes i perioden 1820-29, har jeg valgt å se nærmere på bare de åtte mest populære. Dersom en skulle se nærmere på enda flere navn etter åttendeplassen, ville listen bli veldig omfattende på grunn av at mange navn deler de siste plassene.

Johan topper lista i begge periodene. Den relative frekvensen for navnet er høy i begge periodene. Fra 13,5 % i 1820-29 til 16,5 % i 1840-49 har navnet en framgang i relativ frekvens på 2,8 prosentpoeng (heretter p.p.). Om en tenker seg en skoleklasse på 20 elever, ville gjennomsnittlig 3-4 barn hete *Johan* i disse periodene. *Johan* er tysk kortform av *Johannes*, som er bibelsk. Bruken av navnet tok seg særlig opp fra 1800-tallet og utover, men gikk tilbake fra slutten av 1800-tallet (NPL 2013: 192). I Norge var *Johan* på 8. plass i perioden 1820-24 og på 3. plass i 1840-44. Som en har sett av popularitetssammenligningen i kapittel 5.1, holder populariteten seg stabilt høy i Saltdal gjennom hele 1800-tallet.

Andreplassen på lista er forskjellig i de to periodene. *Ole* ligger på andre plass i den første perioden, men på fjerdeplass i 1840-49. *Ole* er dansk form av *Olav*. I NPL står det at *Ole* var den mest vanlige skriveformen av talemålsformene *Olav* og *Ola* i første halvdel av 1800-tallet (NPL 2013: 430). På topplistene for hele landet, er *Ole* det mest populære navnet i Norge, både i perioden 1820-24 og perioden 1840-44. I Saltdal har *Ole* falt ned på fjerdeplass i 1840-49, med en tilbakegang på 3,3 p.p. *Hans* er kommet inn på andre plass og har hatt en framgang på hele 3,9 p.p. *Hans* er i likhet med *Johan* kortform av *Johannes*. Navnet er kjent her i Norge fra siste halvdel av 1300-tallet og mye brukt etter det, spesielt på Sør-Østlandet (NPL 2013:223). I 1820-24 var *Hans* det andre mest brukte navnet i landet. Det samme gjelder for perioden 1840-44.

I 1840-49 er *Jens* på tredjeplass. Dette navnet var ikke på topplista i det hele tatt i 1820-29, men er altså kommet inn med hele 9,5 % i 1840-49. Bare på 20 år kan en gjennomsnittlig si at ca. hver tiende gutt i Saltdal het *Jens*. Dette må sies å være en relativt brå popularitetsøkning! *Jens* er, i likhet med *Johan* og *Hans*, tysk kortform av *Johannes*. Navnet er kjent fra 1300-tallet både i Norge og Danmark, men her i landet er det i hovedsak et lån fra dansk (NPL

2013: 287). Det at *Jens* er så høyt oppe på popularitetslista i 1840-49, skiller seg fra landsoversikten hvor navnet, både i 1820-24 og 1840-44, bare kommer på 14. plass. *Andreas*, som var på tredje plass i 1820-29 med 9,9 p.p., har hatt en tilbakegang på 3,1 p.p. i 1840-49. *Andreas* er kjent her i landet fra 1130-årene, men ble veldig populært utover på 1800-tallet (NPL 2013: 39). I landsoversikten havner *Andreas* på tiendeplass i 1820-24 og på åttende plass i 1840-44, altså ikke fullt så populært som i Saltdal.

Det fjerde mest populære navnet i de to periodene er *Ole* (1840-49) og *Peder* (1820-29). *Ole* har jeg kommentert ovenfor. *Peder* har hatt en tilbakegang i 1840-49 med 2,2 p.p. og er da havnet på femteplass. *Peder* er dansk form av bibelske *Peter*. Siden jeg er interessert i å se etter hva som kan ha påvirket navnemotene, for eksempel påvirkning fra andre land, har jeg valgt å klassifisere navnet som dansk. På 1700-tallet og 1800-tallet var en i Norge sterkt påvirket av dansk, og derfor skrev en ofte *Peder* selv om uttalen for eksempel var *Per*. *Peder* er kjent i Norge fra 1300-tallet og er mest vanlig i kilder fram til 1800-tallet, men etter den tid brukes navnet mer i formen *Per* (NPL 2013: 450). I Norge var *Peder* det femte mest brukte navnet i både 1820-24 og 1840-44, det samsvarer relativt godt med populariteten i disse periodene, men en vet altså ikke helt sikkert om en uttalte navnet som *Peder* eller *Per* i Saltdal.

Karl ligger på sjuendeplass i 1840-49 og på åttendeplass i 1820-29. Selv om dette bare er én plass framgang på topplista, har navnet gått fram 3,1 p.p., altså ganske mye. *Karl* er et nordisk og fellesgermansk navn og skriver seg fra middelalderen. Bruken av navnet tok seg opp utover på 1800-tallet (NPL 2013: 312), og det kan som jeg har nevnt ovenfor, ha sammenheng med at det var et kongenavn. Kongenavn har generelt vært populære navn. På landsbasis kom navnet bare på 20. plass i 1820-24 og på 13. plass i 1840-44, altså kan en også med dette navnet se at saltdalingene følger navnetrendene sammenlignet med landet for øvrig. Av alle navnene på de to topplistene, er dette det verdt å merke seg at *Karl* er det eneste nordiske navnet.

I 1840-49 er *Peter* kommet inn på åttendeplass, med 4,2 %. Det er en kraftig framgang for navnet, som ikke er på topplista i det hele tatt i 1820-29. *Peter* har bibelsk opphav, en av Jesu disipler. Navnet var nye brukt både på 1700-tallet, men ikke minst utover på 1800-tallet (NPL 2013: 297). På topplista for hele landet var navnet på henholdsvis 22. plass i 1820-24 og 20. plass i 1840-44, altså var det ganske mye mer populært i Saltdal i samme periode.

Det niende mest populære navnet i 1840-49 er *Kristen*, med 3,6 %. I 1820-29 var navnet på sjuendeplass med 3,7 %, altså 0,1 p.p. mer. Til tross for at navnet har falt to plasser på topplista, er frekvensen relativt stabil. *Kristen* kommer fra latinske *Christianus* og er justert på nordisk grunn (NPL 2013: 333). Navnets plassering på popularitetslista i Saltdal avviker noe fra populariteten i landet som helhet, hvor det kommer på 19. plass i 1820-24 og 22. plass i 1840-44.

Like etter *Kristen* kommer *Kristian* på topplista i 1840-49. Navnet er et latinsk navn som fra opprinnelsen henspiller på “de som hører til Kristus”, er kristen. Navnet er kjent i Norge fra 1300-tallet, men fikk en framgang på 1800-tallet. Utover på 1800-tallet blir navnet mer og mer jevnbyrdig med *Kristen* og etter hvert passerer *Kristian Kristen* utover på 1800-tallet (NPL 2013: 334). Det er mulig det er dette en ser er i emning også i Saltdal i 1840-49, hvor navnene har sjuende- og åttendeplass på lista. I likhet med *Kristen* er forskjellen i bruken av *Kristian* relativt liten mellom de to periodene, da det hadde en tilbakegang bare på 0,5 p.p. Bruken av *Kristian* i Saltdal samsvarer godt med bruken på landsbasis, hvor navnet kommer på niendeplass både i 1820-24 og 1840-44.

På 11. plass i 1840-49 ligger *Bent*. Jeg har valgt å ta med navnet fordi bruken av det er spesiell i Saltdal, jf. kapittel 5.1. Navnet er på sjetteplass i 1820-29 og har hatt en tilbakegang mellom periodene på 3,7 p.p. Navnet er ikke på lista over populære navn i Norge gjennom hele 1800-tallet. *Bent* er justert form av *Benediktus*, som er kjent fra ca. 1400-tallet. Bruken av navnet har, ifølge NPL, et kjerneområde i Vest-Agder og altså ikke i Nord-Norge (NPL 2013: 77). Dersom en går inn i 1801-tellingen i Digitalarkivet, finner en at det er hovedsakelig på to geografiske områder i bygda hvor navnet brukes. Det ble mest brukt i områdene rundt Røklund, som ligger ca. 15 km sør for Rognan sentrum og dermed også ganske langt fra Saltenfjorden. Den andre grupperingen er på Setså og i Vik, grender som ligger helt ved Saltenfjorden. Navnet var altså populært i to ganske begrensede geografiske områder i bygda.

Jakob, som er på delt åttendeplass på lista for perioden 1820-29, er falt helt ut av topplista i 1840-49. *Jakob* er et bibelsk navn som er kjent i Norge fra 1300-tallet. Navnet var nokså populært helt fram til slutten av 1800-tallet i Norge (NPL 2013: 280). På landsbasis ligger *Jakob* på 15. plass i 1840-44, altså relativt godt samsvar med populariteten i Saltdal.

Nils er nordisk form av *Nikolaus* og er innlånt fra dansk på 1400-tallet. Navnet var svært populært helt fra 1600-tallet og langt inn på 1800-tallet (NPL 2013: 411). I Saltdal har navnet

falt ut av lista i 1840-49, men på landsoversikten for 1840-44 er navnet noe mer populært og ligger på sjetteplass. Dette samsvarer godt med det en så i kapittel 5,1 om at navnet hadde en veldig varierende popularitet i Saltdal, og at bruken av navnet nesten hele tiden lå under popularitetsnivået i Norge.

I sammenligningen av de to periodene 1840-49 og 1820-29, har vi sett at de fleste navnene holder seg stabilt populære, et par navn går ut og et par navn kommer inn på topplista i 1840-49. *Bent* er det navnet som skiller seg mest ut fordi det er så populært som det er i Saltdal i begge periodene, det synes nesten som at navnet er et spesielt fenomen i Saltdal siden det er langt mer populært her enn i resten av landet. Ellers er det litt overraskende at hovedtyngden av navn er tyske eller danske, og at ikke flere av navnene er bibelske.

5.2.2 Sammenligning av mannsnavn i 1850-1859 med 1830-1839

1850-1859					1830-1839				
Rnr.	Navn	KL	RF %	AF	Rnr.	Navn	KL	RF %	AF
1.	Johan	Tysk	9,6	20	1.	Ole	Dansk	15,8	24
2.	Jens	Dansk	8,1	17	2.	Johan	Tysk	11,8	18
3.	Ole	Dansk	7,2	15	3.	Peder	Dansk	10,5	16
3.	Andreas	Bibelsk	7,2	15	4.	Hans	Tysk	9,9	15
5.	Hans	Tysk	6,7	14	5.	Andreas	Bibelsk	9,2	14
5.	Kristian	Klassisk	6,7	14	6.	Jens	Dansk	5,9	9
7.	Karl	Nordisk	6,2	13	7.	Kristen	Justert	5,3	8
8.	Peder	Dansk	4,8	10	8.	Bent	Justert	4,6	7
9.	Kristen	Justert	4,3	9	8.	Karl	Nordisk	4,6	7
10.	Peter	Bibelsk	3,3	7	10.	Lars	Justert	3,3	5
10.	Nils	Justert	3,3	7					
11.	Edvart	Justert	2,4	5					
11.	Ingvald	Nordisk	2,4	5					

Tabell 3: Mannsnavn i Saltdal 1850-59 sammenlignet med 1830-39

I perioden 1830-39 er det 152 navnebærere og 32 navn i bruk, og i 1850-59 er det 209 navnebærere og 53 navn i bruk i Saltdal. Forskjellene på de to listene er at *Kristian*, *Peter*, *Nils*, *Edvart* og *Ingvald* er kommet inn, mens *Lars* og *Bent* har falt ut av lista i 1850-59. *Edvart* og *Ingvald*, er på delt ellevteplass i 1850-59, men jeg velger å ta de med da populariteten skiller seg litt fra landet forøvrig.

Kristian, *Peter* og *Nils*, som jeg har kommentert ovenfor, er ute av topplista i Saltdal 1830-39, mens de er kommet inn igjen i 1850-59. At *Kristian* er kommet lenger opp på lista enn

Kristen, samsvarer godt med det NPL sa om at navnet utover på 1800-tallet ble mer populært enn *Kristen*. I 1840-49 er den relative frekvensen for Kristian 6,7 %, altså må framgangen være på over 3,5 p.p., siden navnet ikke er på topplista i 1830-39.

Edvart og *Ingvald*, er nye navn som er kommet inn på delt 11. plass i 1850-59. *Edvard* er det 23. mest brukte navnet i landet i 1850-54, mens *Ingvald* ikke er på topplista for Norge i samme periode. *Edvard* er et engelsk navn som er i spredt bruk i Norge fra 1700-tallet, men bruken av navnet går fram på 1800-tallet. Uttalen av navnet i Norge var ofte *Edvart* og slik har det nok etter hvert også blitt vanlig å skrive og bruke *-t* i stedet for *-d* i slutten av navnet. *Edvart* ble første gang tatt i bruk i Saltdal i 1844. I de skannede kirkebøkene på Digitalarkivet finner jeg igjen *Edvart Marthinus*, født 1844 i Saltdal. Foreldrene hans het *Lars Willumsen* og *Fredrikke Paulsdatter*. Det synes ikke som at gutten er oppkalt etter foreldrene. Gjennom patronymene *Willumsen* og *Paulsdatter* ser en også at gutten heller ikke var oppkalt etter bestefedrene som het *Willum* og *Paul*.

Ingvald er et nordisk navn som er kjent fra 1343 i Norge (Valdres), som lån fra Sverige. Bruken av navnet hadde sitt tyngdepunkt i Sogn og Fjordane og Hedmark og var i spredt bruk i landet for øvrig. Men navnet ble mer populært utover på 1800-tallet (NPL 2013: 126). Det at navnet er på topplista i Saltdal i 1850-59, er litt overraskende i forhold til det som står i NPL. Navnet kom i tillegg ikke på topplista for Norge før i 1880-84 og 1890-94, da det er på 28. plass i begge disse periodene. En forklaring kan likevel være at navnet kommer til Saltdal gjennom innflyttere fra Sverige og på den måten sprer seg og blir populært i bygda. Navnet ble første gang tatt i bruk i Saltdal i 1847. Når jeg sporer opp navnet i gårds- og slektsboka, finner jeg ut at foreldrene til den første *Ingvald* het *Simon Kildal Nilssen* og *Paulina Emilie Bing Hals*. Faren var handelsmann, lensmann og ordfører i Saltdal i 1863-64. Han kom opprinnelig fra Skjervøy. *Paulina* var født i Trondheim (Hutchinson 2000: 395). Foreldrene hans tilhørte altså de høyeste sosiale lag i bygda, og ifølge Terje Aarset så en tendensen til å ta i bruk nordiske navn tidligere i overklassen enn i det brede lag av befolkningen (Aarset, 1985: 109). På den måten kan det tenkes at dette er et tidlig tegn på den nordiske navnerenessansen i Saltdal.

Lars, som var et ganske populært navn med hele 3,3 % i 1830-39, er falt helt ut av lista i 1850-59. Navnet er nordisk form av det latinske *Laurentius* og er kjent siden 1488-89 i diplom fra Jemtland/Herjedalen, men viser seg lite i norske kilder før på 1600-tallet. Etter det

blir det bare mer og mer populært (NPL 2013: 339). På norgeslista havner navnet på 3.plass i 1830-34 og på 5. plass i 1850-54. Populariteten er altså ganske mye høyere i Norge enn i Saltdal.

Generelt er det få endringer i toppnavnene i de to periodene 1850-59 sammenlignet med 1830-39. *Ole, Johan, Peder, Jens, Hans, Andreas, Kristen, og Karl* er på listene i begge periodene. Det kan likevel være verdt å merke seg at flere av navnene har en ganske markant tilbakegang, selv om de beholder plassene sine på topplista. Om en for eksempel ser på *Ole*, som er på førsteplass med 15,8 % i 1830-39 og på tredjeplass i 1850-59 med 7,2 %, ser en at frekvensen av navnet har minket med 8,6 p.p., altså mer enn en halvering, selv om navnet holder seg langt oppe på topplista! *Johan*, derimot, som er kommet inn på førsteplass igjen i 1850-59, har faktisk hatt en tilbakegang fra 1830-39 på 2,2 p.p. *Peder* har tapt mange plasser i fra 1830-39 til 1850-59, navnet har hatt en nedgang på hele 5,7 p.p.

5.2.3 Sammenligning av mannsnavn i 1860-1869 med 1840-49

1860-1869					1840-1849				
Rnr.	Navn	KL	RF %	AF	Rnr.	Navn	KL	RF %	AF
1.	Johan	Tysk	12,1	34	1.	Johan	Tysk	16,3	31
2.	Hans	Tysk	8,5	24	2.	Hans	Tysk	11,1	21
3.	Ole	Dansk	7,8	22	3.	Jens	Dansk	9,5	18
4.	Kristian	Klassisk	7,1	20	4.	Ole	Dansk	8,4	16
5.	Jens	Dansk	6,8	19	5.	Peder	Dansk	6,8	13
5.	Peder	Dansk	5,7	16	5.	Andreas	Bibelsk	6,8	13
7.	Andreas	Bibelsk	4,3	12	7.	Karl	Nordisk	5,8	11
8.	Kristen	Justert	4,3	12	8.	Peter	Bibelsk	4,2	8
9.	Karl	Nordisk	3,9	11	9.	Kristen	Justert	3,7	7
10.	Ingvald	Nordisk	3,2	9	10.	Kristian	Klassisk	3,2	6
10.	Kornelius	Klassisk	3,2	9	11.	Bent	Nordisk	2,6	5

Tabell 4: Mannsnavn i Saltdal 1860-69 sammenlignet med 1840-49

I perioden 1840-49 er det 190 navnebærere og 41 navn i bruk, og i 1860-69 er det 281 navnebærere og 69 navn i bruk i Saltdal. Sammenlignet med de tidligere periodene som jeg har kommentert ovenfor, synes det å være større stabilitet mellom toppnavnene i disse to periodene enn tidligere. *Bent* var på topplista 1840-49, men har falt ut av lista i 1860-69. I tillegg til *Bent* har også *Peter* falt ut av lista i 1860-69 perioden.

Johan, Hans, Ole, Kristian, Jens, Andreas, Kristen, Peder, og Karl holder seg stabilt på lista i 1860-69. Til tross for at topplistene er relativt stabile, viser de relative frekvensene at flere av

navnene faktisk har hatt en ganske kraftig tilbakegang selv om de beholder plassene sine. Dette gjelder faktisk alle de nevnte navnene foruten *Kristian* og *Kristen*. *Kristian* går fram med 3,9 p.p. og *Kristen* med 0,5 p.p. *Johan*, som topper lista i begge periodene, har likevel en tilbakegang på 4,2 p.p., altså en ganske kraftig tilbakegang. Det samme gjelder *Hans*, som beholder andrelassen, etter å ha gått tilbake 2,6 p.p.

Ingvald og *Kornelius* er kommet inn på delt tiendeplass i 1860-69. *Ingvald* var også på topplista i 1850-59, mens *Kornelius* dukker opp for første gang på topplistene i Saltdal. *Kornelius* er latinsk og var en del i bruk i Norge på 1700-1800-tallet (NPL 2013: 331), og det er ikke på noe tidspunkt på 1800-tallet blant de mest brukte mannsnavnene i Norge. I Saltdal ble det tatt i bruk for første gang i 1861, og hele 9 barn totalt fikk dette navnet i løpet av en tiårsperiode. I de skannede kirkebøkene finner jeg den første *Kornelius*, født i 1861, i Saltdal. Foreldrene hans het *Knut Knutsen* og *Karen Jensdatter*. Til forskjell i fra *Edvart*, som jeg har kommentert i forbindelse med perioden 1850-59, er det mer nærliggende å tro at det her kan være en slags oppkalling, siden begge foreldrene har navn som begynner på *K*. I artikkelen ”Oppkallingstradisjonar i et nordnorsk kystmiljø”, sier Aud-Kirsti Pedersen at bokstavoppkalling er den vanligste oppkallingsmåten, for eksempel kan forbokstaven i navnet til den en kaller opp gjengis i framlyd (Pedersen, 2002: 141), akkurat som en ser i *Knut* og *Karen* > *Kornelius*.

Sammenligningen av periodene 1860-69 med 1840-49 har vist at det er stor stabilitet i topplistene i Saltdal. Navnene på topplistene samsvarer i stor grad med populariteten på landsbasis, foruten *Ingvald* og *Kornelius*, som er mer populære i Saltdal enn landet sett under ett.

5.2.4 Sammenligning av mannsnavn i 1870-79 med 1850-1859

I 1850-59 er det 209 navnebærere og 53 navn i bruk, og i 1870-79 er det 315 navnebærere og 89 navn i bruk i Saltdal. Forskjellene på listene er at *Andreas*, *Karl*, *Kristen*, *Nils*, *Edvard* og *Ingvald* har falt ut av lista i 1870-79, mens *Odin*, *Gjert*, *Konrad*, *Albert*, *Bernhard* og *Olaf* er kommet inn. *Johan*, *Ole*, *Jens*, *Kristian* og *Peder* er på begge listene. Til forskjell fra tidligere sammenligninger er det nå kommet inn flere nye navn på listene 1870-79 enn noen gang tidligere.

1870-1879					1850-1859				
Rnr.	Navn	KL	RF %	AF	Rnr.	Navn	KL	RF %	AF
1.	Johan	Tysk	12,7	40	1.	Johan	Tysk	9,6	20
2.	Ole	Dansk	6,3	20	2.	Jens	Dansk	8,1	17
3.	Kristian	Klassisk	5,4	17	3.	Ole	Dansk	7,2	15
4.	Jens	Dansk	4,4	14	3.	Andreas	Bibelsk	7,2	15
4.	Peter	Bibelsk	4,4	14	5.	Hans	Tysk	6,7	14
5.	Hans	Tysk	4,1	13	5.	Kristian	Klassisk	6,7	14
6.	Odin	Nordisk	3,2	10	7.	Karl	Nordisk	6,2	13
7.	Gjert	Tysk	2,9	9	8.	Peder	Dansk	4,8	10
8.	Konrad	Tysk	2,5	8	9.	Kristen	Justert	4,3	9
10.	Peder	Dansk	2,2	7	10.	Peter	Bibelsk	3,3	7
10.	Albert	Tysk	2,2	7	10.	Nils	Justert	3,3	7
10.	Bernhard	Tysk	2,2	7	11.	Edvart	Justert	2,4	5
10.	Olaf	Nordisk	2,2	7	11.	Ingvald	Nordisk	2,4	5

Tabell 5: Mannsnavn i Saltdal 1870-79 sammenlignet med 1850-59

Av de navnene som ikke er nye på listene, er det bare *Johan* som har hatt en framgang, og det på hele 3,1 p.p. *Ole* har gått fra tredje plass i 1850-59 og til andre plass i 1870-79, til tross for en tilbakegang på 0,9 p.p. *Kristian* har også klatret oppover på lista i 1870-79, men har likevel gått ned med 1,3 p.p. *Jens* og *Peder* har begge falt i popularitet og har også gått ned i p.p.

Odin, som er kommet inn på sjette plass, er kjent fra den norrøne mytologien, der *Odin* er hovedguden. Navnet ble tatt i bruk alt på slutten av 1700-tallet i Skien, men populariteten steg etter 1830. Navnet var spesielt populært på Trøndelagskysten fra 1850 og senere dessuten i Nord-Norge (NPL 2013: 426). På landsbasis var ikke navnet blant de førti mest brukte navnene i samme periode. Det at navnet er mer populært i Saltdal samsvarer godt med NPL, og det kan kanskje ha sammenheng med at saltdalingene handlet med Trondheim i denne perioden? *Odin* ble første gang tatt i bruk i Saltdal i 1868, på *Odin Hansen*. Han var sønn av *Hans Pedersen* og *Anna Larsdatter*, som var husmann (Hutchinson 2006: 439). Her ser en altså, i motsetning til *Ingvald* som jeg har kommentert i sammenligningen av periodene 1850-59 med 1830-39, et eksempel på at et nordisk navn tas i bruk i de lavere sosiale lag i bygda. I forhold til det Aarset mener om at nordiske navn først ble tatt i bruk i de øvre sosiale lag (Aarset, 1985: 109), er dette et eksempel på et unntak.

Gjert er lavtysk og frisisk form av *Gerhard*. Navnet var mest vanlig på Vestlandet og i Vestfold på 1700- og 1800-tallet, og hadde ellers et sterkt område ved Nøtterøy og Tjøme. På landsbasis taper navnet seg mot slutten av 1800-tallet (NPL 2013: 187). At det faktisk er på sjuendeplass i Saltdal i 1870-79 er interessant, når en sammenligner med landet for øvrig.

Gjert ble første gang tatt i bruk i Saltdal i 1853, og jeg finner det igjen i kirkeboka som *Gjert Martinius*. Foreldrene hans het *Karl Fredrik Olsen* og *Lena Wilhelmine Nilsdatter*. Heller ikke i dette tilfellet ser det ut som at det er noen sammenheng mellom barnets navn og foreldrenes eller bestefedrenes.

Konrad var et tysk konge- og keisernavn i middelalderen. Navnet er kjent i Norge fra 1300-tallet, men navnebærerene i middelalderen var for det meste utlendinger. På 1700-tallet var navnet særlig brukt rundt Bergen, men bruken spredde seg fra 1870 og framover. Navnet ble populært rundt 1900, særlig i Nordland (NPL 2013: 330). Det at navnet er på topplista i Saltdal i 1870-79, samsvarer godt med opplysningene i NPL. Navnet er uansett mer populært i Saltdal enn i landet for øvrig, for det er ikke blant de førti mest populære navnene i Norge i noen av femårsperiodene på 1800-tallet. Siden bruken av navnet hadde et tyngdepunkt rundt Bergen, er det nærliggende å tro at en, gjennom handel med Bergen, kan ha blitt inspirert. Den første som fikk navnet *Konrad* i Saltdal, i 1872, kom fra Skipmannsvik, som ligger ytterst i fjorden. Foreldrene hans het *Johannes Hansen* og *Anna Kristine Andersdatter*. Det er heller ikke her noen tegn på oppkalling, men det kan være fristende å tro at disse, som trolig hadde mer kontakt med folk utenfra bygda gjennom handel, kan ha fått impulser utenfra på den måten.

Albert er på delt 10. plass i Saltdal i 1870-79. Navnet er tysk og har vært kjent siden 1300-tallet. Det var relativt lite brukt fram til 1800-tallet, da det ble et populært navn, spesielt i Nordland (NPL 2013: 25). Navnet ble første gang brukt i Saltdal i 1830. Gutten het, ifølge den skannede kirkeboka, *Albert Christian*, og foreldrene hans het, *Christian Blix* og *Albertine* (?). Da skrifta er så utydelig, klarer jeg ikke å tyde etternavnet til mor. Her ser en altså et eksempel oppkalling, *Albert* < *Albertine* og *Christian* etter faren.

Bernhard er også tysk og i likhet med *Albert* kjent fra 1300-tallet. Også dette navnet fikk et oppsving i popularitet etter 1800, men på landsbasis var det ikke så populært som i Saltdal. I likhet med *Konrad*, er heller ikke *Bernhard* blant de førti mest brukte navnene i Norge gjennom hele 1800-tallet. *Bernhard* er første gang brukt i 1851 i Saltdal på *Bernhard Pedersen*. Foreldrene hans het *Per Jenssen* og *Oline Johannesdatter* (Hutchinson 2006: 433). Navnet finnes, i likhet med *Konrad*, heller ikke på noen av topplistene for Norge i siste halvdel av 1800-tallet.

Olaf er historisk og litterær form av *Olav*. *Olav* er et nordisk navn og var i allmenn bruk i middelalderen, men med en økende utbredelse fra 1300- og 1400-tallet. Fra 1800-tallet kom den historisk-litterære formen *Olaf* i bruk over hele landet. Navnet var svært populært fra sist på 1800-tallet og fram til 1930 (NPL 2013: 427 og 428). Navnet er kjent fra 1874 i Saltdal, og det samsvarer godt med landet ellers. Den første *Olaf* i Saltdal var *Olaf Karlsen*. Foreldrene hans var *Carl* og *Ingeborg Andreassen*. *Carl* var handelsbetjent, og *Ingeborg* kom fra Vågan i Lofoten (Digitalarkivet). Gutten hadde altså foreldre som i større grad enn andre hadde fått impulser utenfra, enten gjennom handel eller gjennom at mora kom fra et annet sted. I likhet med foreldrene til den første *Ingvald*, som jeg har nevnt flere ganger tidligere, kom foreldrene til den første *Olaf* også fra det øvre sosiale lag i bygda, og det stemmer godt med at de nordiske navnene først ble tatt i bruk i de øverste sosiale sjikt.

Sammenligningen av periodene 1870-79 med 1850-59 har vist at det er en kjerne med navn som holder seg stabilt på topplistene fortsatt. Samtidig har det kommet inn seks nye navn. Av disse er to nordiske, mens de andre er av tysk opphav. Det at to av navnene som dukker opp er nordiske, er naturlig med tanke på de nasjonalistiske tankene som strømmet over Norge i samtida. Ellers er det interessant at de tyske *Gjert*, *Konrad* og *Bernhard* utmerker seg som langt mer populære i Saltdal enn på landsbasis i samme periode.

5.2.5 Sammenligning av mannsnavn i 1880-1889 med 1860-1869

1880-1889					1860-1869				
Rnr.	Navn	KL	RF %	AF	Rnr.	Navn	KL	RF %	AF
1.	Johan	Tysk	10,1	33	1.	Johan	Tysk	12,1	34
2.	Kristian	Klassisk	6,7	22	2.	Hans	Tysk	8,5	24
3.	Alfred	Engelsk	5,5	18	3.	Ole	Dansk	7,8	22
4.	Jens	Dansk	5,2	17	4.	Kristian	Klassisk	7,1	20
5.	Hans	Tysk	3,7	12	5.	Jens	Dansk	6,8	19
5.	Peder	Dansk	3,7	12	6.	Peder	Dansk	5,7	16
7.	Ole	Dansk	3,4	11	7.	Andreas	Bibelsk	4,3	12
8.	Håkon	Nordisk	3,0	10	7.	Kristen	Justert	4,3	12
9.	Gjert	Tysk	2,4	8	9.	Karl	Nordisk	3,9	11
9.	Andreas	Bibelsk	2,4	8	10.	Ingvald	Nordisk	3,2	9
10.					10.	Kornelius	Nordisk	3,2	9

Tabell 6: Mannsnavn i Saltdal 1880-89 sammenlignet med 1860-69

I perioden 1860-69 er det 281 navnebærere og 69 navn i bruk, og i perioden 1880-89 er det 328 navnebærere og 100 navn i bruk i Saltdal. *Johan* troner fortsatt på toppen, akkurat som *Hans*, *Ole*, *Jens*, *Peder*, *Andreas* og *Kristian* fortsatt er blant de mest brukte navnene. *Kornelius*, *Karl* og *Ingvald* har falt ut av lista i 1880-89, mens *Alfred*, *Håkon* og *Gjert* er kommet inn.

De navnene som er på begge listene, har til tross for at de beholder plass på topplista, hatt tilbakegang i prosentpoeng fra 1860-69 til 1880-89. *Ole* og *Hans* er de to som har hatt mest tilbakegang, på henholdsvis 4,8 og 4,4 p.p., og begge disse faller noen plasser ned på lista. *Johan* går 2 p.p. tilbake, men beholder likevel førsteplassen på lista. *Kristian* har kommet opp på andreplass i 1880-89, men har likevel gått tilbake 0,4 p.p. *Peder* går tilbake 2 p.p., men rykker ikke mer enn en plass ned, fra fjerde til femte. *Andreas* går 1,4 p.p. tilbake og havner på niendeplass i 1880-89.

De nye navnene som er kommet inn i 1880-89 har ikke vært på topplistene i Saltdal tidligere. Dette gjelder blant annet *Alfred*, som nokså plutselig har inntatt tredjeplassen på topplista i 1880-89. På landsbasis ligger *Alfred* på 20. plass. *Alfred* er engelsk og kom tidlig i bruk på 1800-tallet. Bruken av navnet gikk sterkt fram fra 1840-50-årene og til 1890, først særlig i byene Oslo, Bergen, Kristiansand og Trondheim. Omkring 1900 hadde bruken av navnet et tyngdepunkt i Nord-Norge. Det var også populært i Tyskland og Sverige på 1800-tallet (NPL 2013: 28). Forklaringen på at navnet var såpass mye mer populært i Saltdal enn i landet for øvrig i denne perioden, kan enten ha sammenheng med innvandring fra Sverige eller at saltdalingene drev med jektefart og handel, både med Bergen og Trondheim. Navnet ble første gang tatt i bruk i 1871 i Saltdal, i en trolig velstående familie. Faren til den første *Alfred* het *Petter Hans Ellingsen* og var handelsmann og senere ordfører i Saltdal. *Alfreds* mor het *Abigal Kildal Koch*. *Abigal* var født på Rørstad i Sørfold (Hutchinson 2006: 175). I likhet med tidligere henvisninger til Aarset, og at det ofte var i høyere sosiale lag i Norge at en tok i bruk nye navn, fant Linnea Gustafsson ut at det samme var tilfelle i Skellefteå i Nord-Sverige (Gustafsson, 2002: 86). Dersom navneinspirasjonen til foreldrene skulle komme fra Sverige, stemmer deres sosiale tilknytning godt med valget av navn. En annen mulig forklaring til at en tar i bruk navnet *Alfred*, kan være noe enklere og knyttet til oppkalling. Moras navn begynner på A, og *Alfred* kan derfor være en bokstavoppkalling.

Gjert var ute av topplista i 1860-69, men er kommet inn igjen i 1880-89. Som nevnt ovenfor, taper navnet seg på landsbasis mot slutten av 1800-tallet (NPL 2013: 187). At det faktisk er på åttendeplass i Saltdal i 1880-89, er interessant når en sammenligner med landet for øvrig.

Håkon er et nordisk navn og ble første gang tatt i bruk i Saltdal i 1882. Navnet har vært brukt helt fra norrøn tid, men bruken tok seg opp på slutten av 1800-tallet. Sett i lys av nasjonsbygginga kan en godt skjønne at en valgte navn som henspilte på historiske storheter som *Håkon den gode* og *Håkon Håkonsson*. Men om en sammenligner populariteten navnet hadde i Saltdal med landet for øvrig, er det ikke på topplista i 1880-84. *Håkon* var altså betraktelig mye mer populært i Saltdal i denne perioden enn i landet sett under ett. Den første som fikk navnet i Saltdal het *Håkon Martin*, og foreldrene hans het *Ingebregt Hansen* og *Lena Kristoffersen*. Faren var fisker, og familien var bosatt på Saltnes (Digitalarkivet). Dersom faren dro rundt for å fiske, for eksempel til Lofoten, kan det tenkes at han på den måten kunne fått inspirasjon? Fiskeren er også symbolet på det urnorske, og kanskje nettopp derfor valgte familien dette navnet til sønnen, for å markere stolthet rundt det typisk norske?

Terje Aarset sier i artikkelen “Frå den nordiske navnerenessansen til i dag” at det fram til den nordiske navnerenessansen var mest vanlig med “bibelske namn, kyrkjelege namn og latinske former av norske og utanlandske namn råde grunnen særleg i og kring byane, og vest og nord i landet” (Aarset 1982: 66). Dette samsvarer godt med listene mine. Men i takt med at nasjonsbygginga ble viktigere og viktigere utover på 1800-tallet, og interessen for norsk historie og språk dermed økte, kan en også se at navnetrendene begynner å preges av nasjonstankene. Mot slutten av 1800-tallet kommer de nordiske navnene til å bli blant de mest populære. En kan ikke med sikkerhet slå fast når den nordiske navnerenessansen tok til, men Aarset mener en kan anta at den først slo igjennom i byene, og at tendensen enkelte steder kan merkes alt i 1840-årene (NPL1982: 66). Ole-Jørgen Johannesen, derimot, mener at en ikke kan operere med noen navnerenessanse før rundt 1865 (Johannesen 2005: 25). Det at *Håkon* dukker opp på popularitetslista i Saltdal i 1880-89 er uansett trolig et tegn på at en har begynt å la seg inspirere av den nordiske navnerenessansen, og at tidspunktet samsvarer mest med det Johannesen sier.

5.2.6 Sammenligning av mannsnavn i 1890-1899 med 1870-1879

I perioden 1870-79 er det 315 navnebærere og 89 navn i bruk, og i perioden 1890-99 er det 414 navnebærere og 127 navn i bruk i Saltdal. Når en sammenligner disse to periodene ser en

at det er ganske stor utskiftning av navn på topplista i 1890-99. Her er *Jens, Peter, Hans, Odin, Konrad, Albert, Håkon* og *Bernhard* falt ut av lista. Til gjengjeld er det kommet flere nye navn: *Julius, Joakim, Jentoft, Birger, Alfred* og *Hagerup*. Av disse nye navnene har *Alfred* vært på topplista i Saltdal tidligere (1880-89), mens alle de andre, foruten *Karl*, er på topplista for første gang. *Karl*, som mer eller mindre har vært på alle topplistene, har vært ute av lista i 1870-79, men kommet inn igjen i 1890-99.

1890-1899					1870-1879				
Rnr.	Navn	KL	RF %	AF	Rnr.	Navn	KL	RF %	AF
1.	Johan	Tysk	10,9	45	1.	Johan	Tysk	12,7	40
2.	Karl	Nordisk	5,3	22	2.	Ole	Dansk	6,3	20
3.	Kristian	Klassisk	4,1	17	3.	Kristian	Klassisk	5,4	17
4.	Alfred	Engelsk	3,6	15	4.	Jens	Dansk	4,4	14
4.	Peder	Bibelsk	2,9	12	4.	Peter	Bibelsk	4,4	14
6.	Julius	Klassisk	2,7	11	5.	Hans	Tysk	4,1	13
7.	Ole	Dansk	2,4	10	6.	Odin	Nordisk	3,2	10
8.	Joakim	Bibelsk	2,4	10	7.	Gjert	Tysk	2,9	9
9.	Olaf	Nordisk	2,2	9	8.	Konrad	Tysk	2,5	8
9.	Magnus	Nordisk	2,2	9	10.	Peder	Dansk	2,2	7
9.	Jentoft	Slektsnavn	2,2	9	10.	Albert	Tysk	2,2	7
12.	Birger	Svensk	1,9	8	10.	Bernhard	Tysk	2,2	7
12.	Hagerup	Slektsnavn	1,9	8	10.	Olaf	Nordisk	2,2	7
12.	Håkon	Nordisk	1,9	8					

Tabell 7: Mannsnavn i Saltdal 1890-99 sammenlignet med 1870-79

Selv om det kom mange nye navn på lista i denne perioden, er det fortsatt en kjerne med navn som holder seg stabilt populære i Saltdal. *Johan* er fortsatt like populært og på topp, og det samme gjelder *Ole, Peder, Olaf* og *Kristian*. Disse navnene holder seg også på topplista i Norge i samme periode.

En kunne kanskje forvente at de nye navnene som ble tatt i bruk var nordiske, siden en vet at den nordiske navnerenessansen virkelig gjorde seg gjeldende på slutten av 1800-tallet, men det er bare ett av de nye navnene på lista i 1890-99 jeg har valgt å klassifisere som nordisk, *Magnus*. *Magnus* har egentlig latinsk opphav, men ble båret av norske vikinghøvdinge i England på 900-tallet. Den første navnebæreren i kildene er kong Magnus den gode (1024-47). Etter dette har flere norske konger båret navnet. Det kom i allmenn bruk på 1800-tallet med en klar framgang rundt 1820-1830 og med et tydelig tyngdepunkt i Trøndelag. På slutten av 1800-tallet lå tyngdepunktet på Vestlandet (NPL 2013: 366). På topplista for hele Norge var ikke navnet så populært i samme periode, da det lå på 34. plass i 1890-94. *Magnus* ble

første gang tatt i bruk i Saltdal i 1884, på *Magnus Haagensen*. Foreldrene hans het *Nils Ingmar Haagensen* og *Kristina Madsdatter*, og var gårdbrukere (Hutchinson 2006: 439). Bonden er, i likhet med fiskeren, også et symbol på det typisk norske. Kanskje fikk gutten navnet *Magnus*, på samme måte som *Håkon* (se ovenfor), for at foreldrene ville markere stolthet rundt eget livsverk og bakgrunn? Både *Haakon* og *Magnus* er begge unntak i forhold til at nordiske navn først ble tatt i bruk i de øverste sosiale lag.

Julius er på sjetteplass i Saltdal i 1890-99, mens det bare ligger på 39. plass på norgeslista. Navnet er latinsk med noe uklart opphav, men det regnes som er romersk slektsnavn. Det er kjent i Norge siden begynnelsen av 1600-tallet, men i Saltdal siden 1879. Dette samsvarer godt med at navnet spesielt var populært på Østlandet og i Nord-Norge fra 1870-tallet (NPL 2013: 303). Den første som fikk navnet i Saltdal var *Julius Bentsen*. Foreldrene hans var *Bent Jensen* og *Karen Hansdatter*. Faren var styrmann og fisker (Hutchinson 2006: 225). Som i del av de andre tilfellene der er nytt navn er tatt i bruk, er også dette et eksempel på at far har et yrke som kan ha medført at han har reist utenfor bygda. Han kan dermed kan blitt inspirert av navnetrender andre steder og tatt disse med seg til hjembygda. En annen mulig forklaring er at *Julius* har fått navnet som et resultat at bokstavoppkalling. Siden faren het *Jensen* til etternavn, het farfaren til *Julius Jens*. På den måten kan forbokstaven i *Jens* har blitt til *Julius*, jf. tidligere henvisning til Pedersen 2002.

Joakim, som er kommet inn på sjuendeplass på topplista i Saltdal i 1890-99, er et bibelsk navn. Det er kjent siden 1400-tallet og hadde en viss utbredelse fram til 1800-tallet da det ble populært, spesielt på Vestlandet og i Agder (NPL 2013: 291). *Joakim* er ikke blant de 40 meste populære navnene i Norge i samme periode, så navnet synes å ha vært mye mer populært i Saltdal enn i resten av landet i denne perioden. I følge listene mine ble navnet tatt i bruk for første gang i 1865 i Saltdal. I den skannede kirkeboka, finner jeg *Joakim Bernhard*, født i 1865, men jeg finner også en tilleggs kommentar som viser at det er født en gutt med samme navn fem år tidligere, altså i 1860. Denne gutten døde og er dermed ikke kommet med i tellinga. Foreldrene til begge disse barna het: *Johan Kristian Jensen* (Storalmeningen) og *Kristina Benonisdatter* (Steigen) (Hutchinson 2006: 286). *Joakim Bernard*, født i 1865, var altså oppkalt etter en avdød bror. På 1800-tallet var det ganske vanlig at en yngre bror kunne bli oppkalt etter en eldre avdød bror.

Jentoft deler niendeplassen på topplista i Saltdal i 1890-99. Navnet er et slektsnavn fra dansk, trolig fra stedsnavnet Gentoft på Sjælland. Det er først kjent som første fornavn i 1838 i Trondenes og er et vanlig navn i Nordland og Troms i 1850-60 årene (NPL 2013: 287). Heller ikke dette navnet finnes på topplista for Norge i samme periode. I Saltdal hadde navnet sin første forekomst i 1892 og er det første slektsnavnet, brukt som fornavn, som er kommet på topplista. I kirkeboka finner jeg *Jentoft Joakim*, født i 1892. Foreldrene hans het *Kristian Johansen* og *Jensine Eugenia Bentsdatter*. I følge gårds- og slektsboka flyttet familien til Asker samme året som *Jentoft* ble født (Hutchinson 2004: 367). *Jentoft* kan være oppkalt etter sin mor *Jensine*, da begge navnene begynner på *Jen-*. På den andre sida er det en spesifikk trend å ta i bruk slektsnavn som fornavn fra midten av 1800-tallet. I artikkelen “Slektsnavn i bruk som fornavn i Noreg – skisse av ei utvikling”, står det at tendensen med å bruke slektsnavn som fornavn utviklet seg på 1700-tallet i Sør-Norge, men skjøt fart fra 1850 og utover. Da flyttet tyngdepunktet for bruken seg nordover til Nordland og Troms. Det er artig at Kruken nettopp har brukt Saltdal som eksempel på at slektsnavn ofte ble brukt som fornavn på 1890-tallet. Han har funnet ut at hele 22 % av guttene i Saltdal hadde et slektsnavn som fornavn i denne perioden, i motsetning til på Nøtterøy der bare 11 % av guttene hadde det (Kruken 2013: 157-65).

Birger, Hagerup og Håkon deler 12. plassen i 1890-99 og er nye navn på lista i Saltdal. Jeg har valgt å ta dem med på topplista, siden de er såpass spesiell sammenlignet med landet for øvrig. *Birger* er et nordisk navn fra Sverige. Siden jeg lurte på om navnetrendene i Saltdal kan ha blitt påvirket av den nære beliggenheten til Sverige, har jeg valgt å klassifisere navnet som svensk. Navnet er kjent i Norge siden 1100-tallet, og bruken hadde til å begynne med et tyngdepunkt på Østlandet. Utover på 1860-70-tallet ble navnet da spesielt populært på Østlandet, i Hordaland, Trøndelag og Nordland (NPL 2013: 86). Navnet ble første gang tatt i bruk i Saltdal i 1879, altså litt senere enn landet for øvrig. Til gjengjeld var det bare i 1890-99 at navnet var på topplista i bygda. I og med at navnet ikke er populært i landet for øvrig i samme periode, kan det tyde på at det var forhold i Saltdal som gjorde at en ønsket å ta i bruk navnet, for eksempel nettopp påvirkning fra Sverige eller svenske innflyttere. Foreldrene til den første med navnet i Saltdal, *Birger Randmann Kristian*, het *Bendikt Johannesen* og *Johanna Maritsdatter* (Hutchinson 2006: 432). I likhet med en del av de tidligere nevnte navnene er den eneste bindingen en kan se mellom barnets navn og foreldrenes, at

forbokstaven til far og sønn er den samme, *B* for *Benedikt* og *Birger*. I de tidligere eksemplene i mitt materiale har bindingen oftest vært mellom mors og barns navn.

Hagerup er, i likhet med *Jentoft*, et slektsnavn. Heller ikke dette finnes på topplistene for Norge i samme periode. Navnet er, også i likhet med *Jentoft*, fra en dansk landsby, nemlig Hagerup på Sjælland i Danmark. I Norge er det kjent som fornavn fra 1817 i Moss, deretter i 1833 i Steigen i Nordland. Navnet er litt brukt i Nordland, særlig i Salten og Folda (NPL 2013: 215). I Saltdal har navnet sin første forekomst i 1872. Til tross for at datidens kommunikasjoner ikke var så god, var det farbar vei mellom Saltdal, Folda og Steigen, slik at en må gå ut i fra at kanskje navnet stammer derfra. I kirkeboka finner vi den første som fikk navnet i 1872 som *Hagerup Andreas*. Foreldrene hans het *Olai Kristensen* og *Anna Olsdatter*, og ifølge gårds- og slektsboka var familien bosatt i *Storalmeningen* og drev med båtbygging. I Krukens artikkel om slektsnavn brukt som fornavn, kommer det fram at navngivingsmåten kan regnes som en førmoderne idoloppkalling, og at den sosialt nesten alltid peker oppover. Andre ganger kunne tilknytningen til slekta være avgjørende, men det var ikke så vanlig (Kruken 2013: 167-169). Foreldrene til den første *Hagerup* i Saltdal var båtbyggere, som en i utgangspunktet vil betegne som en slags “middelklasse”. I Saltdal hadde båtbyggernæringa ei særstilling i Nord-Norge. Saltdalsbåtene ble solgt langt utenfor bygda og gav veldig gode inntekter (jf. kap. 2), og dermed kan en anta at de som jobbet i næringa tjente relativt godt og ikke representerte de lavere sosiale lag i bygda.

5.2.7 Mannsnavn i 1900-1910 sammenlignet med 1880-1889

I perioden 1900-10 er det 480 navnebærere og 138 navn i bruk i Saltdal. Her ser en at det har skjedd markante endringer i navnevalgene sammenlignet med alle tidligere perioder, og at de nye navnene som er kommet inn har nordisk opphav. Et av de nye navnene i perioden er *Arne*, som uten å ha vært på topplista tidligere, har inntatt tredjeplassen direkte. Ellers er det interessant at *Karl* og *Johan* fortsatt holder seg stabilt på toppen av lista. Navnene har vært populære gjennom hele 1800-tallet på landsbasis, men *Johan* utmerker seg ved at det har vært mer populært enn i Saltdal enn i landet for øvrig. I tillegg har navnet holdt seg stabilt på popularitetstoppene i Saltdal. Unntatt i 1830-39 har *Johan* vært det mest populære navnet gjennom hele 1800-tallet i bygda.

1900-1910					1880-1889				
Rnr.	Navn	KL	RF %	AF	Rnr.	Navn	KL	RF %	AF
1.	Karl	Nordisk	5,8	28	1.	Johan	Tysk	10,1	33
2.	Johan	Tysk	5,6	27	2.	Kristian	Klassisk	6,7	22
3.	Arne	Nordisk	4,0	19	3.	Alfred	Engelsk	5,5	18
4.	Kristian	Klassisk	3,8	18	4.	Jens	Dansk	5,2	17
5.	Håkon	Nordisk	3,5	17	5.	Hans	Tysk	3,7	12
5.	Harald	Nordisk	3,3	16	5.	Peder	Dansk	3,7	12
7.	Alfred	Engelsk	2,9	14	7.	Ole	Dansk	3,4	11
7.	Peder	Dansk	2,9	14	8.	Håkon	Nordisk	3,0	10
9.	Erling	Nordisk	2,7	13	9.	Gjert	Tysk	2,4	8
9.	Magnus	Nordisk	2,7	13	10.	Andreas	Bibelsk	2,4	8
10.	Olaf	Nordisk	2,5	12					
11.	Bjarne	Nordisk	1,9	9					
11.	Einar	Nordisk	1,9	9					
11.	Hilmar	Tysk	1,9	9					
11.	Sigurd	Nordisk	1,9	9					

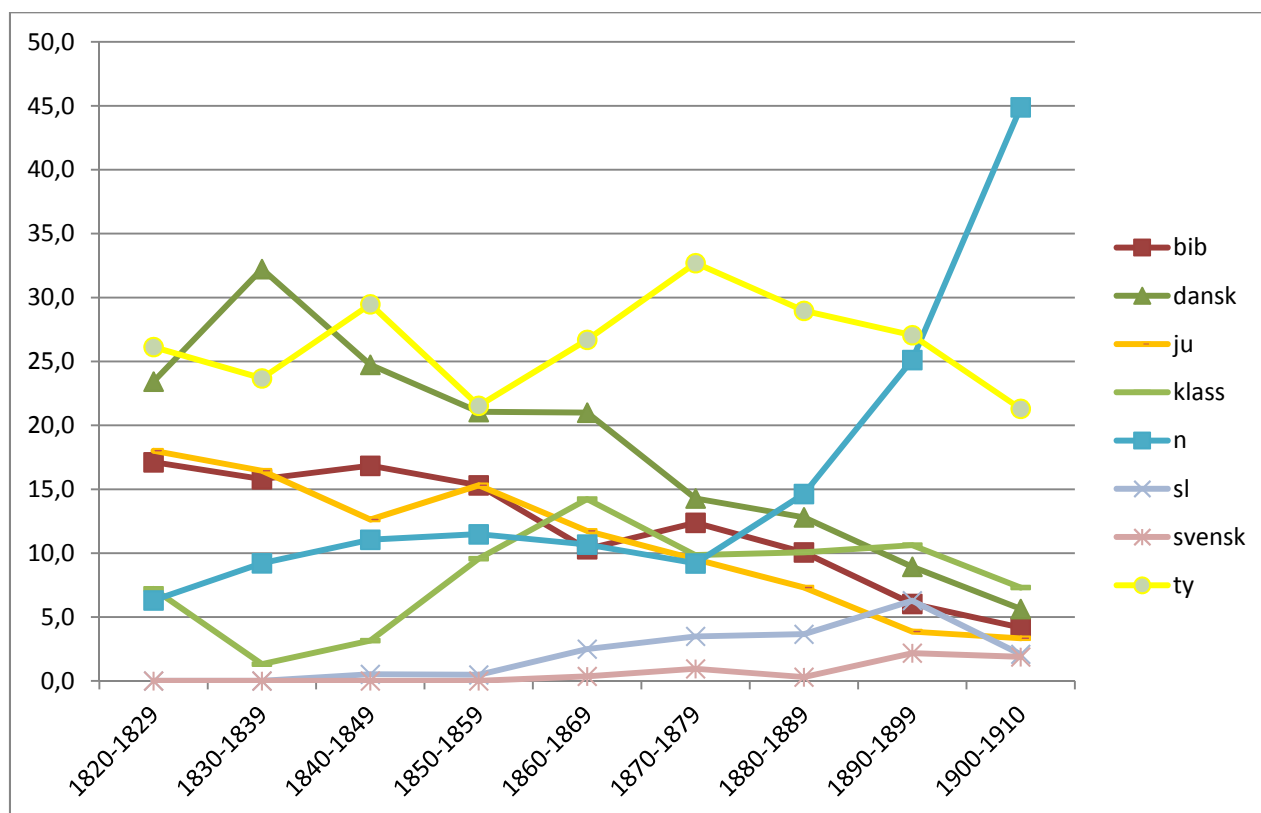
Tabell 8: Mannsnavn i Saltdal 1900-10 sammenlignet med 1880-89

Alle de nordiske navnene som er kommet inn på topplista i perioden 1899-1910, hadde sin første forekomst i Saltdal noe tidligere. *Harald* ble første gang brukt i 1868, *Einar* ble første gang brukt i 1879, *Sigurd* i 1885, *Arne* i 1892, *Bjarne* i 1895 og *Erling* i 1896, altså i tiårene før århundreskiftet. Sammenlignet med Krukens landsoversikt for 1895-99 er det relativt godt samsvar. Der finner en alle de nevnte navnene, foruten *Arne* og *Bjarne*. Men *Arne* har likevel på landsbasis hatt en stigning etter dette, for i 1925-29 topper navnet lista for de mest populære navnene i landet (NPL 2013: 630). *Bjarne* derimot, ser ikke ut til å ha hatt den samme populariteten i landet som helhet, da det verken er på Krukens toppliste i 1895-99 eller 1925-29 (NPL 2013: 630). Til fordel for alle disse nye nordiske navnene har *Jens*, *Hans*, *Ole*, *Gjert* og *Andreas* falt ut av lista i 1900-1910.

5.3 Utviklinga til de ulike kategoriene av mannsnavn i perioden 1820-1910

Før jeg startet næranalysen av navnene i Saltdal, antok jeg at jeg ville finne at bibelske navn ble relativt mye brukt, spesielt på begynnelsen av 1800-tallet. Dette fordi en ofte brukte Bibelen som inspirasjonskilde. Og med tanke på at Saltdal grenser opp mot Sverige, og at det naturlig var en del kontakt og flytting, om en kunne finne bruk av svenske navn i Saltdal. Videre var det også interessant å finne ut av når en merket at den nordiske navnerenessansen gjorde seg gjeldende i Saltdal. For å illustrere utviklingen til de ulike kategoriene, har jeg laget en figur som viser hvilke kategorier som var mest brukt i Saltdal og hvordan utviklingen av disse var gjennom århundret. Figuren er laget med utgangspunkt i de relative frekvensene

for alle navnene i materialet i perioden 1820-1910, og den viser de mest brukte kategoriene. Det er altså ikke bare utviklingen til toppnavnene som framkommer at figuren, men alle navnene som inngår i materialet mitt.

Figur 22: Utviklinga til kategoriene av mannsnavn i perioden 1820-1910. Relativ frekvens i prosent.

Ut i fra figuren kan en se at tyske navn holder seg på et jamt høyt nivå gjennom hele perioden, mer eller mindre ligger den relative frekvensen på rundt 30 %. I noen tiår helt på begynnelsen av 1800-tallet er de danske navnene noe mer populære enn de tyske, men etter 1839 går bruken av danske navn gradvis nedover. Bruken av danske navn hadde en relativ prosent på ca. 32 % i 1830-39, mens i 1900-1910 er den relative frekvensen helt nede på 5 %. I likhet med de tyske navnene, holder bruken av de bibelske navnene seg relativt stabilt gjennom århundret, med tendensen er synkende mot slutten. Til tross for en stabil bruk av bibelske navn, og at bruken av de danske navnene er synkende gjennom århundret, holder den relative frekvensen for de danske navnene seg hele tiden over den relative frekvensen for de bibelske navnene.

På den ene sida er dette litt overraskende, fordi en hadde forventet at de bibelske navnene var mest framtrepende. På den andre sida er det kanskje ikke så unaturlig at saltdalingene, som helt fra 1600-tallet, drev med handel både med Danmark og Bergen, tok i bruk danske navn⁴.

Bruken av navn som er justert på nordisk jord, følger utviklingen til de bibelske navnene. Videre ser en at de klassiske navnene hadde en oppgang fra 1840 – 1870. Etter det synes bruken å stagnere mer og gå litt ned. I fra slutten av 1870-tallet ser en at det er en markant økning i bruken av nordiske navn. Dette samsvarer helt med trenden på landsbasis og er godt forståelig med tanke på at de nasjonalistiske ideene og drømmen om et selvstendig Norge gjorde seg gjeldende da. Arvid Bræck fant i sin undersøkelse av personnavn i Hadsel i Vesterålen ut at omslaget til nordiske navn kom her i 1880-85 (Bræck 1981: 89). Dette kan tyde på at den nordiske navnerenessansen gjorde seg gjeldende omtrent samtidig i Nordland, men det kan se ut som at trenden startet litt tidligere i Saltdal, det vil si rundt 1870.

---

⁴ Gulbrand Alhaug har gjort meg oppmerksom på at det høyfrekvente *Ole* ofte er skriftformen for det norske *Ola*. Dersom jeg ikke hadde klassifisert *Ole* som dansk, ville kurva til den danske kategorien sett annerledes ut.

6. TOPPNAVN KVINNER

6.1 Topponavnutvikling kvinner i Saltdal versus Norge (1820-1900)

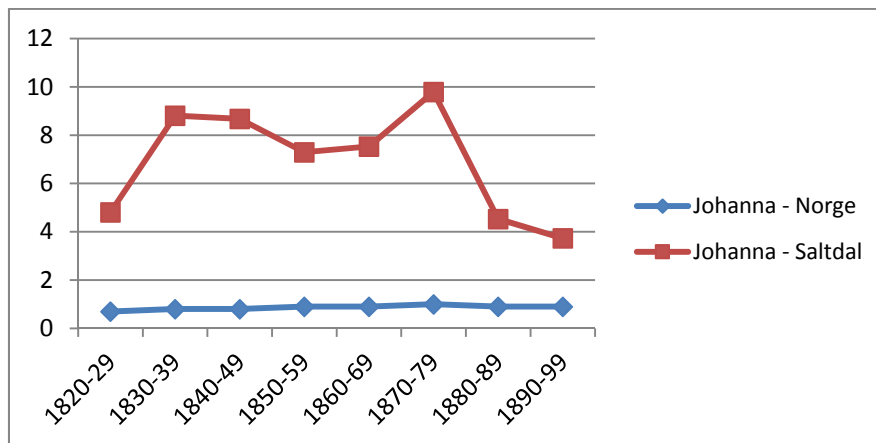
I lista under kan en se de 20 mest populære kvinnenavnene i Saltdal i perioden 1820-1900 sett under ett. Deretter kommer kurver som viser navnets popularitetsutvikling i Saltdal sammenlignet med popularitetsutviklingen i Norge, på samme måte som i kapittel 5.1 om mannsnavnene.

Navn:	Antall:
1. Johanna	126
2. Anna	92
3. Kristine	89
4. Anne	79
5. Hanna	74
6. Karen	72
7. Ane	61
8. Jensine	52
9. Oline	46
10. Marie	41
11. Bente	34
12. Karoline	31
13. Maria	27
14. Jenny	24
15. Ovidia	23
16. Marta	21
17. Gjertine	20
18. Helene	20
19. Albertine	19
20. Olga	19

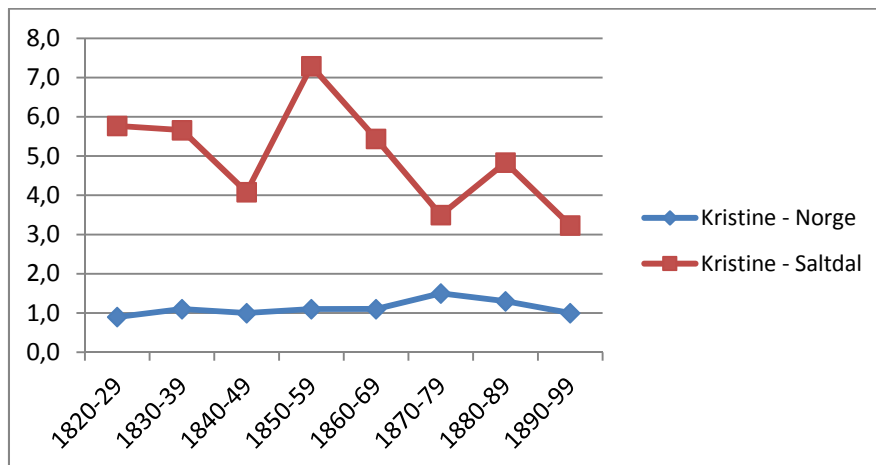
Tabell 9: Oversikt over de 20 mest populære kvinnenavnene i 1820-1900

På samme måte som kurvene for mannsnavnene, har jeg funnet det naturlig å gruppere kvinnenavnene ut fra hvilken utvikling de hadde i Saltdal. I likhet med kurvene for mannsnavnene, er også kurvene for kvinnenavnene i Saltdal hakkete av samme grunn som for mannsnavnene, jf. henvisning Kristiansen & Ouren i kap. 5.

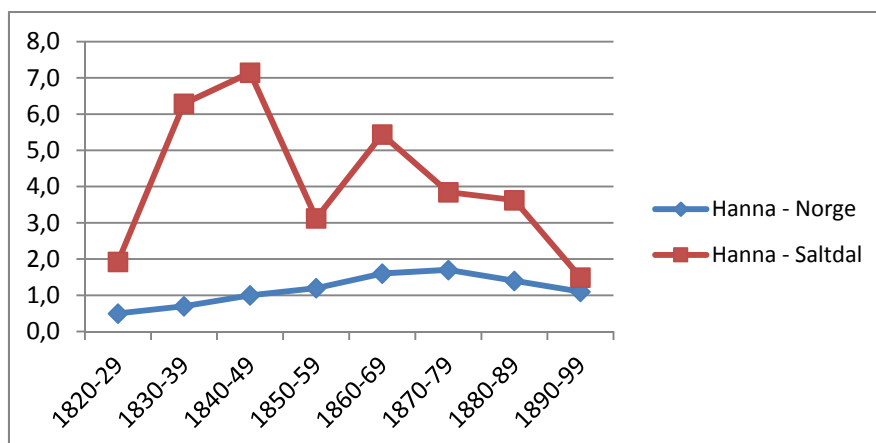
GRUPPE 1: Navn som er mer populære i Saltdal enn i Norge 1820-1900:

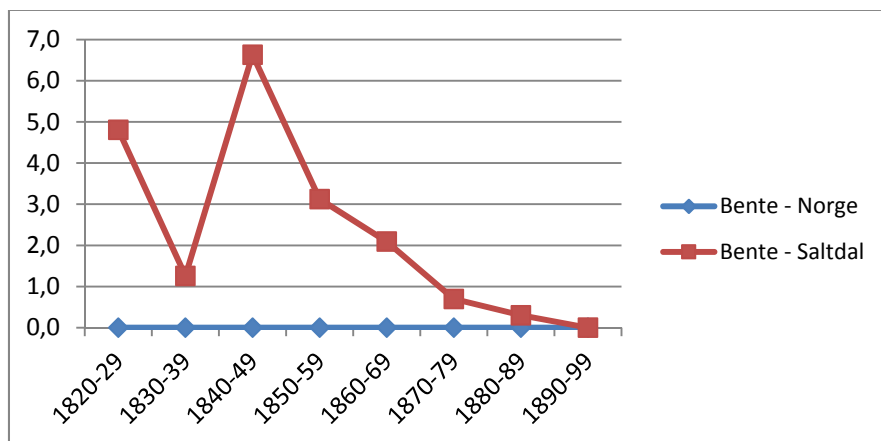
Figur 23: Sammenligning av *Johanna* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 24: Sammenligning av *Kristine* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 25: Sammenligning av *Hanna* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 26: Sammenligning av *Bente* i Saltdal versus Norge (prosent)

Den første gruppa med navn som er naturlig å kommentere sammen er *Johanna*, *Kristine*, *Hanna* og *Bente*. Alle disse navnene er gjennom hele perioden mer populære i Saltdal enn i Norge. *Johanna* er det mest brukte kvinnenavnet i hele perioden i Saltdal. *Johanna* ligner *Johan*, og er også det mest brukte kvinnenavnet gjennom hele perioden. På bakgrunn av at begge navnene er populære igjennom hele 1800-tallet, kan en oppfatte *Johanna* som en moving av *Johan*.

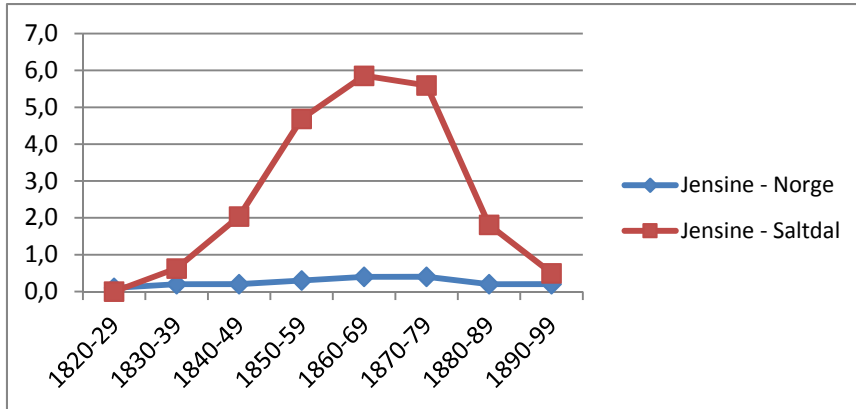
På samme måte er det nærliggende å koble populariteten av *Bente* og *Bent* sammen. Begge navnene har latinsk opphav: *Benedictus* og *Benedicta*. I et oppkallingsperspektiv kan en se *Bente* som en moving av *Bent*. Dette kommer jeg tilbake til i kapittel 6.3. Populariteten til begge disse navnene skiller seg helt ut i Saltdal sammenlignet med Norge. På samme måte som utviklingen av *Bent*, kan en se at *Bente*, til tross for at populariteten går litt opp og ned og er sviktende mot slutten av perioden, er mye, mye mer brukt i Saltdal enn i Norge. *Bente* er populært et par tiår lenger enn *Bent* som når et bunnivå i 1860-69.

Hanna og *Kristine* har også bindinger til de andre populære både manns- og kvinnenavnene. *Kristian* er på topplista for mennene, og dermed er det mest trolig en binding mellom populariteten av *Kristine* og *Kristian*. Utviklingskurven til *Kristian* ligner *Kristines* fra 1840-49, men før den tid var *Kristian* mye mindre populært enn *Kristine* i Saltdal. Her kan en nesten bli fristet til å tro at det er snakk om en moving fra kvinnenavnet til mannsnavnet?

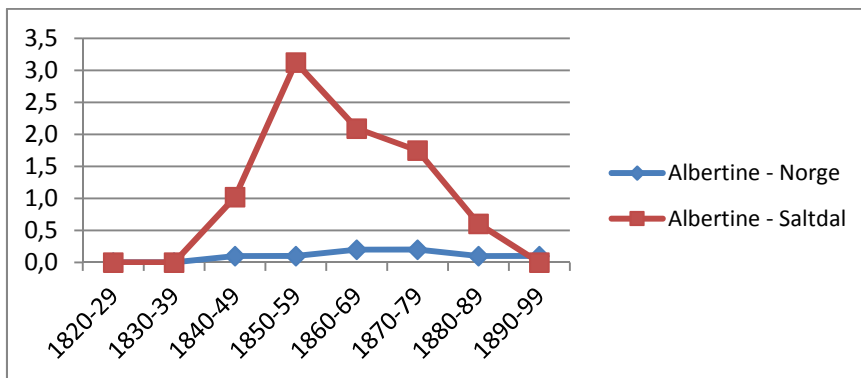
Hanna er kortforma av *Johanne*, som igjen *Johanna* er avledet av. I tillegg er det en lydlikhet mellom *Johanna*, *Hanna* og *Johan*, som kan ha gjort at navnene ble populære side om side.

Til forskjell fra de andre tre navnene som er kommentert i denne gruppa, synes det ikke å være noen andre bindinger mellom *Hanna* og noen av de andre toppnavnene på mannslista.

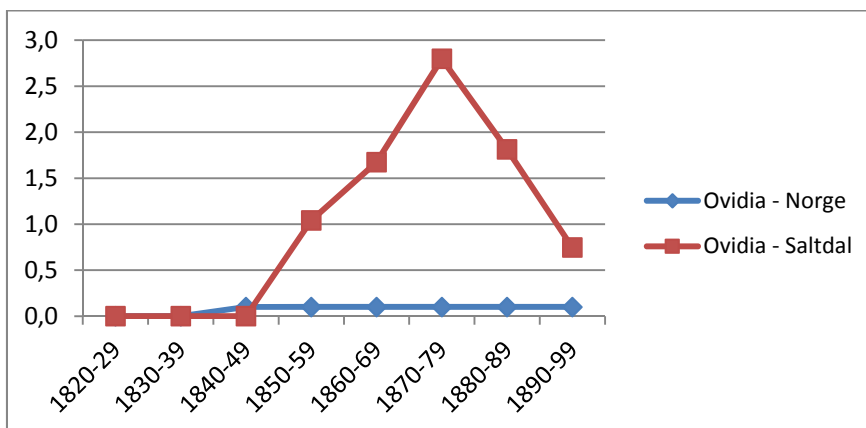
GRUPPE 2: Navn som har en popularitetstopp midt på eller mot slutten av 1800-tallet:

Figur 27: Sammenligning av *Jensine* i Saltdal versus Norge (prosent)

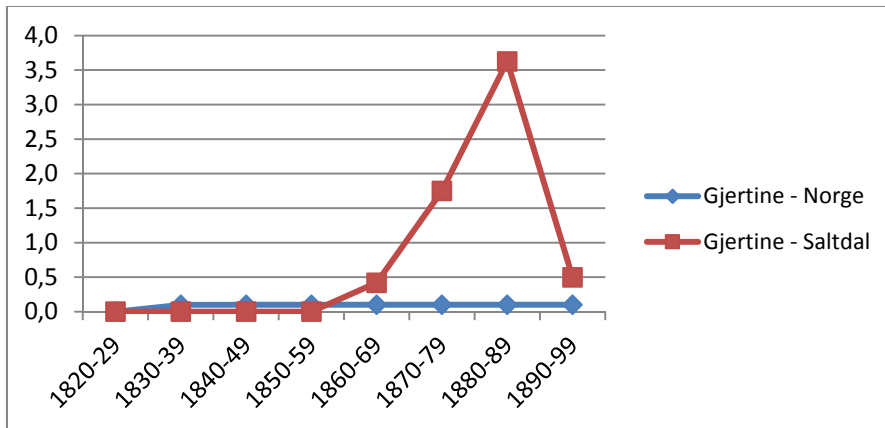

Figur 28: Sammenligning av *Albertine* i Saltdal versus Norge (prosent)

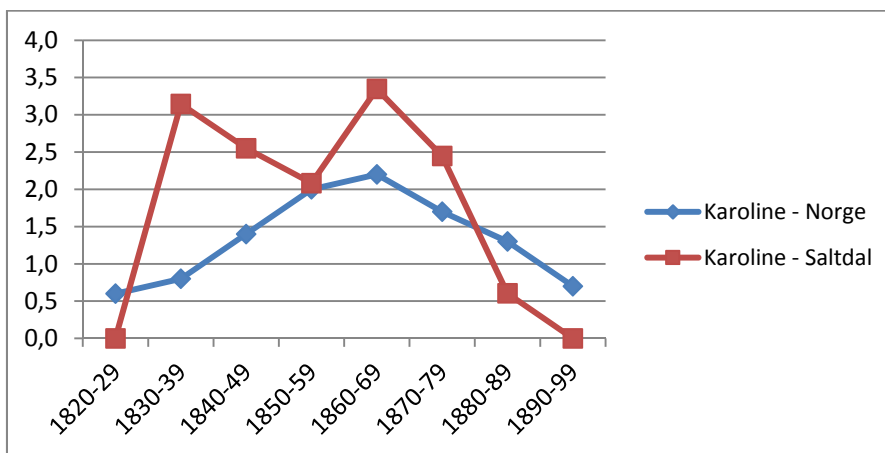

Figur 29: Sammenligning av *Ovidia* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 30: Sammenligning av *Gjertine* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 31: Sammenligning av *Karoline* i Saltdal versus Norge (prosent)

Jensine, *Albertine*, *Ovidia*, *Gjertine* og *Karoline* er også naturlig å kommentere sammen. Alle navnene er moveringer av mannsnavn og har en utviklingskurve i Saltdal som likner på hverandre. *Jens*, *Albert* og *Karl*, som tre av disse navnene er avledet av, er også på topplista for menn, jf. kapittel 5.1. *Ovidia* kan enten være hunkjønnsforma av latinske *Ovidius* eller av en avledning av det mer kjente mannsnavnet *Ove* (NPL 2013: 445). I motsetning til de andre navnene i denne gruppa er ikke *Ove* på topplista for menn.

På samme måte som at *Jens* er langt mer populært i Saltdal gjennom hele 1800-tallet, er også *Jensine* mye mer populært i Saltdal enn i Norge. Sammenlignet med de andre navnene i denne gruppa, har *Jensine* en stigende popularitet helt fra 1820-29 og fram til 1870-79, da det får en nokså kraftig nedgang.

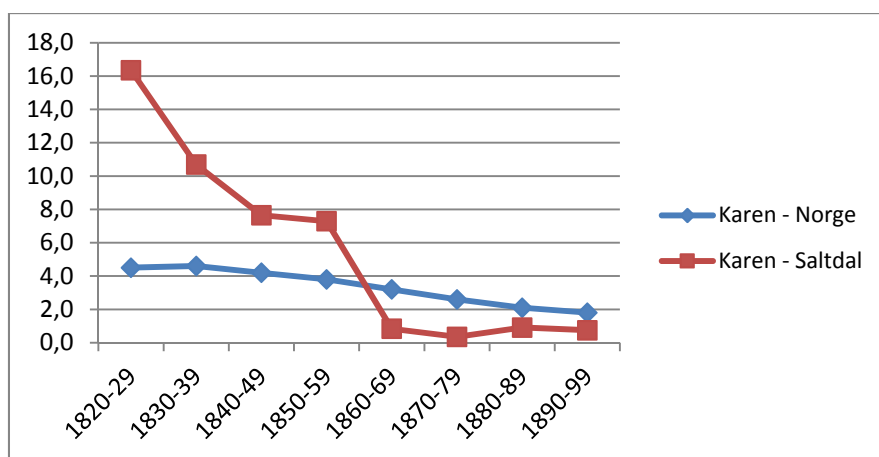
Albert er mer populært i Saltdal enn i Norge helt fra 1820-29 og fram til 1870-79.

Populariteten til *Albertine* starter først i 1830-39, men den er da til gjengjeld kraftig. Navnet

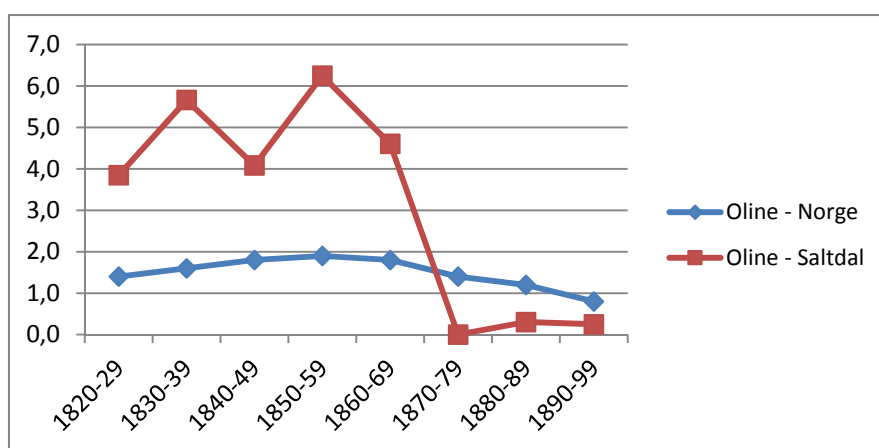
er nesten ikke i bruk i Norge gjennom hele perioden. Her er det tydelig at en i større grad enn å følge navnetrendene i landet, lot seg inspirere av navnetrendene i bygda.

For *Ovidia* kan en ikke trekke den samme slutningen. Også her kan en se at navnet nesten ikke er i bruk i Norge gjennom hele perioden, men at det fra 1840-1879 er veldig populært i Saltdal. Siden en ikke kan se noen klar sammenheng mellom populariteten av *Ove*, verken i Norge eller i Saltdal, tyder dette på at det kan være andre grunner til at *Ovidia* var populært i Saltdal, navnet var altså ikke en oppkalling etter en mannlig slektning som *Ove* eller *Ovid*.

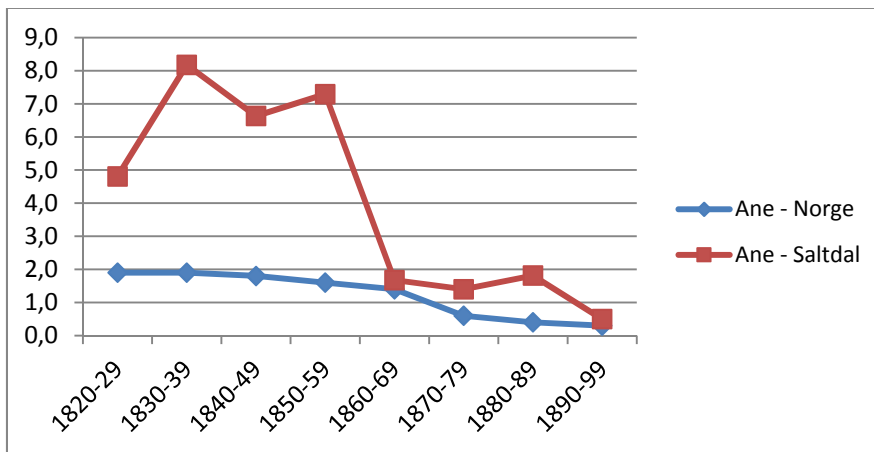
GRUPPE 3: Populære navn på begynnelsen av 1800-tallet med synkende popularitet senere på 1800-tallet:

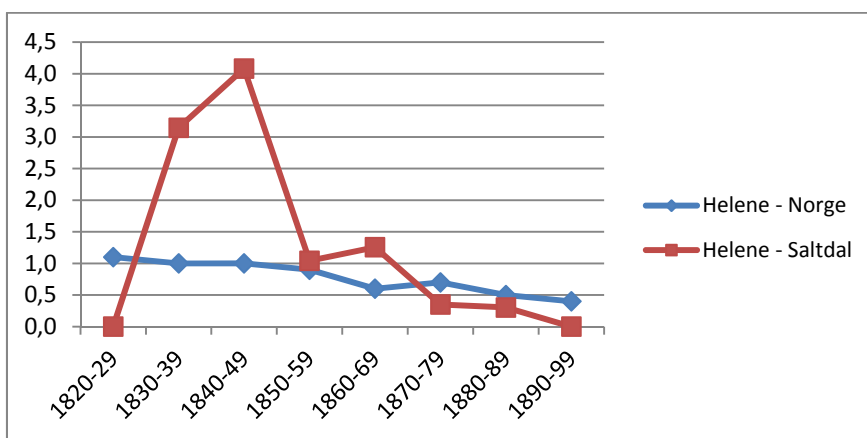
Figur 32: Sammenligning av *Karen* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 34: Sammenligning av *Oline* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 34: Sammenligning av *Ane* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 35: Sammenligning av *Helene* i Saltdal versus Norge (prosent)

Den tredje gruppa med navn som jeg har samlet, er *Karen*, *Ane*, *Oline* og *Helene*. Det som er felles for utviklinga til disse navnene, er at de, på begynnelsen av 1800-tallet, var mye mer populære i Saltdal enn i Norge, men at de etter hvert får en synkende popularitet som er omtrent lik eller under populariteten på landsbasis.

Karen er et relativt populært navn i Norge gjennom hele perioden. Frekvensen er noe synkende utover 1800-tallet, men ikke mye. I Saltdal er *Karen* mer populært fram til ca. 1870. I 1820-29, når navnet er som mest populært, er den relative frekvensen hele 16 %. Til sammenligning vil det i en skoleklasse på 20 være cirka 3 som het *Karen*. Etter 1860 faller populariteten under landsgjennomsnittet og er lite i brukt i Saltdal.

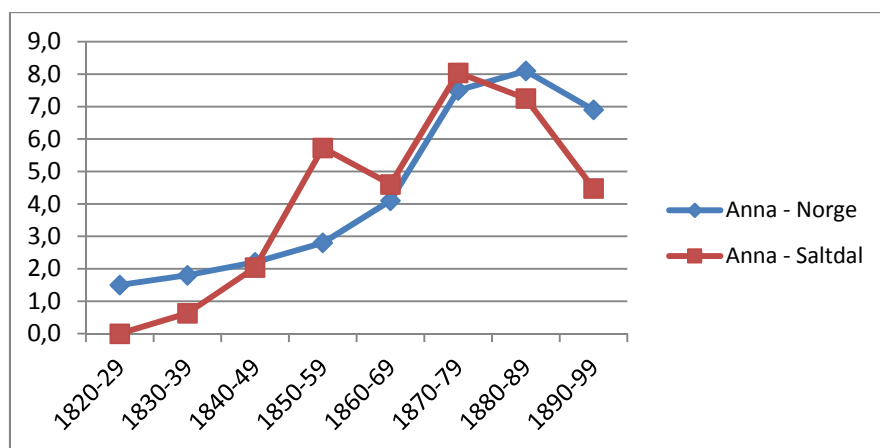
Oline er en moving av *Ole*, som også er på topplista i Saltdal. Til forskjell i fra *Ole*, som har noen lunde lik popularitetskurve i Saltdal og Norge, er *Oline* mye mer populært i Saltdal enn i Norge fram til cirka 1860 da det får en brå nedgang. Det som er litt spesielt med

popularitetskurven til movingen *Oline*, er at den ikke følger popularitetskurven til de andre movingene som er nevnt ovenfor, *Jensine*, *Ovidia*, *Gjertine* og *Albertine*. *Oline* har tvert imot en kraftig nedgang i popularitet når disse andre movingene er på topp.

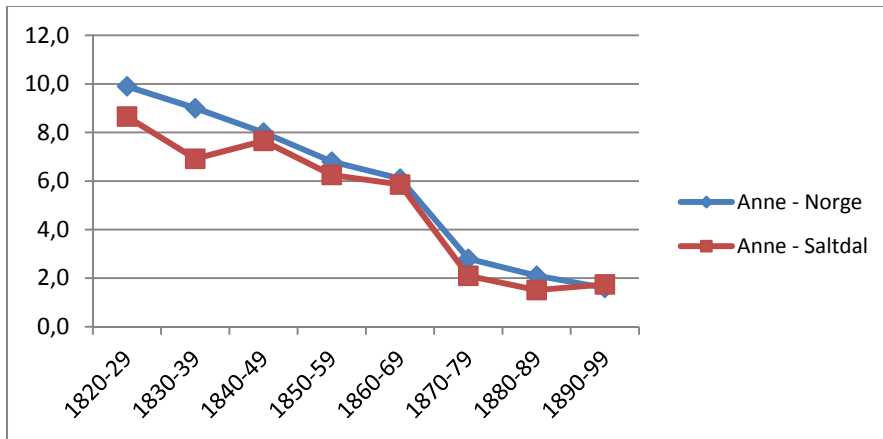
Ane er også langt mer populært i Saltdal enn i Norge i perioden 1820-29 og fram til 1860-69. *Ane* eller *Anne* er norske former av *Anna*, og i fra 1850-60 årene ble *Anna* langt mer populær enn *Ane/Anne* (NPL 2013: 44). Dette stemmer godt med den nokså kraftige nedgangen i popularitet i Saltdal rundt 1850-59. Jeg kommer nærmere tilbake til utviklingen av *Ane*, *Anne* og *Anna* Saltdal i slutten av dette kapitlet, figur 41.

Helene ble veldig populært i Saltdal fra 1820-29 og fram til slutten av 1840-tallet. Den relative frekvensen i bruken av navnet steg fra 0 % til 3,0 % på bare ti år. I fra 1850-59 og fram til 1900 er popularitetskurven i Norge og Saltdal nokså lik. I NPL står det at navnet ble tatt i bruk i Norge fra slutten av 1700-tallet, med et tyngdepunkt i Østfold, men at navnet gradvis tapte seg fra 1890-årene (NPL 2013: 232). I Saltdal er populariteten under landsgjennomsnittet alt fra 1870-79.

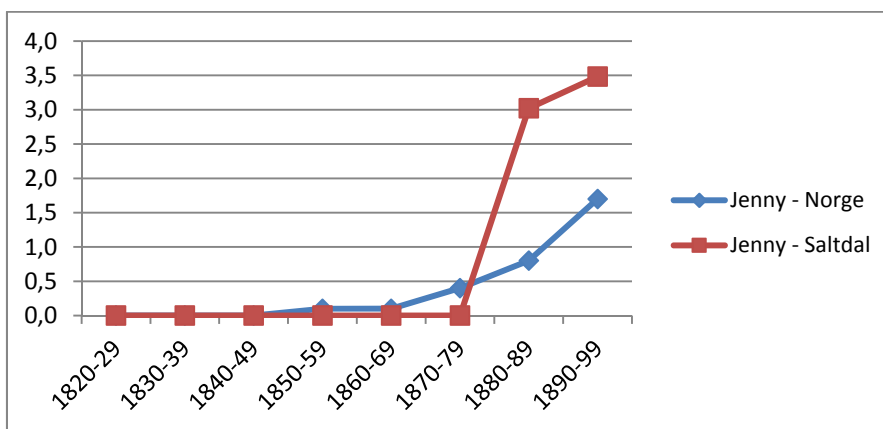
GRUPPE 4: Navn som har nokså lik popularitetsutvikling i Saltdal og i Norge:

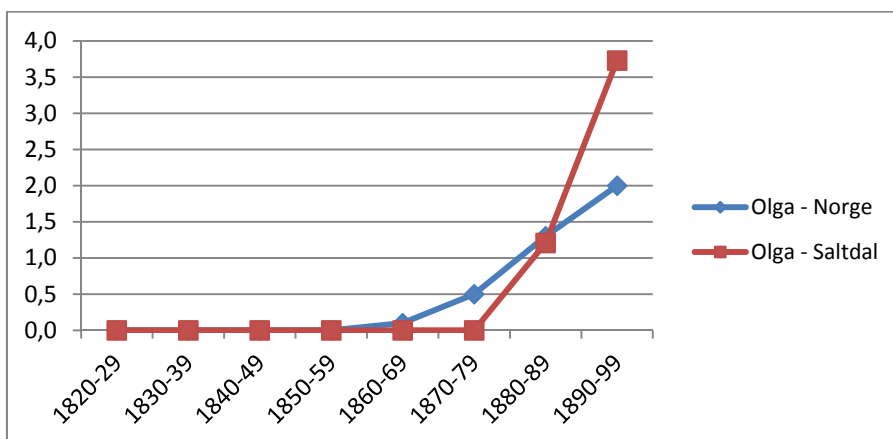
Figur 36: Sammenligning av *Anna* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 37: Sammenligning av *Anne* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 38: Sammenligning av *Jenny* i Saltdal versus Norge (prosent)

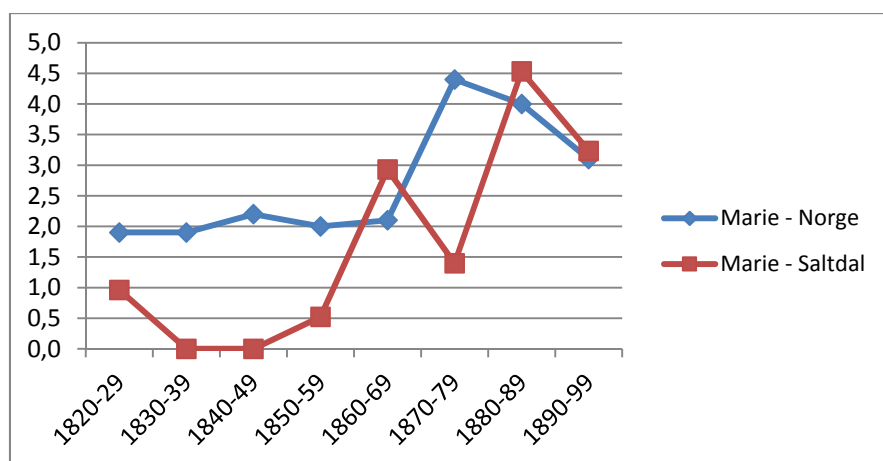
Figur 39: Sammenligning av *Oline* i Saltdal versus Norge (prosent)

Anna, *Anne*, *Jenny* og *Olga* har omtrent lik popularitetskurve i Saltdal og i Norge. *Anna* og *Anne* utvikler seg i motsatt retning, det vil si at *Anna* blir mer populært mens *Anne* har synkende popularitet i Saltdal. Utviklingen til *Anne* og *Anna* er helt som forventet, jf.

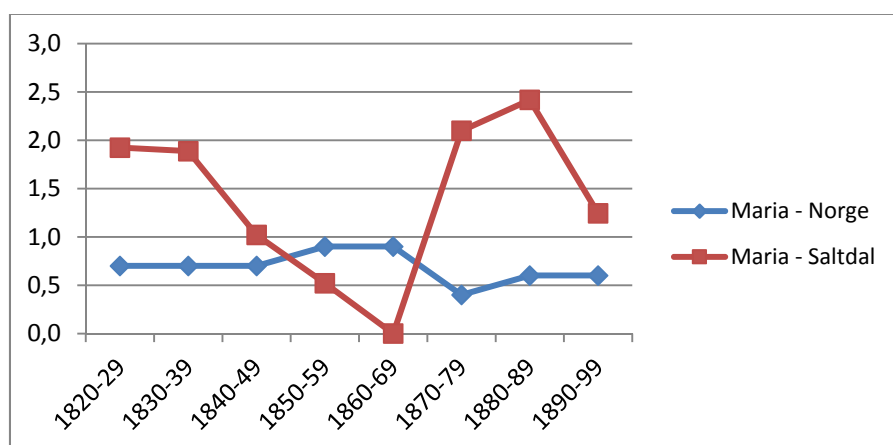
kommentarer til figur 34 om *Ane*. I figur 41, sammenligning av utviklinga til *Ane, Anne, Anna* (se nedenfor), tar jeg også for meg utviklinga til disse tre navnene.

Jenny er ikke brukt i Saltdal før i 1870-79, men etter det får det en kraftig popularitetsvekst. Som en kan se av norgeskurven, blir navnet populært noe tidligere i Norge, det vil si rundt 1850-59, men den kraftigste økningen er også på landsbasis rundt 1870-79. *Olga* har nesten samme popularitetsutvikling, både i Saltdal og Norge, som *Jenny*. Heller ikke dette navnet er i bruk i det hele tatt i Saltdal før i 1870-79, men får også en voldsom popularitetsøkning etter det.

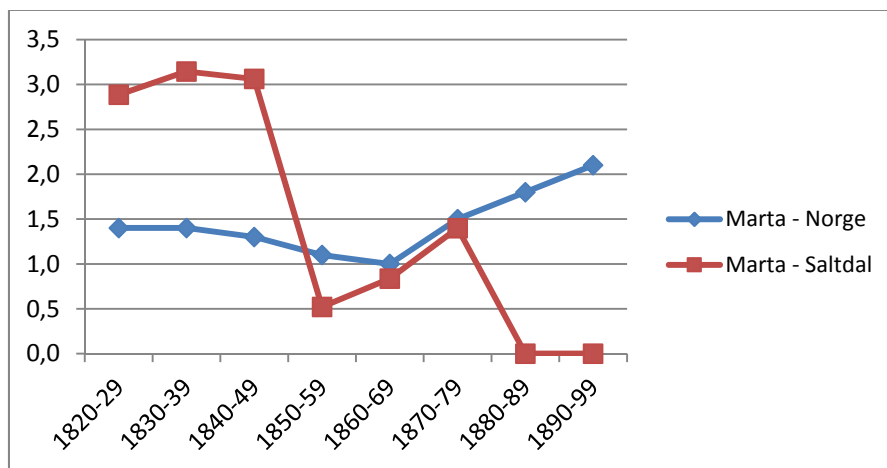
GRUPPE 5: Navn med motsatt utvikling i Saltdal og i Norge:

Figur 40: Sammenligning av *Marie* i Saltdal versus Norge (prosent)

Figur 41: Sammenligning av *Maria* i Saltdal versus Norge (prosent)

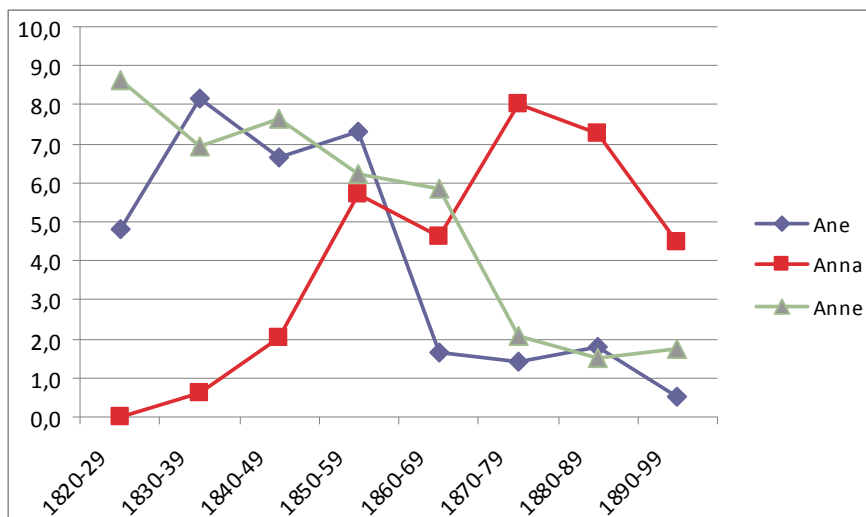

Figur 42: Sammenligning av *Marta* i Saltdal versus Norge (prosent)

Marie, *Maria* og *Marta* har en nokså annerledes popularitetsutvikling i Saltdal kontra Norge. Det synes som at når *Maria* er veldig populært på begynnelsen av 1800-tallet i Saltdal, er *Marie* ikke det. *Marie* er faktisk ikke brukt i periodene 1830-1859 i Saltdal, mens *Maria* er veldig populært. Om en også sammenligner med populariteten i Norge, ser en at *Marie* er langt mer populært i Norge enn i Saltdal fram til begynnelsen av 1860-tallet da det får en økning i Saltdal. På landsbasis får navnet er nokså kraftig oppsving fra 1860-1879. Cirka ti år etterpå kommer det samme oppsvinget i Saltdal. I 1860-69, når *Marie* virkelig begynner å bli populært i Saltdal, er *Maria* helt på bunn. Til tross for dette får likevel både *Maria* og *Marie* en kraftig oppgang i Saltdal etter 1860-69.

Marta har en vekslende popularitetskurve i Saltdal. Navnet er dobbelt så populært her som i Norge fra 1820-1849, da det plutselig får en fallende kurve. I perioden 1850-1879 følger populariteten i Saltdal og Norge hverandre. Men etter 1870-79 fortsetter navnet å stige i popularitet i Norge, mens det i Saltdal synker helt til bunns i perioden 1880-99. Navnet er ikke i bruk i Saltdal i disse periodene.

Sammenligningene av toppnavn i Saltdal versus Norge har, i likhet med sammenligningene av mannsnavnene i kapittel 5.1, vist at flere av toppnavnene i Saltdal har ulik popularitetsutvikling her sammenlignet med Norge. For noen av kvinnenavnene som er populære i Saltdal, kan en se en sammenheng med mannsnavn som også er på topplista i Saltdal, for eksempel *Johanna*, *Kristine* og *Jensine*. I andre tilfeller følger toppnavnene popularitetskurven i Saltdal og Norge hverandre nokså godt, for eksempel *Anne* og *Anna*.

Figur 43: Sammenligning av utviklinga til *Ane*, *Anne* og *Anna* i Saltdal (prosent)

Siden både *Anne*, *Ane* og *Anna*, som er nokså like, alle er på topplista i Saltdal, har jeg sett nærmere på utviklinga til disse i navnene Saltdal. Som figuren viser, følger *Anne* og *Ane* omentrent samme utvikling, det vil si fallende popularitet gjennom århundret, mens *Anna* har en stigende frekvens. Stigende frekvens til tross, har også *Anna* en fallende kurve mot slutten av 1800-tallet.

6.2 Sammenligning av toppnavn i Saltdal versus tidligere periode i Saltdal

Sammenligningen i dette kapitlet følger samme struktur for mannsnavnene, jf. kapittel 5.2. Annen hver periode blir, som for mannsnavnene, sammenlignet med tidligere periode, for eksempel 1840-49 sammenlignet med 1820-29 og så videre. I likhet med kapitlet om mannsnavnene (kap. 5.2), vil jeg også i dette kapitlet sammenligne toppnavnene i Saltdal med 40-på-topp lister for Norge (1820-1900), som jeg har fått av Gulbrand Alhaug.

6.2.1 Sammenligning av kvinnenavn i 1840-1849 med 1820-1829

1840-1849					1820-1829				
Rnr.	Navn	KL	RF %	AF	Rnr.	Navn	KL	RF %	AF
1.	Johanna	Movering	8,7	17	1.	Karen	Dansk	16,3	17
2.	Anne	Justert	7,7	15	2.	Anne	Justert	8,7	9
2.	Karen	Dansk	7,7	15	3.	Kristine	Justert	5,8	6
4.	Hanna	Bibelsk	7,1	14	4.	Ane	Justert	4,8	5
5.	Ane	Justert	6,6	13	4.	Bente	Dansk	4,8	5
5.	Bente	Dansk	6,6	13	5.	Johanna	Movering	4,8	5
7.	Helene	Klassisk	4,1	8	5.	Beret	Justert	3,8	4
7.	Kristine	Justert	4,1	8	5.	Oline	Movering	3,8	4
7.	Oline	Movering	4,1	8	5.	Pernille	Justert	3,8	4
10.	Elen	Kortform	3,1	6	5.	Sara	Bibelsk	3,8	4
10.	Marta	Bibelsk	3,1	6					

Tabell 10: Kvinnenavn i perioden 1840-49 sammenlignet med 1820-29

I perioden 1820-29 er det 104 navnebærere og 40 kvinnenavn i bruk i Saltdal, og i 1840-49 er det 196 navnebærere og 61 navn i bruk. I tabellen ovenfor ser en hvilke navn som var de mest frekvente i periodene. Det er to forskjellige navn som topper listene i de to periodene, *Karen* i 1820-29 og *Johanna* i 1840-49. *Karen*, *Anne*, *Ane*, *Bente*, *Oline* og *Johanna* er blant de mest populære og går igjen i begge tiårsperiodene. Mens *Beret*, *Pernille* og *Sara* er navn som var populære i 1820-29, men som har falt ut av lista i 1840-49. I 1840-49 er *Kristine*, *Elen*, *Hanna* og *Marta* kommet inn som nye navn. *Anne*, *Karen* og *Oline* holder seg stabilt på begge listene.

Johanna lå rundt 20. plass på landsbasis i de samme periodene, altså ikke fullt så populært som i Saltdal i 1840-49. *Johanna* er en avledning av *Johannes*. Det er kjent siden 1400-tallet i Norge. Fram mot 1900-tallet hadde det et tyngdepunkt i Østfold, Hedmark, Vestlandet, Trøndelag og Nord-Norge. Bruken av navnet taper seg på 1800-tallet (NPL 2013: 293). I 1840-49 er *Johanna* det mest brukte kvinnenavnet i Saltdal. Det vil være ekstra interessant å

følge utviklingen til *Johanna* periode for periode, fordi *Johanna* ligner på *Johan*, og sammenligningene i kapittel 5.1 og 6.1 viste at disse to navnene merket seg ut som de mest populære i Saltdal gjennom hele 1800-tallet. Ellers er det verdt å merke seg at selv om *Johanna* topper listene i begge periodene, har den relative frekvensen gått ganske merkbart tilbake mellom de to periodene. I 1820-29 var frekvensen 16,3 p.p., mens den i 1840-49 nærmest er halvert til 8,7 p.p.

Som påpekt i kap. 6.1 var *Anne* et av de mest brukte kvinnenavnene i Norge på begynnelsen av 1800-tallet, og det er derfor ikke uventet at navnet ligger høyt oppe på popularitetslista i Saltdal. Figurene 34, 36, 37 og 43 i kap. 6.1 viste at navnene hadde omtrent de samme utviklingstrekkene i Saltdal og i Norge. *Ane* havner midt på topplista i Saltdal både i 1840-49 og i 1820-19. *Ane* er, som tidligere påpekt, en variant av *Anne*, men de uttales ulikt, det vil si med /a:/ og /a/. På 40-på-topp-lista for hele Norge ligger *Anne* på førsteplass både i 1820-24 og i 1840-44.

Karen er nordisk form av *Katrine*. Navnet er kjent fra Danmark fra ca. 1500-tallet. Bruken av navnet har et kjerneområde i Trøndelag og Nord-Norge (NPL 2013: 310). I Norge ligger navnet på andreplass i begge sammenligningsperiodene, altså samsvarer populariteten nokså godt i Saltdal og Norge.

Oline har dobbelt opphav. På den ene sida er det en avledning av *Ole*, og på den andre sida er det kortform av *-oline*, for eksempel *Karoline*. Navnet var svært vanlig i Norge i siste halvdel av 1700-tallet og framover på 1800-tallet (NPL 2013: 424). Selv om navnet var populært på landsbasis, var det mer populært i Saltdal, hvor det havnet på delt 5. plass i 1820-29 og på 7. plass i 1840-49. *Oline* var på 16. plass i landsoversikten for perioden 1820-24 og på 11. plass i perioden 1840-44. Selv om *Oline* har falt til sjuendeplass i 1840-49, har det likevel hatt en framgang på 0,3 p.p.

Bente havner midt på topplista i begge periodene, men har hatt en prosentvis framgang på 1,8 p.p., hvilket er ganske mye. *Bente* er nordisk form av *Benedikte*. Navnet er litt brukt på 1700- og 1800-tallet, med et tyngdepunkt i Nordland, særlig i Meløy og Saltdal (NPL 2013: 77). Dette stemmer godt overens med mine funn i Saltdal og med sammenligningen i kapittel 6.1. Navnet er ikke blant de 40 mest brukte navnene i Norge verken i 1820-24 eller i 1840-44. I og med at det er en så klar sammenheng mellom populariteten av *Bent* og *Bente*, kan en nesten regne *Bente* som en moving av *Bent* i Saltdal. *Bente* ble første gang tatt i bruk i Saltdal i

1823, *Bente Jensdatter*. Foreldrene hennes het *Jens Johnsen* og *Mallena Bentsdatter* (Hutchinsen 2000: 555). Her framgår det at jenta var oppkalt etter morfaren som het *Bent*.

Kristine er et latinsk navn, hokjønnsform av *Christianus*, som betyr kristen. Navnet er kjent siden 1100-tallet i formen *Kristin*. Senere blir navnet justert til formen *Kristine*, som er den nordiske varianten av navnet (NPL 2013: 334). *Kristine* har hatt en tilbakegang i 1840-49 på 1,7 p.p. og er falt fra tredje til sjuendeplass i 1840-49. Navnets popularitet i Norge er ikke så høy som i Saltdal i de samme periodene. I 1820-24 ligger det på 22. plass og i 1840-44 ligger det på 19. plass på norgeslista.

Marta var et relativt populært navn i Norge både i 1820-24 og 1840-44. Det lå på 15. plass i 1820-24 og på 17. plass i 1840-44. I Saltdal kom navnet inn på en delt tiende plass i 1840-49. *Marta* er et bibelsk navn, som betyr 'frue', 'husfrue' eller 'styrer'. Det ble mye brukt på 1700- og 1800-tallet, med et visst oppsving i tiårene fram mot 1900. Navnet hadde først et tyngdepunkt i Rogaland og var minst utbredt på Østlandet og på Sørlandet (NPL 2013: 382). I Saltdal kommer *Marta* inn på lista i 1840-49 med en relativ frekvens på 3,1 %, hvilket viser en ganske høy popularitet.

Helene og *Elen*, som er kommet inn på sjuende og tiendeplass på popularitetslista i Saltdal i 1840-49, er også nokså populære i samme periode i Norge. I 1820-24 ligger *Elen* på niendeplass og *Helene* på 18. plass, og i 1840-44 ligger *Elen* på 10. plass og *Helene* på 18. plass i Norge. *Helene* er et gresk navn som er kjent her i landet som *Elin*. Opphavsformen av navnet kom i allmenn bruk rundt 1700-tallet og gikk merkbart fram rundt 1800-tallet, med et visst tyngdepunkt i Østfold. Navnet tapte seg fra 1890-årene (NPL2013: 232). *Helene* var altså noe mer populært i Saltdal i samme periode sammenlignet med Norge. I figur 35 så en at navnets popularitetstopp var nettopp i 1840-49, men at det etter dette faller voldsomt i popularitet.

Elen er dansk-norsk form av *Helene*. I kilder fra tida etter reformasjonen ble navnet brukt for talemålsformene *Eli*, delvis i veksling med *Ellen*. På 1800-tallet kom *Elen* gradvis i bruk som selvstendig navn, men uttalevarianten *Eln*, og fikk et tyngdepunkt fra Møre og Romsdal og nordover. *Eln* med /e:/, i likhet med /a:/ i *Ane*, er veldig naturlige uttaleformer i saltdalsdialekten og sånn sett er det forståelig at navnene var mer populære i Saltdal. Populariteten på landsbasis samsvarer likevel godt med populariteten i Saltdal. Både i 1820-24 og i 1840-44 ligger navnet på 9. plass på norgeslista.

Beret er dialektform av *Berit*. *Berit* er igjen norsk form av *Birgitte*. Navnet var mye brukt på Østlandet, Trøndelag og Nord-Norge i tida etter reformasjonen. Navnet tapte seg i løpet av 1800-tallet, før det fikk et oppsving rundt 1920-30-årene på landsbasis (NPL 2013: 77 og 81). I Norge ligger navnet på 20. plass i 1820-24 og på 25. plass i 1840-49. Navnet er altså mer populært i Saltdal enn på landsbasis i 1820-29, men har altså falt ut av topplista i 1840-49.

Pernille er på delt 5. plass i 1820-29, men har falt ut av lista i 1840-49. *Pernille* er nordisk form av *Petronella*. Navnet er mye brukt på 1700- og 1800-tallet, men med et tidlig tyngdepunkt i Hedmark, Sogn og Fjordane og på Sunnmøre. Formen *Pernelle* er nokså vanlig i Nordland på 1700- og 1800-tallet (NPL 2013: 453). Sett i dette lyset, kan det tenkes at en uttalte navnet *Pernelle* i Saltdal selv om en skrev *Pernille*, på samme måte som en sa *fesk* for *fisk*. I Norge er navnet på 38. plass i 1820-24, mens det i 1840-44 var falt helt ut av topplista. Dette viser at navnet var mer populært i Saltdal i samme periode enn landet for øvrig.

Sara lå på delt 5. plass i 1820-29, men er også falt ut av lista i 1840-49. Navnet er bibelsk. *Sara* i Det gamle testamentet, var kona til *Abraham* og regnes som ættemor til israelittene. Navnet er kjent i bruk siden 1500-tallet. Det er mye brukt på 1700- og 1800-tallet, med et tyngdepunkt i Vest-Agder, Nord-Trøndelag og Nordland. Bruken av navnet taper seg utover på 1800-tallet (NPL 2013: 492). Det stemmer godt overens med at navnet har falt ut av lista i 1840-49. *Sara* er ikke på topplista for Norge verken i 1820-24 eller i 1840-44.

Sammenligningen av de to periodene har vist at flere av navnene på topplista i Saltdal føyer seg etter navnetrendene på landsbasis, mens andre skiller seg mer ut gjennom at de er mer populære i Saltdal enn i landet for øvrig. At tre navn faller ut av lista og to navn kommer inn, samsvarer godt med tilsvarende sammenligning for menn i de samme periodene, se kapittel 5.2.

6.2.2 Sammenligning av kvinnenavn i 1850-1859 med 1830-1839

I perioden 1830-39 er det 159 navnebærere og 45 navn i bruk, og i 1850-59 er det 192 navnebærere og 56 navn i bruk. Når en sammenligner de to listene, ser en at det ikke er store forskjellene. *Karen*, *Ane*, *Anne* og *Johanna* holder seg stabilt på toppen. I tillegg er *Oline* og *Kristine* fortsatt relativt populære. *Bente*, *Anna*, *Jensine* og *Albertine* er kommet inn på topplista i 1850-59, mens *Karoline*, *Marta*, *Beret*, *Helene* og *Elen* er falt ut av topplista i 1850-59.

1850-1859					1830-1839				
Rnr.	Navn	KL	RF %	AF	Rnr.	Navn	KL	RF %	AF
1.	Ane	Justert	7,3	14	1.	Karen	Dansk	10,7	17
1.	Johanna	Movering	7,3	14	2.	Johanna	Movering	8,8	14
1.	Karen	Dansk	7,3	14	3.	Ane	Justert	8,2	13
1.	Kristine	Justert	7,3	14	4.	Anne	Justert	6,9	11
5.	Anne	Justert	6,3	12	5.	Hanna	Bibelsk	6,3	10
5.	Oline	Movering	6,3	12	6.	Kristine	Justert	5,7	9
7.	Anna	Klassisk	5,7	11	6.	Oline	Movering	5,7	9
9.	Jensine	Movering	4,7	9	8.	Beret	Justert	4,4	7
10.	Albertine	Movering	3,1	6	9.	Elen	Kortform	3,1	5
10.	Bente	Dansk	3,1	6	9.	Helene	Klassisk	3,1	5
10.	Hanna	Bibelsk	3,1	6	9.	Karoline	Movering	3,1	5
					9.	Marta	Bibelsk	3,1	5

Tabell 11: Kvinnenavn i perioden 1850-59 sammenlignet med 1830-39

Av de navnene som holder seg stabilt populære i de to periodene, det vil si *Karen*, *Ane*, *Anne*, *Johanna*, *Kristine*, *Oline* og *Hanna*, er det bare *Hanna* jeg ikke har kommentert tidligere. *Hanna* er et bibelsk navn, og kan dessuten tolkes som kortform av *Johanna*. Navnet var mye brukt i Nord-Norge på slutten av 1700-tallet og var på 1800-tallet svært vanlig i hele landet (NPL 2013: 222). Selv om *Hanna* er på lista i begge periodene, har det falt veldig i frekvens, fra 6,3 % i 1830-69 til 3,1 % i 1850-59. På landsoversikten ligger navnet på 17. plass i 1850-54, altså noe lenger ned på lista enn i Saltdal.

Videre er det interessant å merke seg at *Karen*, som er på førsteplass i 1830-39 og på delt førsteplass i 1850-59, har hatt en tilbakegang på hele 3,4 p.p. Det samme gjelder *Ane*, som er klatret fra tredjeplass i 1830-39 til delt førsteplass i 1850-59, til tross for at den relative frekvensen har gått ned med 0,9 p.p. *Kristine* derimot har gått fra sjettede til førsteplass med en framgang på 1,6 p.p.

Anna er kommet inn som nytt navn på topplista i 1850-59. Dette samsvarer godt med topplista på landsbasis hvor navnet er på fjerdeplass. Som nevnt tidligere, er både *Anne* og *Ane* norske former av *Anna*. Formen *Anna* tok seg særlig opp i siste halvdel av 1800-tallet

Jensine er en avledning av *Jens*. Navnet har vært kjent fra 1730-årene i Norge. Det ble lite brukt før 1800, men det fikk et merkbart oppsving på 1800-tallet, særlig i Nordland og Troms (NPL 2013: 287). *Jensine* er ikke på topplista på landsbasis verken i 1830-34 eller i 1850-54. Om en derimot sammenligner med lista for de mest populære mannsnavnene i Saltdal i

samme periode, finner en at *Jens* er på 2. plass. Dermed er det ganske naturlig at nettopp denne moveringen gjør seg gjeldende blant kvinnenavnene.

Albertine er kommet inn på delt tiendeplass i 1850-59. I likhet med *Jensine*, ligger heller ikke *Albertine* på topplista på landsbasis verken i 1830-34 eller i 1850-54. Mannsnavnet *Albert*, er i likhet med *Jens*, på topplista for Saltdal, og navnet hadde spesielt et oppsving rundt 1850-59 (se kapittel 5.2.2). *Albertine* er første gang brukt i 1843 i Saltdal. I den skannede kirkeboka finner jeg henne døpt som *Albertina Margreta*. Foreldrene hennes var, som til den første *Alfred* i Saltdal (se s. 20): *Petter Hans Ellingsen* og *Abigal Kildal Koch*! Dette er et interessant funn! Det samme velstående paret innførte altså to nye navn i Saltdal. I artikkelen “Navnet viser hvem foreldrene er”, om enn i fra moderne tid, sies det at foreldre i dag også velger særegne navn til barn for å fortelle at de er annerledes. Det vises også til professor i sosialantropologi, Thomas Hylland Eriksen, som hevder at “å velge et særegent navn handler om å plassere et barn inn i en liten etablert overklasse, og at det er unikt” (Gjørven og Storvik: 2011). Som tidligere påpekt var *Petter H. Ellingsen* både handelsmann og ordfører i Saltdal, og familien hadde kanskje behov for å markere sin stilling gjennom å gi barna særegne navn?

Karoline, som er på delt 9. plass i Saltdal i 1830-39, er på 22. plass i Norge i samme periode. Det er altså i denne perioden litt mer populært i Saltdal enn på landsbasis. *Karoline* er en avledning av manssnavnet *Carolus* (*Karl*). Navnet tok seg sterkt opp på landsbasis på 1800-tallet, først særlig på Sør-Østlandet. I 1850-54 lå *Karoline* på sjuendeplass i Norge. I Saltdal har det falt ut av topplista i samme periode. I kapittel 5.1 så en at både *Jens*, *Albert* og *Karl* var blant toppnavnene i Saltdal gjennom 1800-tallet og etter som oppkalling over kjønns grensene, movering, har vist seg å være mye brukt i Saltdal (jf. kapittel 6.3), er det naturlig at også *Karoline* tidvis kommer inn på listene i Saltdal. I følge folketellinga, dukker *Karoline* opp for første gang i Saltdal i 1832. I den skannede kirkeboka og i gårds- og slektsboka finner jeg henne som *Karolina Ellingsdatter*. Foreldrene hennes het *Elling Hansen* og *Karen Olsdatter* (Hutchinson 2000: 317). I tillegg til de populære manssnavnene i samtida, er det kanskje en sammenheng mellom mors og datters navn som begge begynner på *Kar-*?

Sammenligningen av de to periodene har vist at en kjerne av navn holder seg stabilt populære i Saltdal i begge periodene. To av navnene som er kommet inn på lista for 1850-59, er moveringer med suffikset *-ine*, *Jensine* og *Albertine*. I forbindelse med *Bente*, som er kommet

inn på lista i 1850-59, har jeg tidligere påpekt at navnets popularitet kan ha en sammenheng med populariteten til mansnavnet *Bent*, selv om *Bent* ikke er på topplista for menn i 1850-59. *Bent* er blant de 20 mest brukte navnene hele 1800-tallet sett under ett, jf. kapittel 5.1. Da det synes å være sammenheng mellom flere av de populære manns- og kvinnenavnene i perioden, kan det tenkes at 1850-59 var en periode der en kalte opp jenter etter menn fra de tiårene tidligere, for eksempel fedre eller bestefedre.

6.2.3 Sammenligning av kvinnenavn i 1860-1869 med 1840-1849

1860-1869					1840-1849				
Rnr.	Navn	KL	RF %	AF	Rnr.	Navn	KL	RF %	AF
1.	Johanna	Movering	7,5	18	1.	Johanna	Movering	8,7	17
2.	Anne	Justert	5,9	14	2.	Anne	Justert	7,7	15
2.	Jensine	Movering	5,9	14	2.	Karen	Dansk	7,7	15
4.	Hanna	Bibelsk	5,4	13	4.	Hanna	Bibelsk	7,1	14
4.	Kristine	Justert	5,4	13	5.	Ane	Justert	6,6	13
6.	Anna	Klassisk	4,6	11	5.	Bente	Dansk	6,6	13
6.	Oline	Movering	4,6	11	7.	Helene	Klassisk	4,1	8
8.	Karoline	Movering	3,3	8	7.	Kristine	Justert	4,1	8
9.	Marie	Justert	2,9	7	7.	Oline	Movering	4,1	8
10.	Karine	2	2,5	6	10.	Elen	Kortform	3,1	6
					10.	Marta	Bibelsk	3,1	6

Tabell 12: Kvinnenavn i perioden 1860-69 sammenlignet med 1840-49

I 1840-49 er det 196 navnebærere og 61 navn i bruk, og i 1860-69 er det 239 navnebærere og 74 navn i bruk i Saltdal. Når en sammenligner lista fra 1860-69 med lista for 1840-49, ser en det er relativt stor utskiftning. *Karen*, *Ane*, *Bente*, *Helene*, *Elen* og *Marta* er falt ut av lista, mens *Johanna*, *Anne*, *Hanna* og *Kristine* fortsatt holder seg stabilt populære. Dette er også navn som er populære i landet sett under ett i samme periode. *Jensine*, *Anna*, *Karoline* og *Karine* er nye navn på lista i 1860-69.

Av navnene som faller ut eller kommer inn på lista i 1860, er det bare *Karine* jeg ikke har kommentert tidligere. *Karine* er en variant av *Karina*. Både *Karina* og *Karine* har dobbelt opphav. En kan både si at det kommer av *Katrine*, som har vært i bruk siden 1400-tallet, eller fra *Carina*, som er latinsk (NPL 2013: 311). Det er også fristende å se *Karine* i sammenheng med at *Karl* er et populært mansnavn gjennom mange perioder i Saltdal. I følge Aud-Kirsti Pedersen, var den vanligste oppkallingsmåten bokstavoppkalling. Forbokstaven i navnet til den en kalte opp, eventuelt flere bokstaver, ble gjengitt i framlyd eller i en annen posisjon i et

nytt navn (Pedersen 2002:141). På den måten kan en tenke at *Kar-* i *Karine* i noen tilfeller kunne være slik bokstavoppkalling etter *Karl*.

Selv om *Johanna*, *Anne* og *Hanna* har de samme plassene i begge periodene, har alle hatt relativt stor tilbakegang, på henholdsvis 1,2 p.p. (*Johanna* og *Kristine*) og 1,8 p.p. (*Hanna*).

6.2.4 Sammenligning av kvinnenavn i 1870-1879 med 1850-1859

1870-1879					1850-1859				
Rnr.	Navn	KL	RF %	AF	Rnr.	Navn	KL	RF %	AF
1.	Johanna	Movering	9,8	28	1.	Ane	Justert	7,3	14
2.	Anna	Klassisk	8,0	23	1.	Johanna	Movering	7,3	14
3.	Jensine	Movering	5,6	16	1.	Karen	Dansk	7,3	14
4.	Hanna	Bibelsk	3,8	11	1.	Kristine	Justert	7,3	14
5.	Kristine	Justert	3,5	10	5.	Anne	Justert	6,3	12
6.	Hansine	Movering	2,8	8	5.	Oline	Movering	6,3	12
6.	Ovidia	Movering	2,8	8	7.	Anna	Klassisk	5,7	11
8.	Karoline	Movering	2,4	7	9.	Jensine	Movering	4,7	9
9.	Anne	Justert	2,1	6	10.	Albertine	Movering	3,1	6
9.	Emilie	Movering	2,1	6	10.	Bente	Dansk	3,1	6
9.	Josefine	Movering	2,1	6	10.	Hanna	Bibelsk	3,1	6
9.	Maria	Bibelsk	2,1	6					

Tabell 13: Kvinnenavn i perioden 1870-79 sammenlignet med 1850-59

I 1850-59 er det 192 navnebærere og 56 navn i bruk, og i 1870-79 er det 286 navnebærere og 96 navn i bruk i Saltdal. Det som er slående for lista for 1870-79, er at alle navnene som er kommet inn, unntatt *Maria*, er såkalte moveringer av mansnavn: *Hansine*, *Ovidia*, *Emilie* og *Josefine*. Disse navnene er kommet inn til fordel for *Ane*, *Karen*, *Oline*, *Albertine* og *Bente* som har falt ut. Av navnene som nå er ute, har flere vært stabile navn gjennom hele perioden fram til nå. Dette gjelder spesielt *Ane*, *Karen* og *Oline*. *Ane*, som lå på førsteplass i 1850-59, har altså falt helt ut av lista i 1870-79.

Johanna, *Kristine*, *Anne*, *Anna* og *Hanna* holder seg på lista også i 1870-79. *Johanna* har hatt en prosentvis framgang i 1870-79 på 0,7 p.p. og er fortsatt på førsteplass. *Kristine* går fra delt førsteplass til femteplass i 1870-79 og har hatt en tilbakegang på hele 3,8 p.p. *Anne* har, som forventet, sunket i popularitet, jf. kapittel 6.1, og det med hele 4,1 p.p. *Hanna* derimot har gått opp i fra tiendeplass i 1850-59 til fjerdeplass i 1870-79, men har bare hatt en framgang på 0,7 p.p. Det samme gjelder *Anna*, som har gått fra sjuende til andreplass i 1870-79 med en framgang bare på 0,8 p.p.

Hansine er en avledning av *Hans*. Navnet er kjent siden 1760-årene, var vanlig på 1800-tallet og bruken hadde et tyngdepunkt i Nordland og Troms (NPL 2013: 224). *Hans* var et populært navn i Saltdal fram til og med 1860-69. Etter dette faller navnet ut av popularitetslista. Det at avledningen *Hansine* dukker opp på topplista for kvinner i 1870-79, viser at en lot seg inspirere av movingstrenden. Movinger er, ifølge Alhaug, ofte oppkalling etter for eksempel besteforeldre. På den måten er det naturlig at mansnavnet *Hans* var populært noen tiår før *Hansine* ble tatt i bruk. I følge Hallgerd Aunes artikkel om oppkalling på Skaun, var det en regel at den eldste dattera ble kalt opp direkte etter farfaren ved moving (Aune 1981: 64). På landslista for 1870-74 var *Hansine* på 40. plass. Det at navnet er så pass mye mer populært i Saltdal, samsvarer med at bruken av navnet hadde et tyngdepunkt blant annet i Nordland.

Ovidia, som er på sjetteplass på saltdalslista i 1870-79, kan ha to forskjellige opphav. Det ene alternativet er at det er hokjønnsform av latinske *Ovidius*, eller, og mest trolig, en avledning av mansnavnet *Ove*. Navnet er kjent i Norge siden 1741. Bruken av navnet økte utover på 1800-tallet, med et tyngdepunkt i Buskerud, Trøndelag, Nordland og Troms (NPL 2013: 445). Jeg har i klassifiseringa valgt å rette meg etter det Kruken mener er mest sannsynlig, det vil si at det er en moving av *Ove*. På landsbasis var ikke *Ovidia* blant de førti mest brukte kvinnenavnene i samme periode. Populariteten navnet hadde i Saltdal, skiller seg tydelig fra trenden i Norge som helhet i samme periode. I tillegg er det også verdt å merke seg at det ikke var noen menn som het *Ove* i Saltdal gjennom hele 1800-tallet. Dette viser at en i Saltdal tok i bruk navnet *Ovidia* uten at det forelå oppkalling etter noen *Ove*. Isolert sett kan altså ikke *Ovidia* tolkes som en moving i Saltdal. Det må altså ha kommet inn i bygda som et frittstående navn, på linje med for eksempel *Lydia*.

Emilie er kommet inn på delt niendeplass på lista i 1870-79. Heller ikke dette navnet er blant de 40 mest populære navnene i 1870-74 på landsbasis. *Emilie* er hunkjønnsform av *Aemilius* (*Emil*), og navnet er kjent i Norge siden 1787 (NPL 2013: 147). Bruken av navnet tok seg sterkt opp på 1800-tallet. Til tross for dette var det bare totalt 11 menn som het *Emil* gjennom hele 1800-tallet i Saltdal, og *Emilie* kan, i likhet med *Ovidia*, derfor neppe oppfattes som oppkalling av *Emil* i alle tilfellene i Saltdal.

Josefine kommer også på niendeplass i Saltdal i 1870-79. I Norge ligger navnet på 22. plass i 1870-74. *Josefine* er trolig en avledning av *Josef*, og det hadde et tidlig tyngdepunkt på Sør-

Østlandet. Navnet tapte seg sterkt fra 1890-årene (NPL 2013: 300). Det er bare tre menn som har navnet *Josef* gjennom hele 1800-tallet i Saltdal, og selv om *Josefine* kan oppfattes som oppkalling av *Josef*, er det mer rimelig å anta at foreldrene har vært påvirket av det kongelige navnet *Josefine*, dronning av Sverige og Norge på 1800-tallet.

Maria, som er det eneste av de nye i perioden 1870-79 som ikke er et *-ine* navn, er et bibelsk navn og har vært i bruk siden 1500-tallet i forma *Mari*. *Marie* er et populært navn på landsbasis i samme periode, mens *Maria* ikke er på lista over de førti mest brukte kvinnenavnene i samme periode i Norge. I figur 41 så en nettopp denne forskjellen mellom Saltdal og Norge, navnet hadde nesten motsatt popularitetskurve lokalt og nasjonalt.

6.2.5 Sammenligning av kvinnenavn i 1880-1889 med 1860-1869

1880-1889					1860-1869				
Rnr.	Navn	KL	RF %	AF	Rnr.	Navn	KL	RF %	AF
1.	Anna	Klassisk	7,3	24	1.	Johanna	Movering	7,5	18
2.	Kristine	Justert	4,8	16	2.	Anne	Justert	5,9	14
3.	Johanna	Movering	4,5	15	2.	Jensine	Movering	5,9	14
3.	Marie	Justert	4,5	15	4.	Hanna	Bibelsk	5,4	13
5.	Gjertine	Movering	3,6	12	4.	Kristine	Justert	5,4	13
5.	Hanna	Bibelsk	3,6	12	6.	Anna	Klassisk	4,6	11
5.	Kaspara	Movering	3,6	12	6.	Oline	Movering	4,6	11
8.	Jenny	Movering	3,0	10	8.	Karoline	Movering	3,3	8
9.	Lydia	Klassisk	2,4	8	9.	Marie	Justert	2,9	7
9.	Maria	Bibelsk	2,4	8	10.	Karine	2	2,5	6

Tabell 14: Kvinnenavn i perioden 1880-89 sammenlignet med 1860-69

I perioden 1860-69 er det 239 navnebærere og 74 navn i bruk, og i 1880-89 er det 331 navnebærere og 102 navn i bruk i Saltdal. *Johanna* er på førsteplass i 1860-69, men har falt til tredje plass i 1880-89. *Kristine* er blant de fire mest brukte navnene i begge periodene. I tillegg holder *Hanna* og *Marie* seg relativt stabilt på topp i begge periodene, til tross for at de har en tilbakegang på hele 1,8 p.p. (*Hanna*) og 2,0 p.p. (*Marie*). *Karine*, *Jensine*, *Kristine*, *Oline*, *Karoline* og *Anne* er falt ut av lista i 1880-89, men til gjengjeld er det flere nye navn som er kommet inn i 1880-89: *Maria*, *Gjertine*, *Kaspara*, *Jenny* og *Lydia*.

Anna var et populært navn både på landsbasis og i Saltdal disse periodene. I mellom de to periodene har navnet hatt en framgang på 2,7 p.p., og det er ganske mye. I 1860-64 er *Anna* på andreplass på landsbasis, mens på saltdalslista er *Anne* mer populært enn *Anna* i denne

perioden. I 1880-89 er det helt motsatt, da har *Anne* falt helt ut av lista og *Anna* er kommet rett inn på førsteplass. Denne utviklingen skiller seg litt fra trenden på landsbasis, da *Anne* var på førsteplass i 1860-64 og på sjetteplass i 1880-84.

Hanna og *Johanna* har, som tidligere nevnt, både en sammenheng med hverandre og med *Johan*. Populariteten til navnene har sunket litt i 1880-89, men de er begge likevel blant de fem mest brukte navnene i perioden. Den nokså stabile populariteten til navnene tyder mer og mer på en mulig sammenheng med populariteten til *Johan*, for så lenge *Johan* er populært er også *Johanna* og *Hanna* det.

Kristine er et relativt populært navn i Norge i begge periodene, men ikke så populært som i Saltdal. På landslista ligger navnet på 17. plass i 1860-64 og på 11. plass i 1880-84. I Saltdal er navnet på fjerdeplass i 1860-69 og på andreplass i 1880-89. Framgangen til andreplass til tross hadde navnet en prosentvis tilbakegang på 0,6 p.p. i mellom de to periodene. Navnet var altså noe mer populært i Saltdal enn i landet for øvrig, men den prosentvise tilbakegangen viser likevel at populariteten var sviktende.

Marie er på niendeplass i Saltdal i 1860-69 og på sjetteplass i Norge i 1860-64. I 1880-89 har *Marie* falt ut av lista i Saltdal, mens *Maria* er kommet inn på niendeplass. Dette skiller seg litt fra trenden i Norge i samme periode. På topplista for landet ligger nemlig *Marie* på andreplass i 1880-84, mens *Maria* ikke er blant de 40 mest brukte navnene i Norge i samme periode.

Marie er en nordisk variant av *Maria*. *Marie* ble mye brukt på 1700-tallet og bruken gikk ytterligere fram på 1800-tallet. *Marie* står ofte for uttalen *Maria*. *Maria* er gresk-latinsk form av hebraisk *Mirjam* (NPL 2013: 377). I følge Alhaug har navnet en omdiskutert betydning. Den tradisjonelle forklaringa har vært at navnet betyr 'tjukkfallen, kraftig'. Det har også, ifølge han, vært foreslått at navnet går tilbake til ord som betyr ønske (hebraisk) eller elske (egyptisk) (Alhaug 2011: 245).

Kaspara, som er kommet inn på femte plass på topplista i Saltdal i 1880-89, er en avledning av et mannsnavn, det vil si *Kaspar* eller *Kasper*. Dette er den første *-a* -moveringen som dukker opp på topplista i Saltdal. Fram til nå har en kun sett eksempler på *-ine* - moveringer. *Kaspara* er kjent siden 1770-årene, og navnet tok seg merkbart opp på 1800-tallet, særlig på Sør-Østlandet og i Nordland (NPL 2013: 315). På landslista er ikke *Kaspara* blant de 40 mest brukte navnene verken i 1860-64 eller i 1880-84. Dette viser at navnet var mer populært i Saltdal enn i landet ellers. Mannsnavnet *Kasper* er det bare en som bærer i hele

undersøkellesperioden min, det vil si fra 1800-1910. Dette tyder ikke på at *Kaspara* nødvendigvis har dukket opp i Saltdal som en følge av at mange menn bar navnet, slik som for eksempel *Jensine*. Snarere tvert imot kan det se ut som en har latt seg inspirere av andre ting, for eksempel populariteten på landsbasis. I likhet med for eksempel *Ovidia* tok en i Saltdal i bruk *Kaspara* som et frittstående navn, uten å tenke på oppkalling (movering). Men det som er artig, er at når jeg søker opp den første som fikk navnet *Kaspara* i Saltdal (1873) i gårds- og slektsboka, finner jeg at det nettopp er den ene som het *Kasper* i Saltdal gjennom hele perioden, som er faren til den første *Kaspara*. Hans fulle navn var *Kasper Kristoffersen* (Hutchinson 2002: 163). Etter at navnet er tatt i bruk for første gang, er det 17 andre som får navnet fram til 1910 i Saltdal. Dette viser at når først et navn ble tatt i bruk, kunne populariteten øke nokså raskt.

Det andre navnet som er nytt på lista i 1880-89, er *Jenny*. *Jenny* er engelsk kjæleform av *Jane*. Navnet er kjent fra 1750-tallet, og de første navnebærerne har etter alt å dømme engelsk bakgrunn. I tiårene etter 1800 finner en navnet i Norge. *Jenny* var populært fra siste halvdel av 1800-tallet, spesielt rundt 1900, og bruken av navnet hadde et tyngdepunkt på Vestlandet og nordover (NPL 2013: 287). Navnet har også vært brukt som oppkallingsnavn etter *Jens* og kan på den måten også regnes som en movering. Vi har tidligere sett eksempel på movering av *Jens* gjennom *Jensine*. Siden *Jens* har gitt inspirasjon til *Jensine*, kan det tenkes at også *Jenny* er en “kvinnevariant” av navnet. *Jens* er på topplista i Saltdal i 1870-79, men ikke i 1880-89. På landsbasis var ikke *Jenny* blant de 40 mest populære navnene, mens i 1880-84 er det kommet inn på 26. plass, altså viser dette at *Jenny* var mer populært i Saltdal enn i landet for øvrig i samme periode. Den svenske “nattergalen” *Jenny Lind* (1820-87) var en svært populær sangerinne og kan kanskje ha hatt noe å si for populariteten. I og med at det innvandret svensker til Saltdal i samme periode, jf. kapittel 2, kan en tenke seg at de kan ha tatt med seg navnet til sangerinnen over grensen.

Lydia, også et nytt navn på lista i 1880-89, er et gresk navn og betyr ‘kvinne fra landskapet Lydia’ i Lille-Asia. Navnet har vært kjent siden 1600-tallet og var en del brukt i Bergen på 1700-tallet, ellers i Sunnfjord, Sør-Trøndelag og Nordland. Bruken av navnet tok seg merkbart opp i hele landet utover på 1800-tallet. Men *Lydia* er ikke på 40-på-topplista for landet verken i perioden 1860-64 eller i 1880-84. Det er altså langt mer populært i Saltdal enn ellers i Norge.

Gjertine havner på delt 5. plass på topplista i Saltdal i 1880-89 og er et nytt navn i perioden. *Gjertine* er en moving av mansnavnet *Gjert*. Navnet var i spredt bruk på 1700-tallet, men tok seg opp på 1800-tallet. Bruken hadde et tyngdepunkt i Vestfold, på Nordmøre og i Trøndelag (NPL 2013: 187). På landsbasis er navnet ikke på lista over de 40 mest brukte navnene i landet i 180-84. I Saltdal er det ingen overraskelse at *Gjertine* dukker opp fordi *Gjert* er det 9. mest brukte mansnavnet i samme periode, og det er et av toppnavnene i Saltdal hele perioden sett under ett, jf. kapittel 5.1. Dette er, i likhet med kommentarene til *Jensine* (kap. 6.2.2), et eksempel på hvordan populariteten til mans- og kvinnenavn kunne bli påvirket av hverandre, eventuelt at det var viktig å vise bandet mellom far (forfedre) og jentebarn.

Sammenfattende vil jeg si at sammenligningen av periodene 1880-89 og 1860-69 har vist at flere av navnene på topplista samsvarer med navnetrendene i landet for øvrig. Utover dette kom det inn noen nye navn i Saltdal som samsvarer med populariteten i Norge, men som synes å ha blitt tidligere populære i Saltdal. Flere av de nye navnene er eksempler på såkalte movinger, det vil si at et kvinnenavn er avledet av et mansnavn. Tre av de nye navnene er *-ine* – movinger, en er *-a* – moving og den siste, *Jenny*, er mer uklar. I to av movingene kunne en se en klar sammenheng med at mansnavnet også var populært i Saltdal.

6.2.6 Sammenligning av kvinnenavn i 1890-1899 med 1870-1879

1890-1899					1870-1879				
Rnr.	Navn	KL	RF %	AF	Rnr.	Navn	KL	RF %	AF
1.	Anna	Klassisk	4,5	18	1.	Johanna	Moving	9,8	28
2.	Johanna	Moving	3,7	15	2.	Anna	Klassisk	8,0	23
2.	Olga	Russisk	3,7	15	3.	Jensine	Moving	5,6	16
4.	Jenny	Moving	3,5	14	4.	Hanna	Bibelsk	3,8	11
5.	Emma	Tysk	3,2	13	5.	Kristine	Justert	3,5	10
5.	Kristine	Justert	3,2	13	6.	Hansine	Moving	2,8	8
5.	Marie	Justert	3,2	13	6.	Ovidia	Moving	2,8	8
8.	Ida	Tysk	3,0	12	8.	Karoline	Moving	2,4	7
9.	Astrid	Nordisk	2,7	11	9.	Anne	Justert	2,1	6
10.	Helga	Nordisk	2,5	10	9.	Emilie	Moving	2,1	6
					9.	Josefine	Moving	2,1	6
					9.	Maria	Bibelsk	2,1	6

Tabell 15: Kvinnenavn i perioden 1890-99 sammenlignet med 1870-79

I perioden 1870-79 er det 286 navnebærere og 96 navn i bruk, og i 1890-99 er det 403 navnebærere og 147 navn i bruk i Saltdal. *Johanna*, *Anna/Anne*, *Kristine* og *Maria/Marie* er

navn som holder seg stabile i begge periodene. I 1890-99 er det falt ut mange navn fra topplista: *Jensine, Hanna, Hansine, Ovidia, Karoline, Emilie* og *Josefine*. På topplista for 1890-99 er det altså stor utskiftning av navn. De nye navnene som er kommet inn er *Olga, Jenny, Emma, Ida, Astrid* og *Helga*.

Jensine, Hanna og *Karoline* går inn og ut av topplistene i Saltdal i de siste tiårene av 1800-tallet. Om en sammenligner populariteten i Norge i 1890-94, ser en at *Hanna* ligger på 17. plass og *Karoline* ligger på 34. plass. Det at navnene er falt ut av topplista i Saltdal er således ikke overraskende.

I 1870-79 var ikke *Johanna* fullt så populært på landsbasis som i Saltdal. Sett i forhold til relativ frekvens, har navnet hatt en voldsom tilbakegang på 6,1 p.p. I 1870-74 lå *Johanna* på 16. plass på norgeslista, altså hadde populariteten også sunket der. Populariteten av *Anna* derimot, samsvarer mer i Norge og i Saltdal. I 1870-79 er navnet på andreplass i Saltdal og på førsteplass på landslista. I 1890-99 er navnet på førsteplass både i Norge og i Saltdal, men dette er til tross for at det har hatt en tilbakegang i 1890-99 på 3,5p.p.! Også *Hanna, Kristine* og *Maria* er navn som jamt over er høyt opp på popularitetslistene både i Saltdal og i Norge. *Anne* er derimot ute av den landsbaserte 40-på-topp-lista i 1870-74, men inne på niendeplass igjen i 1890-94.

Jenny, som er kommet inn igjen på lista i 1890-99, har holdt seg på topplista fra 1880-89. På lista for Norge ligger navnet på en 8. plass. Det er altså noe mer populært i Saltdal der det kommer på 4. plass.

I 1890-99 er også *Olga* kommet inn på topplista i Saltdal, på delt andreplass. *Olga* er russisk form av *Helga*. Navnet er kjent siden 1840, og en kan finne spredte tilfeller til å begynne med, men bruken av navnet tok seg sterkt opp fra 1855, først særlig på Sør-Østlandet, med et tyngdepunkt i Vestfold og i byer som Halden og Drammen. Det var svært populært i tiårene rundt 1900-tallet. *Helga* kom til Russland med vikinger som reiste «austerveg» på 800- og 900-tallet. I Norge har *Olga* ofte vært brukt som oppkallingsnavn til *Ole* (NPL 2013: 233) På landsoversikten for 1880-94 ligger *Olga* på femteplass, slik at populariteten i Saltdal samsvarer relativt godt med landet for øvrig. Siden *Ole* var et populært navn i Saltdal, både i den samme perioden og i tiårene tidligere, kan en godt tenke seg at en brukte *Olga* som en oppkalling etter *Ole*.

Emma er kommet inn på saltdalslista i 1890-99 på delt femteplass. Navnet er mer populært her enn på landsbasis hvor det ligger på 27. plass i 1890-94. *Emma* er et tysk navn, og kommer av kortformer av navn som begynner med *Erm(en)*, *Irm(in)*, som betyr `stor, veldig`. Navnet er kjent i Bergen i fra 1794 og fikk et sterkt oppsving i hele landet i tiårene fram mot 1900, og etter hvert med et tyngdepunkt i Nordland. Videre er også navnet kjent fra kongesagaene og stoff fra *Karl den stores* tid (NPL 2013: 148). Sett i et kulturhistorisk lys kan en tenke seg at bruken av navnet kan ha blitt influert av nasjonsbyggingsideologien i Norge på slutten av 1800-tallet. Kongesagaene, og spesielt *Snorresagaen*, var en litterær skatt som var viktig å børste støv at når en skulle finne tilbake til det typisk norske. Men siden engelsk-danske *Emma* var gift med kong *Knut den store* av Danmark, er kanskje ikke det den mest nærliggende forklaringen.

På 8. plass på topplista i Saltdal i 1890-99, er *Ida* kommet inn. Navnet er ikke blant de 40 mest populære navnene i Norge i 1890-94. *Ida* er et tysk navn som er kortform av navne som begynner på *Ida-*, *Idu-*. Opphavet til navnet er omdiskutert. Noen knytter det til *Hild(e)*, som betyr `kamp` eller `strid`, mens andre knytter det til *itis* som betyr ung kvinne. *Ida* er kjent i Norge så langt tilbake som i 1640 og var vanlig i Vestfold og Sunnfjord på 1700-tallet. Det ble første gang tatt i bruk i Saltdal i 1878. Det var ellers i spredd bruk i landet. Bruken av navnet tok seg merkbart opp på 1800-tallet og nådde en topp fram mot 1900-tallet (NPL 2013: 259). Dette samsvarer med at en finner det på navnetoppen i Saltdal i denne perioden, selv om det er langt mer populært her enn i landet for øvrig. I den skannede kirkeboka finner jeg den første som fikk navnet i Saltdal som *Idda Johanna*, født 1878. Foreldrene hennes var *Israel Holgersen* og *Johanna Hoffmann* (Arjeplog) (Hutchinson 2004: 671). *Ida* har vært et populært navn i Sverige, og på 1800-tallet var det mest vanlig i perioden 1885-1899 (Brylla 2004: 108). Det er nærliggende å tolke den første *Ida* i Saltdal som svensk påvirkning, særlig siden moren hennes kom fra Arjeplog i Nord-Sverige.

Astrid er kommet inn på niendeplass i 1890-99. Navnet er nordisk, og forleddet kommer av *Ås-* som betyr `Gud` og *-frid* som betyr vakker (kvinne). *Astrid* har blitt brukt i gjennom hele middelalderen i Norge, men bruken av navnet tok seg sterkt opp i fra 1880-årene og fram til 1905, særlig i Trøndelag og i Nordland (NPL 2013: 63). På 40-på-topp-lista for Norge ligger navnet på 23. plass i 1890-94. Det viser at også dette navnet var langt mer populært i Saltdal enn på landsbasis.

Bruken av *Helga* er omtrent den samme i Saltdal og i Norge i 1890-99. Navnet er kommet inn på tiendeplass i Saltdal, mens det ligger på 12. plass på landsbasis. *Helga* er et nordisk navn. Navnet er fra adjektivet *heilagr*, som betyr 'hellig'. En kan finne bruk av navnet gjennom hele middelalderen og også i etterreformatorisk tid, med et tyngdepunkt i Telemark og Agder. Bruken av navnet tok seg, som de fleste andre nordiske navnene, opp mot slutten av 1800-tallet (NPL 2013: 233).

Sammenligningen av navnene i disse periodene har vist at Saltdal følger navnetrendene som ellers i landet i flere av tilfellene. Videre ser en at antallet nordiske navn har gått opp i 1890-99 og at antallet navn som er moveringer, har gått ned i samme periode sammenlignet med 1870-79. Flere av de nye navnene som dukker opp i disse periodene, har ifølge NPL hatt en popularitetsøkning på slutten av 1800-tallet. En kan i enkelte tilfeller se at noen av disse navnene er på topplista i Saltdal, men ikke i Norge.

6.2.7 Sammenligning av kvinnenavn i 1900-1910 med 1880-1889

1900-1910					1880-1889				
Rnr.	Navn	KL	RF %	AF	Rnr.	Navn	KL	RF %	AF
1.	Anna	Klassisk	5,7	28	1.	Anna	Klassisk	7,3	24
2.	Jenny	Movering	4,7	23	2.	Kristine	Justert	4,8	16
3.	Astrid	Nordisk	3,9	19	3.	Johanna	Movering	4,5	15
3.	Gudrun	Nordisk	3,9	19	3.	Marie	Justert	4,5	15
5.	Borghild	Nordisk	3,7	18	4.	Gjertine	Movering	3,6	12
6.	Helga	Nordisk	3,3	16	4.	Hanna	Bibelsk	3,6	12
7.	Johanna	Movering	3,1	15	4.	Kaspara	Movering	3,6	12
8.	Hanna	Bibelsk	2,7	13	8.	Jenny	Movering	3,0	10
8.	Klara	Klassisk	2,7	13	9.	Lydia	Klassisk	2,4	8
9.	Marie	Justert	2,0	10	9.	Maria	Bibelsk	2,4	8
9.	Olga	Russisk	2,0	10					

Tabell 16: Kvinnenavn i perioden 1900-10 sammenlignet med 1880-89

Perioden 1880-89 har jeg kommentert ovenfor, men jeg velger å sette den opp her for å se endringene i topplista 1900-10 tydeligere. I 1900-1910 er det 489 navnebærere og 146 navn i bruk i Saltdal. Det som først og fremst er karakteristisk for lista på begynnelsen av 1900-tallet, er at det er kommet langt flere nordiske navn inn, akkurat som en kunne se i samme perioden på topplista for menn (kap. 5.2.7). *Astrid*, *Gudrun*, *Borghild*, *Helga*, *Olga* og *Klara*. *Astrid*, *Helga* og *Olga* var nye navn på topplista i 1890-99, og jeg vil derfor ikke kommentere disse på nytt. Ellers er det verdt å merke seg at *Johanna*, som har ligget på toppen av listene i Saltdal gjennom hele 1800-tallet, er falt ned på sjuendeplass. *Kristine*, som også har vært

relativt stabilt populært i gjennom hele 1800-tallet, er i likhet med *Gjertine*, *Kaspara*, *Jenny* og *Lydia* falt helt ut av lista i 1900-10. Hyppigheten av nordiske navn synes også å ha skjøvet bort fokuset på moveringer som en kunne se i periodene midt på 1800-tallet.

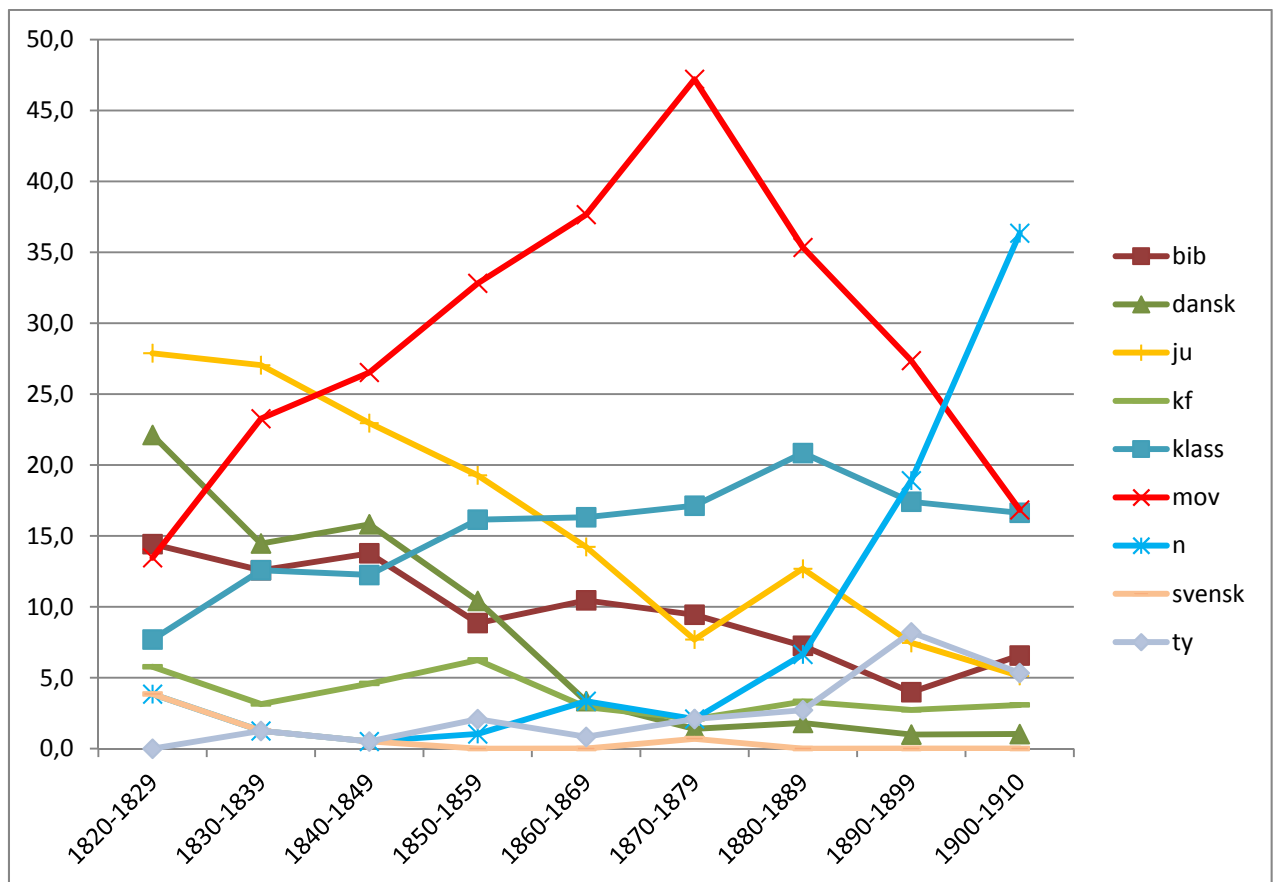
Gudrun, som er kommet direkte inn på tredjeplass i 1900-10, er altså nordisk. *Gud-* kommer av gud eller guder i førkristen tid og *-run* betyr `kunnskap`. Navnet var mye brukt i middelalderen. I senmiddelalderen kom andre former av navnet i bruk, for eksempel *Guro*, *Guru*, *Goro*. Formen *Gudrun* kom i bruk på historisk-litterært grunnlag rundt 1800-tallet og ble fort et populært navn fram imot 1910. Kjente navn fra litteraturen er for eksempel *Gudrun Osvivsdottir* i “Soga om laksdølane”. Under nasjonalromantikken ble navnet også kjent gjennom dramaet “*Kjartan og Gudrun*” (1848) av *Adam Ôehlenschläger* (NPL 2013: 200). Bruken av navnet i Saltdal viser samsvar med navnetrendene i Norge i samme periode.

Neste nye nordiske navn er *Borghild*. *Borghild* kommer av *Borg-* som betyr `berging` eller `vern` og *-hild* som betyr `kamp` eller `strid`. Navnet er kjent fra sagntradisjonen, og det var i vanlig bruk i fra 1100-tallet. Etter reformasjonen ble det spesielt brukt mye i Buskerud. Fra 1870-80-årene tok navnet seg sterkt opp i hele landet og var svært populært rundt 1900-tallet (NPL 2013: 96). Dette samsvarer helt med mine funn i Saltdal, hvor navnet ligger på delt tredjeplass.

I 1900-1910 ligger *Klara* på åttendeplass. Navnet er latinsk og kommer fra adjektivet *clarus*, som betyr `klar` eller `skinnende`. Det er kjent i Norge fra midten på 1500-tallet. På 1700-tallet var bruken av det særlig stor i Hedmark, Sogn og Fjordane og nordover i landet. I 1850-60-årene gikk bruken sterkt fram i Oppland. I tiårene rundt 1900 var navnet svært populært i hele landet (NPL 2013: 324).

Sammenligningen av de to periodene har vist at i perioden 1900-10 er antallet navn med nordisk opphav gått veldig opp. Flere av navnene som i 1880-89 var nye, har, etter kort tid, altså falt helt ut av lista. Samtidig er *Johanna*, *Marie/Maria* og *Hanna* fortsatt populære navn i Saltdal. *Johanna*, som har vært et av de mest populære navnene gjennom hele 1800-tallet, har tapt noe terreng til fordel for de nordiske navnene som er kommet inn på topplista.

6.3 Utviklinga til kategoriene av kvinnenavn i perioden 1820-1910

Figur 44: Utviklinga til kategoriene av kvinnenavn 1820-1910. Relativ frekvens i prosent.

Figuren ovenfor viser hvordan de ulike kategoriene for kvinnenavnene utvikler seg 1820-1910 i Saltdal. Som tilsvarende figur for mannsnavnene (kap. 5.3) tar også denne utgangspunkt i alle kvinnenavnene i materialet mitt, og det er de mest brukte kategoriene som er tatt med i figuren. På begynnelsen av 1800-tallet kan en se at det var kategoriene klassiske navn, bibelske navn, danske navn, justerte navn, engelske navn og moveringer som ble mest brukt. Kategorien movering hadde prioritet for andre kategoriene. *Oline* var altså en movering, ikke et nordisk navn (jf. at det er laget av *Ole*). Frekvensen av klassiske navn holdt seg relativt stabil gjennom hele perioden, mens engelske, tyske, bibelske og justerte navn hadde en synkende frekvens. Om en sammenligner med figuren for mannsnavnene, kan en se at det var mye mindre vanlig å gi kvinner tyske navn enn menn. Bruken av klassiske navn var omentrent lik for manns- og kvinnenavnene. Det ser, heller ikke blant kvinnenavnene, ut til at bruk av svenske navn var noe framtrekkende trekk. Påvirkningen fra Sverige synes derfor å ha vært minimal.

Moveringene derimot hadde en helt annen utvikling for kvinnenavnene enn for mannsnavnene. I hele perioden fra 1820-1880 er dette den mest populære kategorien for kvinnenavnene. Det er interessant at nesten 50 % av kvinnenavnene i perioden 1870-79 var moveringer. Av moveringene som havnet på topplistene i Saltdal, var de som endte på *-ine* de mest populære, for eksempel *Karoline, Jensine, Hansine*.

Det er først rundt 1840-49 at en begynner å bruke nordiske kvinnenavn i Saltdal. Dette skiller seg fra bruken av nordiske mannsnavn, som har en høyere frekvens helt fra begynnelsen av 1800-tallet, jf. kapittel 5.3. Men likevel ser en at frekvensen for de nordiske kvinnenavnene øker enormt fra 1870-tallet og framover, akkurat som de nordiske mannsnavnene. Samtidig som populariteten knyttet til moveringer avtar ganske radikalt, øker bruken av nordiske navn. Omtrent rundt 1895 passerer frekvensen av nordiske navn frekvensen av klassiske navn, og på begynnelsen av 1900-tallet passerer frekvensen av nordiske navn moveringene. Moveringene er etter den tid i fritt fall innenfor min undersøkelsesperiode.

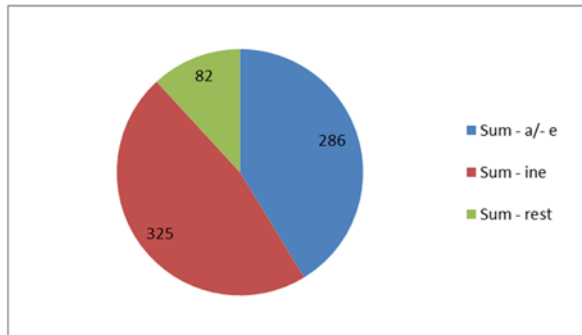
Utviklinga av de ulike kategoriene for manns- og kvinnenavn sammenfaller altså på flere punkter. Den nordiske navnerenessansen gjør seg for eksempel gjeldende omtrent samtidig for begge kjønnene i Saltdal. Men for kvinnenavnene skiller kategorien moveringer seg ut som mye mer populær, både i forhold til de andre kategoriene for kvinnenavn, men også i forhold til moveringer blant mannsnavnene. Det er svært få moveringer blant mannsnavnene.

6.4 Et nærmere blikk moveringskategorien

Som vist i figur 44, er moveringer den kategorien som skiller seg ut som den mest populære i første del av 1800-tallet og fram til cirka 1880-årene. Nedenfor vil jeg se nærmere på denne kategorien i Saltdal. Jeg har tatt utgangspunkt i alle kvinnenavnene i materialet mitt fra 1820-1910 når jeg har laget tabellene under, altså ikke bare de mest populære navnene, som i kapitlene 5.1 og 5.2. De navnene som er tatt med i utvalget er de som helt sikkert kan klassifiseres som moveringer. Det betyr at navn som kan være moveringer i kategoriene 2 (flere forklaringer) eller x (vanskelig å klassifisere) (se kapittel 4.5), ikke er med i utvalget.

For å organisere navnene innenfor kategorien, har jeg valgt å sortere navnene i følgende grupper: Navn som slutter på *-ine*, navn som slutter på *-a/-e* og en restgruppe som ikke inngår i noen av de andre gruppene. Flere av navnene i restgruppa ligner på hverandre, men siden det er så få av disse navnene, har jeg ikke sortert dem i en egne grupper. Figuren under

viser fordelingen mellom de tre gruppene. Den største gruppa med moveringer er *-ine* navnene. Det er 325 jenter som har fått ulike navn konstruert av et mannsnavn + *-ine*. Den andre store gruppa, på 288 jenter, har fått navn som er sammensatt av et mannsnavn + *-a/-e*. Restgruppa består av 9 forskjellige navnekombinasjoner av et mannsnavn + en eller annen endelse, for eksempel *-y*, *-ane/-anne* eller *-ette*. Totalt er det 82 jenter som har fått slike navn.

Figur 45: Fordeling av ulike moveringer blant kvinnenavnene basert på antall navnebærere

Den største gruppa er altså *-ine*-navnene. Navnetrenden, moveringer som slutter med *-ine*, ble først tatt i bruk i Frankrike, men spredte seg raskt til andre land. Trolig kom *-ine* navnene til Norge via impulser fra Danmark i unionstida. *-ine*-navnene var mest populære i urbane strøk (Alhaug 1990: 137).

I følge Alhaug kan en skille mellom 3 typer *-ine* navn:

1. Navn hvor leddet før *-ine* ikke kan identifiseres
2. Navn for elementet før *-ine* kan identifiseres som:
  - a. Mannsnavn med ikke nordisk opphav: *Vilhelm-ine*
  - b. Mannsnavn med nordisk opphav: *Tor-ine*
3. Navn som er kortformer av et annet navn: *Katrine* > *Trine*

Det er alternativ 2a og 2b som regnes som moveringer, og som jeg i det følgende tar utgangspunkt i. De navnene som er markert med blått har nordisk opphav, og de som er markert med rosa er navn hvor en ikke kan finne mannsnavnet i saltdalsmaterialet. Umarkerte navn er da den typen som er laget til et utenlandsk navn, for eksempel *Edvardine* av *Edvard*.

-ine moveringer:

Antall	Kvinnenavn	Mannsnavn
55	Jensine	Jens
46	Oline	Ole
32	Karoline	Karl
22	Gjertine	Gjert
21	Bernhardine	Bernhard
20	Josefine	Josef
20	Albertine	Albert
17	Berntine	Bernt
13	Hansine	Hans
12	Petrine	Peter/Petter
9	Pauline	Paul
6	Vilhelmine	Vilhelm
4	Alfredine	Alfred
3	Lorntine	Lorents
3	Nekoline	Nekolai
3	Georgine	Georg
3	Nikoline	Nikolai
3	Justine	Justin
2	Klaudine	Klaudius
2	Severine	Severin
2	Jakobine	Jakob
2	Larine	Lars
2	Andrine	Andreas

1	Aroldine	Arnold
1	Bernhadine	Bernhard
1	Arntine	Anton
1	Oltine	Ole
1	Olufine	Oluf
1	Olgine	Ole/Olga
1	Elfine	Ellef
1	Alfine	Alf
1	Villumine	Vilhelm
1	Berentine	Bernt
1	Berndine	Bernhard
1	Josine	Josef
1	Antine	Arnt
1	Leovine	Leonard
1	Benjamine	Benjamin
1	Edvardine	Edvard
1	Israeline	Israel
1	Arnoldine	Arnold
1	Villine	Vilhelm
1	Jorgine	Jørgen
1	Jørgine	Jørgen
1	Veline	Velhelm
1	Vilhelmin	Vilhelm

Tabell 17: Moveringer blant kvinnenavn på *-ine*

Som en kan se av lista ovenfor, passer alle navnene inn under punkt 2 i Alhaugs inndeling, det vil si at leddet foran *-ine* kan identifiseres som et mannsnavn. *Villine* er komplisert å finne ut av hvor kommer fra. Det er flere navn på lista i Saltdal som det kan stamme fra: *Villam*, *Villiam*, *Villum* og *Villy*. Det samme gjelder *Veline*. Men det var en mann som het *Velhelm* i Saltdal, så forklaringen kan ligge i det. Ellers har jeg tidligere i avhandlingen påpekt at dialekten kan ha spilt inn i forhold til navnevalgene. For en saltdaling, særlig så langt tilbake i tid da dialekten ikke var påvirket av nærliggende byer, ville det kanskje være mer naturlig å si *Velhelm* i stedet for *Vilhelm*, som *fesk* < *fisk*, og derav den kreative varianten *Veline* som kvinnenavn. Videre er det bare fem av navnene hvor mannsnavnet har nordisk opphav *Karl*, *Alf*, *Ole*, *Oluf* og *Ellef*. Mange av mannsnavnene som er brukt som utgangspunkt for

kvinnenavn er å finne på lista over mannsnavn som er brukt i perioden i Saltdal. Det er bare *Justin*, *Oluf* og *Ellef* som ikke brukes.

I følge Lis Weise kan en, innenfor moveringskategorien for kvinner, se at det utvikler seg ulike skundærsuffiks (Weise 1989: 416). *Ol-tine* og *Ol-gine* er eksempler på slike sekundærsuffiks. Dette suffikset har oppstått ved «løsriking» fra vanlige *-ine*-navn, for eksempel *Bern-tine* > *Ol-tine* (av Ole) og *Jør-gine* > *Ol-gine* (av Ole) (Weise 1998: 418 og 423). Suffikset *-ine* ble i noen tilfeller til *-in* i Saltdal, for eksempel *Andrin* og *Vilhelmin*, selv om registreringsføreren normalt brukte det “landsgyldige” *-ine* i folketellingene. En slik uttale er naturlig på grunn av apokopen i dialekten. Saltdal er midt i kjerneområdet for apokope, det vil si at en utlydende endingsvokal faller bort i både svake og sterke substantiv, adjektiv og verb. Apokopen fører for eksempel til at forskjellen mellom entall og flertall, både for femininum og maskulinum, bare blir tonelaget, som for eksempel er cirkumfleks med tonem 2: En /søu:/ og to /sau:/ (Sandøy 1996: 169). Da talemålstrekket er så dominant, er det ganske naturlig at *Andrine* ble til *Andrin*. I tabellen ovenfor har jeg inkludert de få formene av på *-in* blant *-ine*-moveringene.

-a/-e moveringer:

Også i denne gruppa kan en lett identifisere et mannsnavn i de aller fleste kvinnenavnene (med unntak av for eksempel *Hertuvika* av *Hartvik*). Det er kun *Olav* og *Ove* som har nordisk opphav av mannsnavnene, og også i denne gruppa kan en finne de fleste mannsnavnene i korpuset i Saltdal. Det er bare *Ove/Ovidius* som ikke er å finne på saltdalslista gjennom hele 1800-tallet.

Johanna er ifølge NPL en avledning av *Johannes*, men jeg har valgt å knytte det til *Johan*, som er det desidert mest populære mannsnavnet gjennom hele 1800-tallet i Saltdal. En må altså kunne anta at nettopp populariteten av *Johan* har inspirert foreldre til å kalle barna *Johanna*.

Hertuvika, *Hardovika* og *Hartuvike* stammer fra *Hartvik*, som er et mannsnavn brukt i Saltdal. Navnene er spesielle og kan kanskje tas som uttrykk for den nordnorske kreativiteten, som Alhaug framhever når han skriver om *-ine* navnene? (Alhaug 1990: 139). Navnene har altså fått innskuddsvokalene *-u-* og *-o-*, jf. innskuddsvokalen i *Edevard* i Hamsuns ”Landstrykere”.

Antall	Kvinnenavn	Mannsnavn
141	Johanna	Johan (-nes)
24	Ovidia	Ove/Ovidius
20	Petra	Peter
18	Kaspara	Kasper
13	Kristofa	Kristoffer
8	Olea	Ole
7	Johanne	Johan (-nes)
6	Kristianna	Kristian
5	Josefa	Josef
5	Ovedia	Ove Ove
4	Kristiana	Kristian
2	Arnolda	Arnold
2	Magna	Magnus
2	Teodora	Teodor
2	Kristoffa	Kristoffer
2	Augusta	August
2	Julianna	Julian
2	Emilia	Emil
2	Jakobia	Jakob

Tabell 18: Moveringer kvinnenavn på *-e/-a*

2	Andrea	Anders
2	Kristianne	Kristian
2	Kristiane	Kristian
2	Hartuvike	Hartvik
1	Leonara	Leonard
1	Leonharda	Leonard
1	Nilvarda	Nils+Edvard
1	Leonarda	Leonard
1	Olava	Olav
1	Edvarda	Edvard
1	Fredrikka	Fredrik
1	Hertuvika	Hartvig
1	Hardovika	Hartvig
1	Matea	Mateus
1	Hartvike	Hartvik
1	Lorentse	Lorents
1	Henrikke	Henrik
1	Ovidie	Ove Ove

-restgruppe moveringer:

Antall	Kvinnenavn	Mannsnavn
47	Jenny	Jens
19	Emilie	Emil
8	Jonette	John
3	Simonette	Simon
1	Imilie	Emil
1	Olene	Ole
1	Gidianne	Gidion
1	Oleanna	Ole
1	Andreanna	Andreas

Tabell 19: Moveringer kvinnenavnene *-restgruppe*

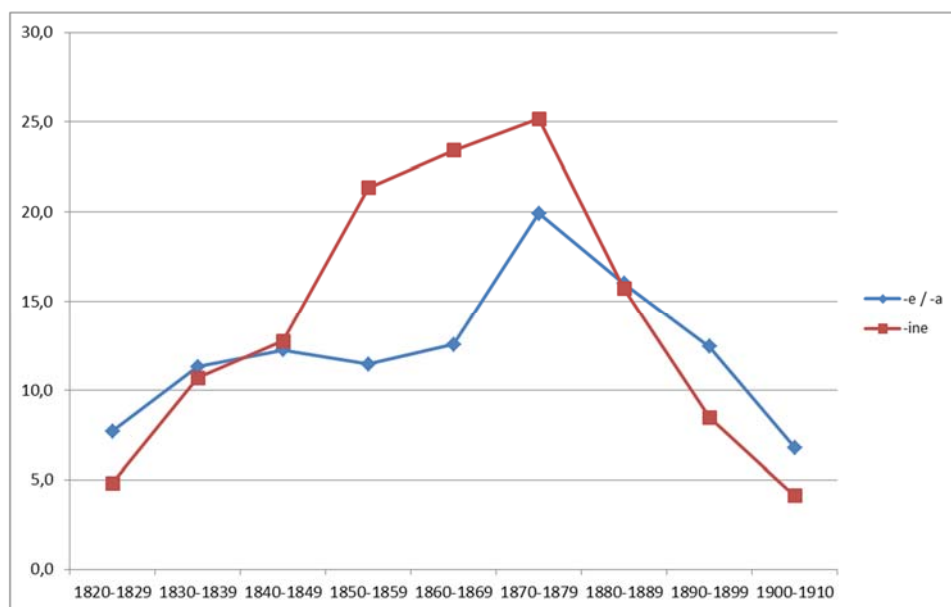
I *-rest* gruppa har jeg samlet navn som jeg har klassifisert som moveringer, men som ikke så naturlig går inn i de andre gruppene. Når en sammenstiller kvinnenavnene med mannsnavnene i perioden, finner en at alle mannsnavnene er i bruk i Saltdal.

I følge NPL er *Jenny* i enkelte tilfeller et oppkallings navn av *Jens* (NPL: 286). *Jens* er, som vist i kapittel 6.1, et av de mest populære mannsnavnene i Saltdal på 1800-tallet, og det er

dermed mest logisk å knytte *Jenny* til *Jens*. *Emilie* og *Imilie* < *Emil* viser hvordan en også kunne lage et kvinnenavn ved å tilføye *-ie*. Det er 11 stykker som har mansnavnet *Emil* i Saltdal 1820-1910. Navnet er altså i bruk, men ikke blant toppnavnene.

En annen gruppe innenfor restgruppa, er navn som ender med *-anna/-an(n)e*. Dette gjelder *Gidianne* < *Gidion*, *Oleanna* < *Ole* og *Andreanna* < *Andreas*. *Jonette* og *Simonette* kan sammenlignes med gruppa med navn som består av mansnavn + *-anna/-an(n)e*, bare at disse navnene står med det opprinnelige franske suffikset *-ette*.

Utvikling i bruken av moveringer med *-ine* og *-e/-a* 1820-1910 i Saltdal:

Figur 46: Utvikling av moveringer *-ine* og *-e/-a*

Figuren viser at begge moveringstypene hadde en økende popularitet helt fra starten av århundret og fram til 1870-79 i Saltdal. Etter det synker frekvensen nokså kraftig fram til 1900-1910. Moveringene i gruppa *-ine* er spesielt populære fra 1840-1880. Det er fascinerende å tenke på at i 1870-79 var den relative frekvensen for *-ine*-navn helt oppe i 25%! Til sammenligning var det altså slik at i en skoleklasse på 20 hadde 5 stykker navn som sluttet på *-ine*. Om en i tillegg legger til at en, ifølge Alhaug særlig i Nord-Norge, mest brukte *-ine*-navn som 2. fornavn, for eksempel *Anne Willhelmine*, måtte det enda være mange med slike navn i det klasserommet. Alhaug har funnet at, av de som hadde dobbeltnavn i perioden 1865-1900, hadde hele 29 % *-ine*-navn som 2. fornavn (Alhaug 1985:11).

Men hva var det som gjorde navnelagingsmåten moving så populær? Alhaug mener at den viktigste grunnen er at det ble mulig å navngi på tvers av kjønnene, et navngivingsprinsipp som tidligere hadde vært lite i bruk. Han påpeker også at det var mest vanlig å kalle jenter opp etter menn, og mer uvanlig å kalle opp gutter etter kvinner (Alhaug 1990: 142). Dette stemmer godt overens med de få movingene jeg finner i manns materialet mitt: *Otelia > Otelius, Hildur > Hildor, Berta > Berteus, Klara > Klareus, Lusine > Lusinius, Masinius og Paulin.*

Sett i et likestillingsperspektiv er det fristende å tenke at når så mange av navnekonstruksjonene er basert på et mannsnavn, viser det at mannen hadde prioritet framfor kvinnene. Alhaug mener, i sin vurdering av doktoravhandlingen *Novasjon i norr. Nya dopnamn och namngivinsmönster i Skelleftebygden 1791-1890*, at det er et interessant perspektiv å se på manns movinger kontra kvinnemovinger. Han mener at på 1800-tallet ble ikke denne navnemoten oppfattet som kvinnediskriminerende, men at vi i dag oppfatter den slik (Alhaug 2003: 64). I artikkelen “Personnamn og likestilling” hevdes det at movingstrenden avspeiler et oppkallingssystem som var mannsdominert. Ei jente kunne gjerne bli oppkalt etter en mannlig slektning, med tillegg av et suffiks, mens gutter sjeldnere ble oppkalt etter en kvinnelig slektning (Alhaug og Kristoffersen 1999: 53). I Saltdal var det betraktelig flere movinger blant kvinnenavnene enn mannsnavnene, og i kapitlene om toppnavn kom det også fram at oppkallingsskikken stod sterkt i Saltdal. Sett i dette lyset er det nærliggende å tro at movingstrenden i Saltdal også er et uttrykk for en sterk oppkallingstradisjon.

7. SPESIELLE NAVN I SALTDAL PÅ 1800-TALLET

I tillegg til navnene som er mest brukt i Saltdal, har jeg gledet meg over å finne navn på listene som er spesielle. I dette kapitlet vil se nærmere på noen av disse spesielle navnene. Hvor kommer navnene fra, og hva kan ha påvirket foreldrene til å gi barna disse spesielle eller sjeldne navnene? For å finne mer ut av hvem som hadde de spesielle navnene, vil jeg bruke *Saltdal – Gård og slekt* (1-4 bind) (Hutchinson) og Digitalarkivet for å finne fram til mulige forklaringer på navnevalgene.

7.1 Spesielle mannsnavn

Det første navnet jeg vil trekke fram, er *Emaus*, og det har sin første forekomst i perioden 1840-49. *Emaus* kommer av slektsnavnet *Emahus*, er trolig fra tysk og er kjent fra 1600-tallet gjennom innflyttede militærstyrker. Navnet er kjent som første fornavn fra 1842 nettopp i Saltdal (NPL 2013: 145). I følge gårds- og slektsboka het faren til *Emaus Olai Eliassen*, *Elias Olsen* og mora *Elen Anna Maria Eriksdatter*. Sammen hadde de barna: *Zaccarias*, *Peder*, *Mikal*, *Berit Anne*, *Amalia Elisabeth*, *Emaus Olai (Amos)*, *Andor*. De to sist nevnte dro til Amerika i 1869 og 1879 (Hutchinson 2004: 576) Begge foreldrene kom flyttende fra Mo i Rana til Berghulnes i Saltdal som rydningsfolk. Besteforeldrene til *Emaus* het på farsida: *Ole Olsen* og *Mechelina Nilsdatter*. På morsida het besteforeldrene *Erik Holgersen* og *Anna Pedersdatter*. Ut i fra opplysningene om forfedrene til *Emaus* er det ingen innlysende forklaring på navnet. Den eneste sammenhengen som jeg kan se er at både mor, far og morfar alle har navn som begynner på *E*. I Gårds- og slektsboka står det *Amos* i parentes bak *Emaus*. Det er ikke nærmere forklart hvorfor parentesen er med, men det er jo nærliggende å tro at det er snakk om et tilnavn eller kanskje er det han ble kalt i Amerika? *Amos* kan på den måten ha vært en slags etterligning etter *Emaus*.

En annen forklaring kan knyttes til Bibelen. *Amos* er profeten som forsvarte de fattige som ble undertrykt, og anklaget de rike med makt som brukte Guds navn til å lovliggjøre sin egen synd. *Amos* lot seg ikke påvirke av personer med makt, men talte det han hørte fra Gud. Profeten *Amos* utgjør faktisk en hel bok i Det gamle testamentet. I tillegg til dette er *Emmaus* et stedsnavn i Bibelen. På dette stedet viste blant annet Jesus seg for folket og bad dem etterpå om gå ut og vitne om dette. Denne hendelsen er skrevet om i Det nye testamentet, i Lukasevangeliet, kap. 24, versene 13-25. Sett i dette lyset, kan en annen forklaring være av

mer religiøs karakter. Dersom familien leste i Bibelen og var troende, kan en også tenke seg at lignelsen fra byen Emmaus, og det profeten *Amos* stod for, var viktig for dem og har gitt dem inspirasjon til navnet *Emaus* og eventuelt kallenavnet *Amos*?

Som jeg tidligere har nevnt, mente Emilia Aldrin at det var en sammenheng både mellom foreldrenes ønske om å beskrive sin egen identitet gjennom navnevalg, men også at barnas identitet ble påvirket, fordi omverdenen begynte å se på barnet på den måten foreldrene ville det. Om en drister seg til å bruke Aldrins forklaring i forbindelse med navngiving som *Emaus* på midten av 1800-tallet, kan en sette det i sammenheng med utvandringen til Amerika. Det er en kjensgjerning at mange dro fordi det var trange kår her hjemme, mens en annen gruppe dro for å finne lykken og tjene penger. På den måten kan en kanskje tenke seg at noen foreldre valgte navn til barna fordi de skulle høres mer amerikanske ut, være enklere å bruke i Amerika eller at barnet skulle bli sett på en spesiell måte, i dette tilfellet gi assosiasjoner til profeten *Amos*? Dersom denne forklaringen har hold i seg, kan *Amos* av *Emaus* være et eksempel på at navnet fungerte slik som foreldrene hadde tenkt.

Også i perioden 1850-59 dukker det opp et nytt navn som er spesielt, *Sekedias*. Navnet er vanskelig å klassifisere, og en kan bli litt usikker på om det er en feilføring. En annen mulig forklaring kan være at navnet kommer fra kvinnenavnet *Sekunda*, som er latinsk.

Hankjønnsformen av *Sekunda* er *Secundus*, som er kjent i Stavanger siden 1835, men som er et svært lite brukt navn (NPL 2013: 496). Ved nærmere undersøkelser i klokkeboka for Saltdal 1842-1853, på Digitalarkivet, finner jeg navnet, skrevet for hånd, på følgende måte *Zechedias*, f. 16.02.1850 og døpt 10.03.1850. Om en bruker opplysningene herfra for å finne fram i gårds- og slektsboka, finner en navnet stavet ytterligere på en tredje måte *Zacharias*. Familien er tilflyttere fra Mo i Rana til Bleiknes i Saltdal i 1868 som husmannsfolk. Etter dette flyttet de mellom flere grender i øvre Saltdal: Skaiti og Langsandmo og Leirjordfall. Familien bestod av far *Kristoffer Eliassen* og mor *Dorteia Mikkelsdatter*. Sammen hadde de ni barn: *Nils, Mikal, Elias, Zacharias, Jens, Peter, Maria, Johannes, Jens* (Hutchinson 2004: 553-554). I følge gårds- og slektshistoria utvandret også *Zacharias* til Amerika i 1879. Ut i fra de opplysningene jeg finner, er det mest nærliggende å tro at *Zechedias*, slik det er skrevet i klokkeboka, er den måten navnet ble uttalt på, eventuelt på grunn av dialekt eller som et slags kjæleavn for *Zacharias*.

Et annet navn som har fanget min oppmerksomhet er *Klareus*. I Digitalarkivet finner jeg at *Klareus* er født på Nestby i Saltdal 13.04.1907. Men når jeg går i klokkeboka for Saltdal for å lete etter navnet og datoen, kan jeg ikke finne det. Derimot finner jeg, når jeg følger opplysningene til foreldrene og går til gårds- og slektshistoria, navnet stavet som *Klarens*⁵. I følge NPL III er *Klarens* sjeldent og norsk form av engelske *Clarence*, som igjen kommer av latinske *Clarensis*. *Clarensis* betyr ‘som tilhører stedet eller familien Clare i Suffolk’. Det står også at *Klarens* kom i bruk i Norge gjennom hjemvendte emigranter fra USA på slutten av 1800-tallet (NPL 2013: 324). Mora til *Klarens* i Saltdal het *Anna Karoline Bentsdatter*, og faren *Andreas Berg Bjørnvoll*. Faren var gårdbruker og båtbygger. Ifølge gårds- og slektshistoria hadde *Klarens* sju søsken: *Julius, Birger, Astrid, Johan, Peder, Klarens, Astrup* og *Tobias*. I søskenflokket var det hele tre eldre søsken av *Klarens* som utvandret i Canada: *Julius, Birger* og *Peder*. På grunn av dette er det er det nærliggende å tro at de kan ha tatt med seg navnet hjem, jf. opplysningene ovenfor om at emigranter trolig tok navnet med seg hjem på slutten av 1800-tallet.

Viderton er også veldig spesielt navn. En kan finne navnet i *Viderton Perlius Jenssen* i Ministerialboka for Saltdalen 1887-1901. Han var født 24.04.1898 og døpt 22.05.1899. Foreldrene hans het *Jens Kristian* og mora *Karoline Jonette Olsen*. De hadde en barneflokk på åtte: *Berntine, Kaspara, Tobia, Viderton Parelius, Julia, Karl* og *Ottar*. Familien var bosatt i Saksenvik i Saltdal, og de var selveiende bønder (Hutchinson 2006: 276). Når en søker på *Viderton* i Digitalarkivet, kommer også *Sigurd Laurits Viderton Grimstad* (1889) opp. Han var bosatt på Fauske og arbeidet som maler. En får også opplysning om at han utvandret til Amerika i 1910 (Digitalarkivet). Jeg har ikke klart å finne ut av om det er noe bekjentskap mellom de to og derfor blir det bare antakelser om det er noen forbindelse mellom dem. Uansett er det vanskelig å forklare navnet.

7.2 Spesielle kvinnenavn

Kvinnenavnet *Hertuvik* er trolig feil for *Hertuvika* som er en moving av *Hertvik*, en annen variant av *Hartvik*. I følge folketellingen av 1875 finner jeg henne som *Hertuvik*

---

⁵ I håndskrift er *u* og *n* ganske like, og det finnes en del eksempler på at avlesningsfeil da folketellingene ble digitalisert fra 1980-tallet og framover. Dersom en er usikker, kan en i slike tilfeller i tillegg vurdere håndskrifta selv i klokkebokene.

Kristensdatter født i 1830. I gårds- og slektsbøkene kan jeg ikke finne noen med dette navnet. Derimot finner jeg i ministerialboka for Saltdal 1818-1841 *Hartiwika Kristensdatter* døpt 22.08.1830. Med utgangspunkt i disse opplysningene finner jeg henne igjen i gårds- og slektsboka som *Hartvikka Kristensdatter* 1830-1921. Hun var født på Langset i Saltdal. Foreldrene hennes het *Kristian Larsen* og *Andrea Olsdatter*. De hadde barna: *Lars, Hans, Elen, Kristina, Berit, Hartvik, Hartvikka* (Hutchinson 2000: 185). *Hartvik*, som var nest yngst, døde da han var bare 1 år. Dermed er forklaringen på *Hartvikka* ganske sikkert en moving av *Hartvik*, som døde.

Sadia er også et spesielt navn. I Digitalarkivet finner en henne som *Sadia Josefine Hansdatter*, mens i ministerialboka for 1842-1871 finner jeg henne som *Zadia Josefine Hansdatter*, døpt 22.04.1866. Navnet er verken å finne i NPL eller i 10 001 navn. Med samme stavemåte som i ministerialboka, dukker navnet opp i gårds- og slektshistoria i Rusaanes i Saltdal. Foreldrene til *Zadia* het *Hans Olai Andreassen* og *Elen Dorhea Zakariasdatter*. De var husmannsfolk i Rusaanes. Sammen hadde de barna: *Cornelia, Annethe, Zadia, Lovise, Hanna* og *Amandus*. Besteforeldrene til *Zadia* på morsida het: *Sakarias Pedersen* og *Mikkeline Olsdatter*. På farsida het besteforeldrene *Anders Andreassen* og *Fredrikke Vesterlund* (Hutchinson 2000: 570). I følge Hallgerd Aunes funn i Skaun er det vanlig der at eldste jente blir oppkalt etter faren til mora, dersom foreldrene var gift (Aune 1981: 64). *Zadia* er ikke førstefødte jente i søskenflokket, men morfaren hennes het *Zakarias*. Dermed kan dette kanskje være forklaringen på navnet, det vil si at en har brukt de to første bokstavene i morfarenens fornavn til å lage et nytt navn?

Det siste spesielle kvinnenavnet som jeg vil nevne, er *Karlida*. Når jeg søker etter navnet i Digitalarkivet, finner jeg henne som *Karlida Johanna Olsdatter*, født 03.04.1900. Faren hennes het *Ole Mikal Kristensen*, og han var, ifølge gårds- og slektsboka, ordfører i Saltdal. Mora hennes het *Eline Petrine Bentsen*. Sammen hadde de barna: *Borghild, Karl, Karlida, Anna, Otelie, Martha, Kristen, Johan* og *Laurits*. *Karl* døde da han var 1 år, og på den måten er opphavet til *Karlida* ganske opplagt, hun ble, som *Hartvikka*, oppkalt etter storebroren som døde.

8. NAVNGIVINGEN PÅ 1800-TALLET I SALTDAL – NOEN OPPSUMMERENDE ÅRSAKSFORKLARINGER SETT I LYS AV LOKALHISTORIA

I kapittel 5 og 6, om toppnavn i Saltdal, viste sammenligningene at en i noen tilfeller fulgte navnetrendene som i landet, men at noen av trendene i Saltdal hadde en annen utvikling enn i landet forøvrig, enten igjennom at noen navn pekte seg ut som mye mer populære her enn i Norge ellers, for eksempel *Bent* og *Bente* og *Johan* og *Johanna*, eller at det ikke var så populære i Saltdal som ellers i landet, for eksempel som *Nils* og *Marie*. Men selv om noen av toppnavnene har en annen utvikling i Saltdal enn ellers i landet, er det mange trender og impulser som når bygda på 1800-tallet. Hvordan kunne det så ha seg at Saltdal, som var en utkant i utkanten på denne tida, plukket opp navnetrender fra andre deler av landet?

På 1800-tallet var bosettingen i Saltdal spredt over et stort område, fra ytterst ved fjorden til langt opp på fjellet. Det tok flere dager å forflytte seg fra nederst til øverst i bygda. Men som jeg har beskrevet i kapittel 2, drev en med både skogsdrift og bygging av båter opp igjennom hele bygda. Innimellom måtte tømmeret fløtes og båtene fraktes nedover til fjorden. Dette medførte at de, som oftest mennene, som jobbet med dette, møtte folk fra andre steder i bygda igjennom arbeidet. Gjennom denne kontakten må en gå ut i fra at de kunne få inntrykk av hvilke navn som var populære, spesielle eller nye. Gjennom Lofotfisket, jektefart til Bergen og Trondheim og likeså arbeid i gravene i Sulitjelma, fikk en også impulser utenifra, som kunne gi inspirasjon til navngivinga.

Kvinnene derimot tok seg av hus, gård og barn og hadde ikke den samme kontakten med omverdenen som mennene hadde. Sett i dette lyset er det litt paradoksalt at kvinnenavnene er de som endrer seg mest i Saltdal igjennom tiårene, og som i mindre grad enn mannsnavnene, følger trendene sammenlignet med Norge. Kategorien moveringer av mannsnavn skilte seg ganske markant ut i Saltdal. Da jeg så nærmere på navnene i denne kategorien, så jeg at det var stort sammenfall mellom de populære mannsnavnene i bygda og de nylagede kvinnenavnene, for eksempel *Jensine* > *Jens*. Dette kan det selvsagt være flere forklaringer til, men sett i lys av de historiske forhold, er nok dette et resultat av at samfunnet var mannsdominert på 1800-tallet, og at oppkallingskikken stod sterkt.

Det at båtbyggernæringa hadde en særstilling i Saltdal på 1800-tallet, og i perioder gav svært gode inntekter både til båtbyggerne, men også til skogsarbeidere, smeder og andre som

tilvirket til næringa, kan også ha hatt betydning for navngivinga. Botolov Helleland trakk i sin artikkel fram “tidsånden” som et viktig element i forbindelse med navngiving (Helleland 2007). For å få til vekst og salg av båter på denne tida, tenker jeg at en måtte være ganske innovativ og selvstendig. På denne måten kan en tenke seg at innovative tanker kan ha påvirket “tidsånden” i Saltdal. Dersom en setter dette tankegodset i sammenheng med trekk fra navneanalysen, kan dette kanskje både være med på å forklare de mange variantene av moveringer blant kvinnenavnene, men også de spesielle navnene som dukket opp, ikke minst de som har sin første forekomst i Saltdal.

9. RESULTATER FRA SPØRREUNDERSØKELSEN OM BIBELSKE NAVN (1997-2007)

Denne delen av avhandlinga tar for seg populariteten av bibelske guttenavn i perioden 1999-2007. Grunnlaget for diagrammene under er, som tidligere nevnt, 70 besvarte intervjueskjema fra foreldre i kommunene Saltdal, Fauske og Beiarn, som har gitt sine gutter bibelske navn.

Moten med bibelske navn startet rundt 1970 og har etter det gått gradvis oppover. Av guttene som er født i Norge i perioden 2000-2005, har omtrent 20 % bibelske navn. Det er ikke bare i Norge at de bibelske guttenavnene topper navnelistene, også i mange andre land i Europa kan en se en liknende utvikling. En mulig forklaring på dette kan, ifølge Alhaug, være at de bibelske navnene først var populære i USA, særlig i det såkalte "bibelbeltet" i det sørøstlige USA. Etersom religionen er viktig i dette området, er det rimelig å tro at det er kristendommen som har ligget til grunn for populariteten av de bibelske navnene her. Til sammenligning mener Alhaug at vi i Europa har tatt imot kulturimpulser fra USA igjennom for eksempel musikk og film, og dermed har vi også vært mottakelige for navneimpulser herfra. Alhaug mener videre at når foreldrene i Europa har gitt barna sine bibelske navn, har assosiasjonene neppe vært til Bibelen, han mener heller foreldrene har omtolket navnene i betydningen «internasjonale navn». Han mener denne forståelsen kan bekreftes gjennom den internasjonale skrivemåten, som i *Marcus, Lucas, Sarah* og *Leah*. Dersom foreldrene hadde funnet disse navnene i Bibelen, ville de vært stavet slik de står der: *Markus, Lukas, Sara* og *Lea* (Alhaug 2008: 12)

Kan det likevel være en sammenheng mellom religiøsitet og navnevalg? Jeg har valgt å la indikatoren på dette være hvor ofte foreldrene går i kirka og ellers kommentarer foreldrene har gjort til dette i spørsmål 8, der de kan skrive fritt om navnevalget. Dernest har det også vært interessant å undersøke alternative faktorer som eventuelt kan ha ligget til grunn for navnevalget. Avslutningsvis har foreldrene, som sagt, i tillegg fått muligheten til å skrive en åpen sluttkommentar om navnevalget.

I det følgende vil jeg gjøre rede for resultatene på hvert av spørsmålene i undersøkelsen, og etterpå vil jeg kommentere disse i lys av mulige årsaksforklaringer knyttet til smakspreferanser.

Det er mange flere menn enn kvinner som er omtalt i Bibelen, og det er spesielt de bibelske guttenavnene som er populære i perioden. Det er derfor jeg har valgt å konsentrere meg om de bibelske guttenavnene. Tabellen under viser de bibelske navnene som ble brukt i de tre kommunene som er med i undersøkelsen. Noen av navnene er relativt vanlige, for eksempel *Andreas*. Andre er ikke så vanlige og derfor konnoterer ikke i like stor grad “kristendom” som noen av de mindre frekvente, for eksempel *Esaias* og *Nataniel*.

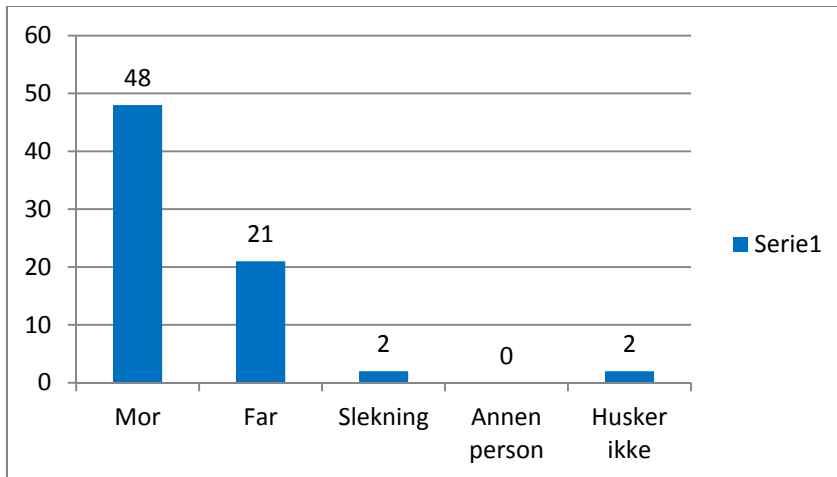
Navn:	
Abel	Joakim
Andreas	Johannes
Aron	Jonas
Benjamin	Jonatan
Daniel	Lucas
David	Markus/Marcus
Elias	Mathias/Matias
Emanuel	Michael/Mikal
Esaias	Nataniel
Ezekiel	Noa/Noah
Fillip	Peter
Gabriel	Ruben
Isac/Isak/Isach	Simon
Jakob	Thomas
	Tobias

Tabell 20: Oversikt over bibelske guttenavn som var i bruk i Saltdal, Fauske og Beiarn 1997-2007.

De aller fleste foreldrene som har svart på undersøkelsen er født i perioden fra midt på 1960-tallet til begynnelsen av 1980-tallet. Det er mor som fyller ut 46 av de 70 besvarte undersøkelsene. 8 av skjemaene er fylt ut av far og 16 er fylt ut av far og mor sammen.

Spørsmål 3: Hvem foreslo navnet?

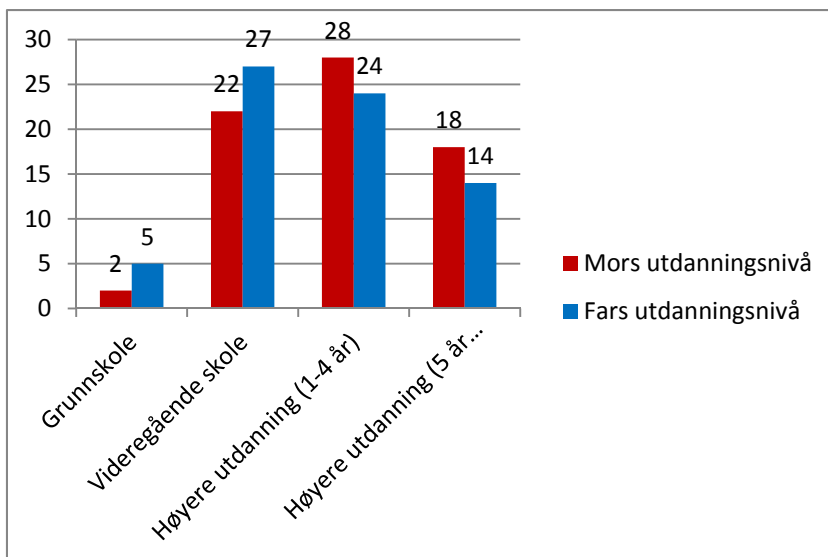
Som en kan se av figur 47, svarte 48 av 70 at det var mor som foreslo navnet. Dette er nesten 69 % av alle som besvarte undersøkelsen. I 21 (cirka 30 %) av de 70 svarene var det far som foreslo navnet. Grunnen til at det er totalt 73 svar som ligger inne i tabellen, er at i 3 av svarskjemaene hadde informantene krysset av for to alternativer på dette spørsmålet. Jeg har valgt å ta begge alternativene med for å få et så riktig bilde som mulig.

Figur 47: Svar på spørsmål 3: Hvem foreslo navnet?

I samfunnet generelt er det antatt at mor oftest bestemmer barnets navn, og dette kan langt på vei bekreftes i svarene her. Av egen erfaring vet jeg at det å velge navn til barnet betyr mye, og om en går til samtalesider for foreldre på nettet, kan en se mye engasjement rundt det med navnevalg. Spesielt er det kvinner som deltar i diskusjonene og har spørsmål og meninger, om for eksempel populære eller spesielle navn.

Spørsmål 4 og 5: Mors og fars utdanningsnivå?

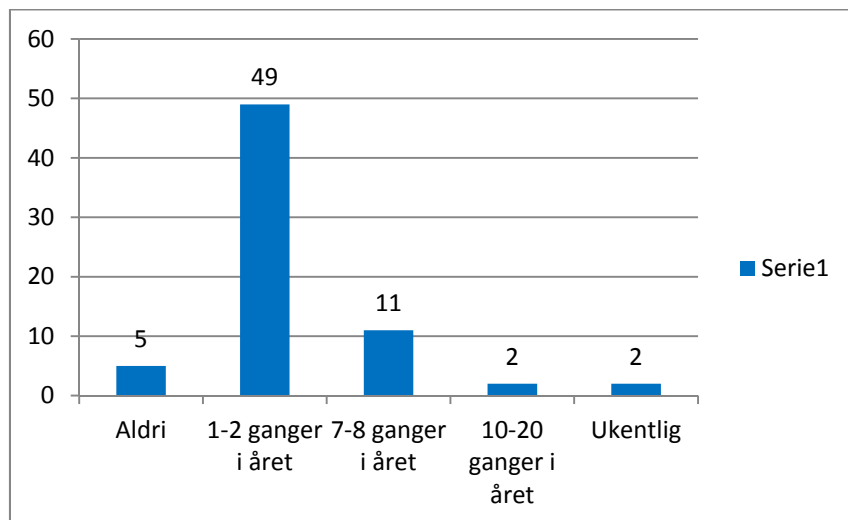

Figur 48: Svar på spørsmål 5 og 6: Hva er mors og fars utdanningsnivå?

Oversikten i figur 48 viser utdanningsnivået til foreldrene som deltok i undersøkelsen. Det er totalt 7 av foreldrene som har utdanning på grunnskolenivå, mens 49 til sammen har utdanningsnivå på videregående skole. Den største gruppa er de som har høyere utdanning 1-4

år. Totalt er det 32 som har utdanningsnivå som er høyere utdanning mer enn 5 år. I de to gruppene med høyere utdanning, er det flere mødre enn fedre som har høyere utdanning.

Spørsmål 6: Hvor ofte går du i kirka?

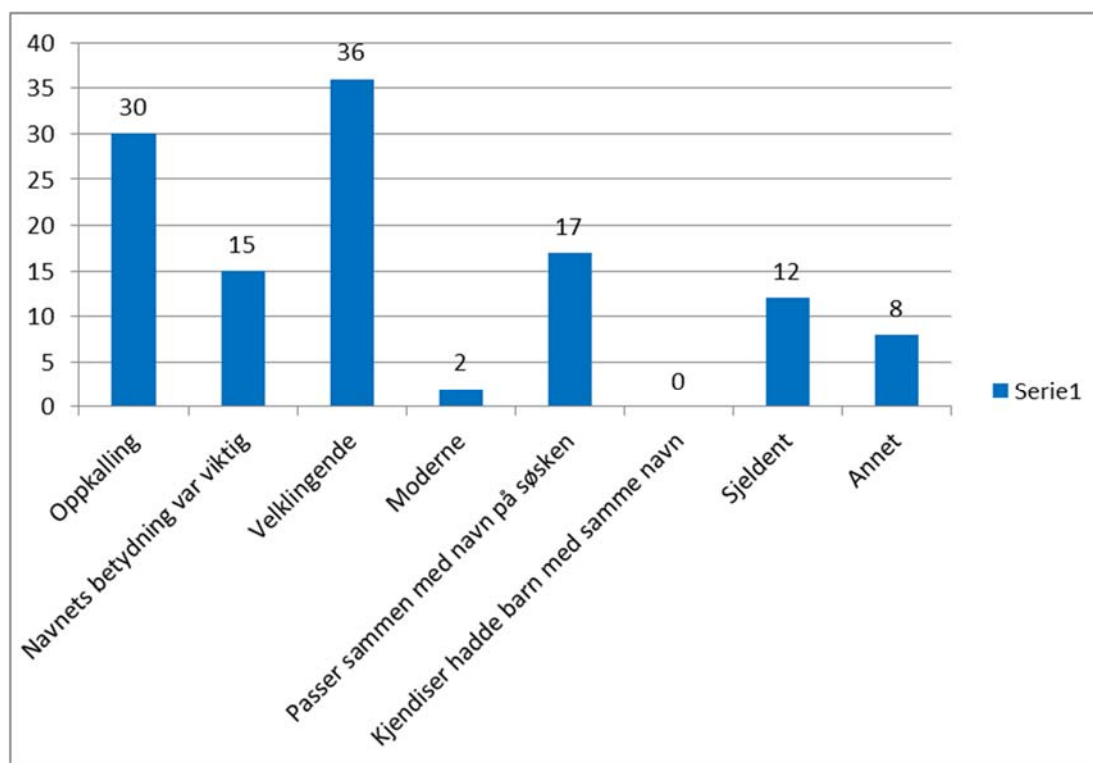
Figur 49: Svar på spørsmål 7: Hvor ofte går du i kirka?

Figur 49 viser at den største andelen av de som besvarte undersøkelsen, 49 informanter eller cirka 70 %, går i kirka 1-2 ganger årlig. 11 informanter (cirka 16 %) svarte at de går i kirka 7-8 ganger i året, og bare 4 totalt (cirka 6 %) går 10-20 ganger eller ukentlig i kirka. Dersom en går 1-2 ganger i kirka årlig, kan en anta at dette er i forbindelse med dåp, konfirmasjon eller begravelse. Flere av informantene har skrevet nettopp det i marginen, det vil si at det kun er i disse anledningene de går i kirka.

Selv om en ikke direkte kan måle folks religiøsitet gjennom hvor ofte de går i kirka, må en likevel tro at det er en sammenheng her. Dersom en er personlig kristen, tenker jeg at det å gå i kirka følger som en naturlig del av det. Da en såpass stor overvekt av foreldrene svarer at de bare går i kirka 1-2 ganger i året, er det rimelig å trekke slutningen at det ikke er noen klar sammenheng mellom foreldrenes religiøsitet og deres valg av et bibelsk navn.

Om en legger sammen de tre siste alternativene, det vil si de som har svart 7-8 ganger i året, 10-20 ganger i året og ukentlig i kirka, utgjør det totalt 25 informanter eller cirka 21%. Ut i fra antallet ganger de har svart at de går i kirka, kan en ikke utelukke at valget av et bibelsk navn kan ha vært bevisst for disse. Som en kan se i avsnittet under, om ulike kommentarer til navnevalget, er det 2 stykker som har gitt kommentarer som kan knyttes til at det bibelske var viktig.

Spørsmål 7: Andre faktorer var viktige da du/dere valgte navn til barnet?

Figur 50: Svar på spørsmål 8: Andre faktorer som var viktige da du/dere valgte navn til barnet?

På dette spørsmålet kunne informantene krysse av for flere alternativer, og derfor er antallet svar over 70 totalt.

Det er to faktorer som særlig merker seg ut som viktige for foreldrene, oppkalling og at navnet var velklingende. Det er henholdsvis 36 (51 %) og 30 (43 %) svar på disse alternativene. Det at hele 43 % har svart at oppkalling var viktig, skiller seg fra resultatene Emma Aldrin kom fram til i sin undersøkelse. I hennes materiale var det bare 10 % som oppgav oppkalling som et viktig motiv for navnevalget (Aldrin 2011: 102). Etter de to først nevnte alternativene, kommer faktorene at navnet passet sammen med navn på søsken, at navnets betydning av viktig og at navnet var sjeldent. Ingen har krysset at navnevalget hadde sammenheng med at kjendiser hadde barn med samme navnet. Alternativet at navnet var moderne, er det bare to som har krysset for.

I den første delen av oppgaven, om toppnavn på 1800-tallet og sammenligningen mellom perioder i Saltdal, kom det fram at oppkalling var en svært vanlig form for navngiving. I det gamle bondesamfunnet var oppkallingsskikkene strenge. Det var viktig at navnene gikk i arv i annenhver generasjon på gården. Besteforeldrene på farsida skulle kalles opp før

besteforeldrene på morsida, og odelsgutten ble oppkalt etter farfaren (Stemshaug 1982: 29). Resultatet ovenfor viser at også i det moderne samfunnet, er oppkalling relativt vanlig.

Navnekurvene for kongelige på 1900-tallet viser at navn som *Ragnhild*, *Astrid* og *Harald* ble svært populære like etter at disse barna ble født. I etterpåklokskapens lys ser jeg at alternativet “kjendis”, ikke var så dekkende for det jeg var ute etter. Trolig følger det negative konnotasjoner med ordet, og jeg kan derfor ha fått underrapportering på dette alternativet. Det hadde nok vært bedre om jeg hadde skrevet “kjent person”. På den andre siden har mange krysset for alternativet «velklingende», og det sier noe om smakpreferanser hos foreldrene, hvilket jeg kommer tilbake til senere i kapitlet.

Når en skal velge navn til barn, er det nokså vanlig å bruke ulike navnebøker. På den måten, er det ganske naturlig at en god del av foreldrene har krysset for alternativet at «navnets betydning» var viktig. I en del av foreldrenes kommentarer til navnevalget, som jeg tar for meg nedenfor, kan en også se at flere foreldre nettopp har kommentert at navnets betydning var viktig.

Alternativet at «Navnet passer sammen med søsken» har fått 17 kryss. Flere av undersøkelsene som jeg sendte ut, gikk til de samme foreldreparene, og det var ofte slik at navnene begynte på de samme bokstavene, for eksempel *Markus* og *Mathias*. Dette kan enten vise at foreldrene hadde et ønske om at barnas navn skulle høre sammen, eller som en oppkalling. Samtidig har det med å gi barna sine navn med samme forbokstav vært ganske trendy de siste årene, og sånn sett er kanskje det at søsken får navn med samme forbokstav mer et uttrykk for trender i samtida enn for samhörighet eller oppkalling.

Spørsmål 8: Har du andre kommentarer til navnevalget?

Under har jeg tatt for meg ulike kommentarer som ble gitt til navnevalgene. Kommentarene er gjengitt slik de ble skrevet i svarskjemaet fra informantene, men jeg har fjernet eller anonymisert selve navnet, slik at en ikke kan gjenkjenne hvem som har gitt kommentaren. Og for å få en bedre oversikt over kommentarene, har jeg prøvd å sortere kommentarene i ulike grupper ut i fra innholdet.

Kommentarer som er knyttet til oppkalling:

- Vi fant navnet på et slektstre til far.

- Far har en nær venn som hadde en lillebror som het X. X er derfor oppkalt etter han. Jeg hadde «planlagt» at X skulle hete Y, men det ble helt “feil”
- Bokstaven E fra bestefar/oldefar og mor
- Oppkalling etter mor. Vi syntes X var et sterkt navn
- Velklingende navn og oppkalt etter oldeforeldre
- X er oppkalt etter tipp-tipp oldefar, og etter slektsnavnet på mormors side. Han har også mellomnavn Y, oppkalt etter tippoldefar på fars side.
- X: Far til far het X+Y, derfor ble det X. Bror til far heter X+Z.
- X er siste gutt i en rekke på 3 gutter. Jeg var fast bestemt på at dette var mitt siste barn skulle kalles opp etter en av røverne i Kardemomme by. Det ble to fornavn “bare” fordi de to andre brødrene hadde mellomnavn, så måtte jo minstegutt også få det.
- Jeg har en tremenning som heter X, så jeg har alltid syntes navnet var fint. Og så er det viktig at barna mine skal ha navn som er sjeldne.
- Blant samene (som vi er) er det vanlig å kalle opp etter foreldrene, i dette tilfellet var det en onkel til far som omkom i ei ulykke. Han het X. Da ville far oppkalle sin sønn etter broren.

Kommentarene angående oppkalling som er gjengitt ovenfor kan egentlig deles i to grupper:

a) Navn som stammer fra slektninger, venner og lignende og b) Navn som er en slags “idoloppkalling” eller oppkalling etter kjente personer, for eksempel røverne i Kardemomme by. I følge Eva V. Meldgaard er det nokså vanlig at en kaller opp barn etter idoler, for eksempel fra bøker, filmer og TV-serier. *Emil* og *Ida* fra bøkene om Emil i Lønneberget er eksempler på dette. (Meldgaard 1998: 25).

Kommentarer som er knyttet til navnets betydning:

- Hadde ikke bestemt noe på forhånd. Fødte gutten, så i en navnebok og følte at navnet X passet til han.
- X = Guds gave!
- Betydningen av navnet var viktigst.
- Han er født 25. juli. Denne datoen står det heter Davids dag⁶.

---

⁶ 25. juni er navnedag for David i Sverige, mens navnedagen til David i Norge er 30. desember. Informanten kan altså ha husket feil her.

- **Kommentarer som er knyttet til at navnet kunne brukes internasjonalt:**
- At navnet har bibelsk opphav var en bonus for oss, men ikke avgjørende for navnevalget. Viktig at navnet hadde en internasjonal klang.
- At navnet var “brukervennlig”. Lett å bruke, ikke grunnlag for mobbing. Lett å bruke internasjonalt.

Kommentarer som viser at det bibelske var viktig:

- Vi likte at navnet var hentet fra Bibelen
- Alle våre 3 barn har bibelske navn

Kommentarer knyttet til bindingen mellom for- og etternavn:

- Det var viktig for oss at navnet var kort og enkelt å uttale siden X også har to etternavn⁷.
- For oss har det vært viktig å gi barna våre navn som verken er moderne eller spesielt sære. Barna skal “kle” navnene når de blir voksne også. I tillegg har de fått enkelt navn fordi de har mors etternavn som mellomnavn.
- Vi syntes at navnet passet sammen med etternavnet. Navnet var ikke blitt så vanlig som det er nå, og vi visste bare om en gutt her på Fauske som het det.

Kommentarer knyttet til at navnet var fint:

- Jeg syntes navnet var kjempefint også hadde jeg ikke, på det tidspunktet, hørt noen andre som het det.
- Vi syntes rett og slett navnet var fint!

Andre kommentarer:

- Mor fant navnet på et maleri av en anerkjent kunstner
- Navneforslaget kom fra 3 år eldre søster. Vi syntes det passet godt.
- Fant navnet i en bok. Ingen religiøse forhold som avgjorde valg av navn.
- Ønsket å ha et kort fornavn som er like vanlig i Sverige som i Norge ettersom mor er svensk. I tillegg var X sjeldent og vakkert!

---

⁷ Her brukes ikke riktig terminologi. I følge navneloven skal en bare ha ett etternavn, for eksempel Per Dahl Thommasen. Dahl er her mellomnavn, ikke etternavn.

- Det var viktig at det var et norsk navn. At X er et bibelsk navn hadde ikke betydning⁸.
- Positive assosiasjoner til en annen gutt med samme navnet
- Ingen andre i familien har dette navnet. Synes det er lunt og behagelig. Bonus at det er et bibelsk navn.

Diskusjon av resultatene sett i lys av sosiologisk teori om smakspreferanser

Jeg har tidligere vist til Emma Aldrins doktorgradsavhandling *Navnval som sosial handling. Val av förnamn och samtal om förnamn bland föräldrar i Göteborg 2007-2009* (Aldrin 2011). Hun framhevet blant annet at navnevalg synes å ha en identitetsskapende betydning, både for foreldrene og barn, og at navnevalg også kunne handle om å posisjonere seg i en sosial gruppe.

Gruppetilhørighet er nært forbundet med individets identitet, for eksempel vil det for individer innenfor samme gruppe være viktig å vise tilhørighet gjennom å oppføre seg på en måte som stemmer overens med gruppas forøvrig. Pierre Bourdieu, som er en kjent kultursosiolog, har i *Distinksjonen* (1979) vist hvordan gruppetilhørighet og identitet viser seg igjennom ulike sosiale gruppers smakspreferanser:

En ideologi om karisma ser sans for anerkjent kultur som en gave fra naturen, men vitenskapelig observasjon viser at kulturelle behov er produkter av opplæring: Undersøkelser slår fast at alle former for kulturell virksomhet (museums-, konsert-, eller utstillingsbesøk, lesing osv.) og alle preferanser når det gjelder litteratur, billedkunst eller musikk er nært knyttet til utdanningsnivå (målt etter utdanningstittel eller antall år), og deretter knyttet til sosial bakgrunn (Bourdieu 1995: 44).

Bourdieu mener at personer formes etter hvilket utdanningsnivå de har. Jo lengre utdanning en har, desto mer formes prinsippene for hva som anerkjennes som god kultur. Han sier at «Til det sosialt anerkjente hierarkiet av kunstarter – og innenfor hver av disse kunstartene igjen, hierarkier av sjangre, skoler og epoker – svarer et sosialt hierarki av forbrukere» (Bourdieu 1995: 45). I *Distinksjonen* gjøres det også rede for en undersøkelse som tar for seg ulike sosiale gruppers preferanse for ulike kunstverk og kunstformer. Undersøkelsen viser at det er store skiller i forhold til hvilke deler av befolkningen som liker hva, men at personer med høy utdanning, og dermed høyere sosial status, som regel likte «finere» kunstformer enn personer med lavere sosial status (Bourdieu 1995: 60).

---

⁸ Foreldrene synes å oppfatte det bibelske navnet som norsk (nordisk).

Stanley Lieberon sier også, i *A Matter of Taste. How names, fashions, and culture change*, at det er et skille knyttet til smak og valg av fornavn utfra om mødre hadde høy eller lav utdanning. Han mener dette skillet blottlegger et ønske om at ulike sosiale grupper ønsker å skille seg fra hverandre gjennom navnevalg. På denne måten er det mulig å avlese gruppetilhørighet eller ønsket gruppetilhørighet gjennom valg av fornavn (Lieberon 2000: 139-144).

Når så en smak er blitt veldig vanlig, oppleves den ikke lenger som eksklusiv, og den markerer da heller ikke lenger noe skille mellom ulike sosiale grupper. På grunn av denne dynamikken forflyttes fokuset på nytt til det mindre vanlige og slik tvinges hele tiden den dominerende gruppen til å søke seg til det nye, eksklusive. Gjennom den dominerende gruppens valg av hva som skal være “eksklusivt”, blir også “den gode smaken” igjen innen rekkevidde for de som ikke nødvendigvis var de som avgjorde hva det nye og eksklusive burde være (Lieberon 2000: 15).

Om en så ser resultatene fra undersøkelsen i lys av disse teoriene, er det for eksempel interessant at av de totalt 140 foreldrene som er med i undersøkelsen, har hele 84 av dem mer enn 4 års utdanning (jf. figur 48). Dette stemmer godt med teorien om at individer innenfor samme sosiale gruppe har samme smakspreferanse. Her dreier det seg om at “den gode smaken” knyttet til navnevalg er bibelske navn. Som jeg også har redegjort for ovenfor, er det viktig for de med høy utdanning å gjøre valg som stemmer overens med “finere” kultur. Sett på den måten, kan det tenkes at nettopp bibelske navn ble sett på som anerkjente eller “fine”.

På den andre siden stemmer ikke denne forklaringa helt med resultatene fra spørsmålet om hvor ofte foreldrene går i kirka (jf. figur 49). Dersom en så på kirka, og dermed Bibelen som noe høykulturelt, ville en kunne forvente at sammenhengen var høyere mellom antallet ganger en gikk i kirka og valget av et bibelsk navn. Dette viser trolig det Lieberon sa (se ovenfor) om at det ikke nødvendigvis er noen sammenheng mellom hva som oppleves som “god smak” og hvem som innfører “den gode smaken”. Likevel er det symptomatisk for det Lieberon sier, at den største gruppa foreldre som har valgt bibelske navn, er de med høy utdanning.

I spørsmål 7, om andre faktorer som var viktige når foreldrene valgte navn til barnet, er det alternativet “velklingende” som får flest svar (jf. figur 50). Om noe oppfattes som “velklingende”, har også å gjøre med hva som oppfattes som “god smak”. På samme måte som klær, kunst, film, musikk også videre går i popularitetsbølger, gjør navn det. For

eksempel hevder Eva V. Meldgaard at den nordiske navnerenessansen i Danmark var et resultat av at foreldre foretrakk nordiske navn fordi de de fant dem estetisk tiltrekkende, og ikke fordi de hadde tradisjoner (Meldgaard 1997: 102). Dette viser at oppfatninger om hva som er “velklingende” eller hva som er “god smak”, er nært knyttet til hva som oppleves som anerkjent og “eksklusivt” i samtida. Under den nordiske navnerenessansen så en på de nordiske tradisjonsnavnene som “god smak”, og i perioden 1997-2007 så en på de bibelske navnene som “god smak”.

Resultatene fra spørreundersøkelsen har altså vist at populariteten av bibelske navn i svært liten grad har sammenheng med religiøs aktivitet, det vil si hyppige besøk i kirka. Men den viser at flertallet, 84 av 140 informanter (60 %), er foreldre med høyere utdanning. Mye tyder på at deres preferanser til hva som oppfattes som “god smak” har vært avgjørende for navnevalget.

10. SAMMENDRAG

Innledningsvis i avhandlinga har jeg gjort rede for problemstillinger, avgrensinger og metoder, samt en beskrivelse av historiske forhold knyttet til undersøkelsesområdet, Saltdal. Videre har jeg redegjort for de kategoriene jeg har brukt for å klassifisere navnene og utfordringer knyttet til navneklassifisering, og jeg har gjort rede for metodene jeg har benyttet og hvorfor jeg har benyttet disse.

Hoveddelen av avhandlinga tar for seg toppnavn, både for kvinner og menn, i Saltdal. Manns- og kvinnenavnene er behandlet i hver sine kapitler. Toppnavnskapitlene er igjen delt inn i to deler. I den første delen har jeg sammenlignet de tjue mest frekvente navnene for menn og kvinner i Saltdal med det samme navnets popularitet i Norge. For å kunne sammenligne mine tall fra Saltdal med navnets popularitet i Norge, har jeg fått tilrettelagte lister over navnenes popularitet i Norge fra Gulbrand Alhaug. Disse listene dekker perioden 1820-1900. Det ville være en veldig tidkrevende jobb å lage landsdekkende statistikk (1900-1910) på grunnlag av 1910-folketellinga. Det er derfor perioden er satt til 1820-1900 i denne delen av avhandlinga. Etter at jeg har sammenlignet toppnavnene, har jeg tatt for meg toppnavnsutviklingen i Saltdal. Dette har jeg gjort ved å sammenligne toplister med de ti mest frekvente navnene for annen hver tiårsperiode, for eksempel 1840-49 sammenlignet med 1820-29. Avslutningsvis i avhandlinga har jeg gjort en spørreundersøkelse om bruken av bibelske guttenavn i perioden 1997-2007 i kommunene Saltdal, Fauske og Beiarn.

Det var en hypotese at jeg både ville gjøre funn i undersøkelsene mine som samsvarte med utviklingen i Norge, men også at det ville være avvik. Da jeg hadde laget kurvene for hvert av de tjue mest brukte manns- og kvinnenavnene (1820-1900), så jeg at noen navn hadde en nokså lik utvikling i Saltdal, og jeg fant det derfor naturlig å samle disse navnene i grupper.

Den første grupperinga med mannsnavn som jeg fant naturlig å samle, var de som skilte seg mest ut i Saltdal sammenlignet med Norge, *Johan* og *Jens*. Begge disse navnene var mye mer populære i Saltdal enn i Norge gjennom hele perioden. Den andre gruppa, *Hans*, *Peder*, *Andreas*, *Kristen* og *Bent*, var en gruppe navn som på begynnelsen av århundret var mer populær i Saltdal enn i Norge, men som på midten/slutten av århundret har en synkende popularitet. Av disse sistnevnte navnene skiller *Bent* seg mest ut, fordi navnet brukes relativt mye i Saltdal fram til 1860-69, mens bruken i Norge er svært liten. Den tredje gruppa var: *Kristian*, *Peter*, *Alfred* og *Joakim*. Denne gruppa hadde på en måte en motsatt utvikling

sammenlignet med gruppe to. Disse navnene gikk fra å være lite brukt på begynnelsen av århundret, til å bli mye mer brukt i Saltdal enn i landet sett under ett. Den fjerde gruppa med navn var *Bernhard, Ingvald, Gjert* og *Albert*. Disse navnene hadde en plutselig popularitetsøkning på midten eller mot slutten av 1800-tallet før populariteten - like plutselig som den økte - falt voldsomt. Den femte gruppa med navn var: *Ole, Jakob* og *Olaf*. Disse tre navnene hadde noenlunde lik popularitetsutvikling i Saltdal og i Norge. Den sjette og siste gruppa med navn bestod av *Karl* og *Nils*. Disse to navnene hadde nærmest motsatt utvikling i Saltdal og i Norge, det vil si når navnets popularitet økte i Saltdal, var det nedadgående i Norge og motsatt.

Hypotesen knyttet til hva jeg ville finne i sammenligningene mellom Saltdal og Norge stemte ganske godt. Allikevel var det litt overraskende at det bare var tre av de tjue navnene som hadde nokså lik utvikling i Saltdal og Norge. De fleste navnene var mer populære i Saltdal igjennom hele eller deler av undersøkelsesperioden.

I neste del av toppnavnsanalysen for mannsnavn, tiårsperiode i Saltdal sammenlignet med tidligere periode i Saltdal, var intensjonen å se nærmere på hvordan toppnavnsutviklingen var internt i bygda, og om det var enkelte kategorier av navn som utmerket seg i spesielle perioder. Spesielt var det interessant å se på hvilken posisjon kategorien bibelske navn hadde, fordi en kunne anta at bibelske navn ble mye brukt, siden Bibelen nærmest var den eneste boka en hadde å lese i på den tida. Datamaterialet i denne delen av avhandlinga strekker seg fra 1820-1910.

Periodesammenligningen av mannsnavnene viste at på begynnelsen av 1800-tallet endret topplistene seg relativt lite. Ved å gå nærmere inn på enkelte av de nye navnene som ble tatt i bruk, kunne en se at det i de fleste tilfeller var snakk om en eller annen form for oppkalling, mest bokstavoppkalling. Samtidig må en kunne gå ut i fra at en også brukte en hel del heloppkalling, siden navn som for eksempel *Johan* holdt seg på topplista i alle periodene unntatt i 1830-39. Jeg fant også eksempler på at slektsnavn brukt som fornavn kom på topplista i Saltdal. Den nordiske navnerenessansen gjorde seg gjeldende omtrent samtidig i Saltdal og Norge. De bibelske navnene viste seg omtrent på samme nivå gjennom hele perioden, men det var likevel kategorien tyske navn som ble mest brukt gjennom hele perioden.

På samme måte som popularitetskurvene for mannsnavn i Saltdal og Norge naturlig lot seg gruppere, gjorde også popularitetskurvene for kvinner det samme. Blant kvinnenavnene var det fire navn som utmerket seg som mer populære i Saltdal gjennom hele perioden: *Johanna*, *Kristine*, *Hanna* og *Bente*. Av disse hadde *Johanna* og *Kristine* spesielt høy frekvens hele perioden. Den andre gruppa er de som var populære midt på eller mot slutten av århundret: *Jensine*, *Albertine*, *Ovidia*, *Gjertine* og *Karoline*. Alle disse navnene er eksempler på moveringer av mannsnavn. Den tredje gruppa med navn var betraktelig mye mer populære på begynnelsen av 1800-tallet, men hadde en synkende popularitet utover århundret. Navnene i denne gruppa var *Karen*, *Oline*, *Ane* og *Helene*. Den fjerde gruppa, *Anna*, *Anne*, *Jenny* og *Olga*, var navn som hadde nokså lik utvikling i Saltdal og Norge. Til forskjell fra mannsnavnene med samme utviklingskurve var det flere kvinnenavn som hadde lik utvikling i Saltdal og Norge enn mannsnavn. Den femte og siste gruppa bestod av tre navn som skilte seg ut ved at de periodevis hadde motsatt utvikling i Saltdal og i Norge. Dette gjaldt de bibelske *Marie* og *Marta* - og dessuten *Marie* (justert form av Maria).

I kapitlene hvor jeg sammenlignet toppnavnene i Saltdal og Norge, kom det tydelig fram at det var en sammenheng mellom populære manns- og kvinnenavn. De mest påfallende eksemplene på dette var *Johan* og *Johanna*, *Jens* og *Jensine*, *Bent* og *Bente*, *Kristen* og *Kristine*. Det at disse navnene utmerket seg som så pass mye mer populære i Saltdal, viser at oppkalling som navnelagingsprinsipp stod sterkt i bygda. Funnene mine kan tyde på at gutter ble helt og fullt kalt opp etter forfedre, og likeså at jenter ble oppkalt etter både forfedre og mødre. *Johanna* kunne for eksempel være oppkalling etter farfar med navnet *Johan* eller etter damer i slekta som het *Johanna*.

I sammenligningskapitlet mellom perioder i Saltdal kunne en se flere av de samme trekkene for kvinnenavnene som for mannsnavnene, for eksempel at de samme navnene gikk igjen på topplistene på begynnelsen av århundret. Videre kom det fram flere eksempler på at oppkalling i form av moveringer var et populært fenomen fra 1820-1880-årene. I mange av moveringene kunne en se en sammenheng mellom at mannsnavnet også var populært, for eksempel *Bente* av *Bent*, mens i andre tilfeller var de moverte navnene tatt i bruk i bygda som frittstående navn, for eksempel som *Ovidia*. De nordiske kvinnenavnene ble mindre brukt enn de nordiske mannsnavnene i perioden 1820-1880. Men rundt 1880 fikk den nordiske navnekategorien en voldsom framgang både for manns- og kvinnenavn. Samtidig som de nordiske kvinnenavnene var på frammarsj, gikk populariteten av moveringer kraftig tilbake.

Analysen av toppnavnene for kvinner viste også at påvirkningen fra Sverige synes å ha vært minimal. Navnekategorien svenske navn var lite brukt igjennom hele perioden. Det var bare i forbindelse med navnet *Ida* at jeg kunne ane svensk påvirkning.

I næranalysen knyttet til moveringer og kvinnenavn, så jeg at det i hovedsak ble lagt navn ved hjelp av suffiksene *-ine* eller *-e/-a*, men det var også en liten gruppe med navn som hadde andre suffiks, for eksempel *-anna/-an(n)e* eller *-ette*. Bruken av de to største gruppene utviklet seg ganske likt igjennom 1800-tallet, men *-ine*-gruppa var spesielt populær midt på 1800-tallet. Mange av moveringene kunne knyttes til mansnavn som utmerket seg som populære i Saltdal, og det tyder på at navnelagingsmåten movering også var et uttrykk for at en brukte mye oppkalling i bygda.

Da jeg så nærmere på en del av de spesielle manns- og kvinnenavnene i bygda, viste også oppkalling seg å være en mulig årsaksforklaring til flere av navnene. For eksempel hadde et par av jentenavnene trolig oppstått som oppkalling etter et tidligere avdødd søsken, som *Hartvikka* og *Karlida*, men jeg fant også mulige bokstavoppkallinger. Et annet interessant trekk ved de spesielle navnene, var at flere av dem kunne ha oppstått som et resultat av påvirkning fra USA. Både *Klarens* og *Emaus* kunne blant annet knyttes til en slik forklaring.

I den siste delen av avhandlinga, spørreundersøkelsen om bibelske navn, fant jeg ikke noen sannsynlig sammenheng mellom bruken av bibelske navn og religiøsitet. Tvert imot viste hovedtyngden av svarene at foreldrene bare gikk 1-2 ganger i kirka i året. Ved å se resultatene i lys av sosiologisk teori om smakspreferanser, fant jeg at den bibelske navnetrenden, så vel som andre navnetrender, kan være betinget av at samspillet mellom ulike gruppers behov for gruppetilhørighet og hva som oppfattes som “god smak” innenfor gruppa. I den teorien som jeg brukte som grunnlag for diskusjonene om smakspreferanser, ble det hevdet at det er de med høyt utdanningsnivå som er toneangivende i forhold til “god smak”, og at denne smakspreferansen vil de som føler gruppetilhørighet, deretter følge. Dette samsvarte relativt godt med at godt over halvparten av foreldrene som var med i undersøkelsen, hadde mer enn 4 års utdanning. I tillegg svarte mange at hovedgrunnen til valget av navn til barnet, var at det var “velklingende”. “Velklingende” kan i denne sammenhengen være en god indikator på hva som ble oppfattet som “god smak”, ergo var bibelske navn et tegn på “god smak” i Saltdal, Beiarn og Fauske i perioden 1997-2007.

LITTERATUR OG KILDER

- Akselberg, Gunnstein, 2004: "Den nordiske namnerenessansen – renessansenamn versus andre tradisjonsnavn. Om tilhøvet mellom eit onomastisk normidealnivå og eit namnebruksnivå". I: Gunnlaug Nedreliid og Tom Smidt (red.): *Person- og stadnamn under den nordiske navnerenessansen. Rapport frå NORNAs 34 symposium, Dømmesmoen 10. – 12. september 2004*. Kristiansand, s.100-122.
- Aldrin, Emilia, 2011: *Namnval som social handling. Val av förnamn och samtal om förnamn bland förelldrar i Göteborg 2007-2009*. Institutionen för nordiska språk. *Namn och samhälle* 24. Uppsala.
- Alhaug, Gulbrand, 1985: "Noen trekk ved fornamna i Nord-Noreg". I: *Studia anthroponymica Scandinavica* 3. Uppsala, s. 73-102.
- Alhaug, Gulbrand 1990: "Women`s names in *-ine* a great name fashion in Norway in 19th century". I: Eva Närhi (red): *Proceedings of the XXVIIth International Congress of Onomastic Sciences*. Helsinki, s. 137-144.
- Alhaug, Gulbrand (upublisert): Landsbaserte topplister (40 på topp) for mannsnamn og kvinnenamn i femårsperiodar frå 1820-24 til og med 1980-94.
- Alhaug, Gulbrand og Agnete Kristoffersen, 1999: "Personnamn og likestilling". I: *Namn og nemne* nr 16, s. 42-60.
- Alhaug, Gulbrand, 2003: "Avhandling med vidt perspektiv på svensk namngiving på 1800-talet". I: *Studia anthroponymica Scandinavica* 21, s. 63-79
- Alhaug, Gulbrand, 2004: *Fornamn i Noreg fra 1900-1975 – med vekt på endringar i namnemønsteret*, Oslo.
- Alhaug, Gulbrand, 2008: "Namnemotar i Noreg fra 1700-talet til i dag". I: *Språknytt* nr. 2 2008, s. 10-13.
- Alhaug, Gulbrand, 2011: *10 001 Navn. Norsk fornavnleksikon*. Oslo.
- Aune, Hallgerd, 1981: "Attkallingstradisjonar og namneval i Skaun". I: *Norske personnamnstudier*. Ola Stemshaug (red.). Oslo, s. 62-80.
- Bibelen, 2011. Bibelselskapet.
- Bourdieu, Pierre, 1995: *Distinksjonen. En sosiologisk kritikk av dømmekraften*. Norsk oversettelse av originalen fra 1979: *La Distinction. Critique social du jugement*. Oversatt av Annick Prieur. Oslo.
- Brylla, Eva, 2004: *Förnamn i Sverige*. Kortfattat namnlexikon. Stockholm.

- Bræck, Arvid, 1981: "Personnamn i Hadsel i Vesterålen". I: *Norske personnamnstudier*. Ola Stemshaug (red.). Oslo, s. 81-123.
- De nasjonale forskningsetiske komiteene 2013: "Kvalitative og kvantitative forskningsmetoder – likheter og forskjeller", senest lokalisert 22.05.14 på <http://etikkom.no/forskningstekniske-retingslinjer/medisin-og-helse/kvalitative-kvalitative-forskningsmetoder--likheter-og-forskjeller/>
- Digitalarkivet: Folketellinger og manntall og kirkebøker. Senest lokalisert 26.11.14 på <http://arkivverket.no>
- Eliassen, Åge Jørgen, 2000: *Folkets eget kraftverk. Historien om Dragefossen kraftanlegg AS*. Bodø.
- Gjørven, Julie og Line Fredheim Storvik 2011: "Navnet viser hvem foreldrene er". Senest lokalisert 22.05.14 på <http://www.klikk.no/foreldre/navn/article337238.ece?service=print>.
- Gustafsson, Linnea, 2002: *Novasjon i norr. Nya dopnamn och namngivningsmönsteri Skelleftebygden 1791-1890*. *Anthroponymica Suecana* 12. Kulturens frontlinjer. Umeå.
- Hamsun, Knut, 1955: *August*. Oslo.
- Hamsun, Knut, 1993: *Landstrykere*. Oslo
- Helleland, Botolov, 2007: "Kjært barn har trendy navn", senest lokalisert 22.05.14 på <http://forskning.no/spak/2008/02/kjaert-barn-har-trendy-navn>
- Hutchinson, Alan, 2000: *Saltdal. Gård og slekt*, bind 1. Bodø.
- Hutchinson, Alan, 2002: *Saltdal. Gård og slekt*, bind 2. Bodø.
- Hutchinson, Alan, 2003: *Saltdal. Gård og slekt*, bind 3. Bodø.
- Hutchinson, Alan, 2006: *Saltdal. Gård og slekt*, bind 4. Oslo.
- Johannesen, Ole Jørgen, 2005: "Nordisk navnerenessanse før 1965?" I: Gunnlaug Nedrelid og Tom Smidt (red.): *Person- og stadnamn under den nordiske navnerenessansen. Rapport frå NORNA's 34 symposium, Dømmesmoen 10. – 12. september 2004*. Kristiansand, s.9-28.
- Kristiansen, Jan Erik & Jørgen Ouren, 1998: *Fornavn i Norge – Navnemoter og motenavn*. Oslo.
- Kristiansen, Åsmund, 2006: *Tjærelukt og hammerslag*. Bodø.
- Kruken, Kristoffer, 2013: *Norsk personnamnleksikon*, 3. utgåve. Oslo

- Kruken, Kristoffer, 2013: "Slektsamn i bruk som fornamn i Noreg – en skisse av ei utvikling". I: *Heiðursrit til Anfinn Johansen à 60 ára degnum*. Red. Zakarias Svabo Hansen o.fl. Tórshavn, s. 157-170.
- Lieberson, Stanley, 2000: *A Matter of Taste. How Names, Fashions, and Culture Change*. New Haven – London.
- Meldgaard, Eva Villarsen, 1997: "Fornavnemoder i Danmark 1820-202". I: *Studia anthroponymica Scandinavica* 15, s. 101-112.
- Meldgaard, Eva Villarsen, 1998: *Den store navnebog*. København.
- NPL III – se Kruken 2013.
- Parelius, Nils, 1960: "Tilintetgjørelsesleirene for jugoslaviske fanger i Nord-Norge". I: *Saltdalsboka 1984*. Bodø, s. 36-50.
- Pedersen, Aud-Kirsti, 2002: "Oppkallingstradisjonar i eit nordnorsk kystmiljø". I: Tove Bull, Endre Mørck og Toril Swan (red.): *Venneskrift til Gulbrand Alhaug*. Tromsø, s. 141-147.
- Registreringscentralen for historiske data. Senest lokalisert 26.11.14 på <<http://rhd.uit.no>>
- Sandøy, Helge, 1996: *Talemål*. Oslo.
- Vanberg, Rune, 1981: "Namnebruken i Knut Hamsuns nordlandsdiktning". I: *Norske personnamnstudier*. Ola Stemshaug (red.). Oslo, s. 44-61.
- Weise, Lis, 1989: "Mine, Dine og Sine. Kvindenavne på *-ine*". I: *Studia Onomastica*. Festskrift til Thorsten Andersson 23 februari 1989. Lund, s. 415-425.
- Aarset, Terje, 1982: "Frå den nordiske namnerenessansen til i dag". I: *Norsk personnamnleksikon*. Red: Ola Stemshaug. Oslo, s. 66-87.
- Aarset, Terje, 1985: "Den nordiske navnerenessansen i bygd og by på Sunnmøre 1860-99". I: Sigurd Fries og †Roland Otterbjörk (red.): *Regional och social variation i nordisk personnamnsskick*. NORNA-rapporter 29. Uppsala, s. 109-116.

VEDLEGG:

I dette vedlegget står det en fullstendig liste over mannsnavn og kvinnenavn i materialet for Saltdal. Som en ser, er mange navn lite brukt. For ordens skyld har jeg også inkludert navn som feilaktig står i materialet fra Digitalarkivet, for eksempel *Afred* for *Alfred* og *Bernhadine* for *Bernhardine*. Dette skyldes tastefeil som er gjort ved digitaliseringen av materialet. Navn kan også ha fått feil kjønn ved digitaliseringen – som *Reidar* (ett belegg i kvinnenlista).

I klassifiseringskolonnen har jeg bare oppgitt kategori for navn som ligger til grunn for de to sentrale figurene i avhandlingen, figur 22 og 44. I kapittel 4.1 har jeg skrevet hva de enkelte kodene står for.

En vil se at det for en rekke navn i vedlegget ikke er oppgitt klassifiseringskode, og dette er navn som ikke ligger til grunn for figur 22 og 44, for eksempel franske navn. Jeg har likevel funnet grunn til å bruke kode 2 i vedlegget, dvs. navn som kan ha to eller flere tolkninger – som *Alma* og *Karine*.

For kvinnenavnene ser en at koden *mov* er mye brukt (*Olav-a* av *Olav*). Dette er altså en moving. En annen lagingsmåte er utvidelse av eksisterende navn (*Gerd-a* av *Gerd*). Både *Olava* og *Gerda* er laget av nordiske navn, men jeg har latt lagingsmåte få prioritet ved klassifiseringen. Fordi det er få navn som er av utvidelsestypen, er ikke denne navnetypen markert i vedlegget.

Selv om jeg her i vedlegget ikke har kode for engelske og franske navn, har jeg likevel nevnt navnekategorier som tidligere i avhandlingen, bl.a. ved topplister. Men i vedlegget har jeg altså konsentrert meg om å klassifisere de navnene som inngår i de sentrale figurene 22 og 44.

Mannsnavn:

Navn:	Kategori:	Totalt:			
Abel	bib	4	Alberg		1
Abraham	bib	5	Albert	ty	20
Adam	bib	1	Albin	klass	1
Adolf	ty	15	Albinus	klass	1
Afred		1	Albrekt	ty	2
Agnar	n	1	Albrikt	ty	1
Agnor		1	Aleksander	klass	4
Aksel	dansk	4	Alf	n	4
Alber		1	Alfred		50
			Aliks	ju	1

Amandus	klass	4	Elias	bib	2
Anders	ju	6	Elieser	bib	1
Andor	n	16	Elling	n	10
Andreas	bib	86	Elof	svensk	1
Andrias	ju	1	Emaus	sl	1
Anfelt	svensk	1	Emil		11
Angel	sl	2	Engel		1
Anker	sl	1	Engvald		1
Antoft		1	Enok	bib	2
Anton	ty	3	Erik	n	5
Arent	ju	2	Erling	n	14
Arktander	sl	1	Ernst	ty	5
Arne	n	20	Ernts	ju	1
Arnold	ty	1	Florentin	klass	1
Arnt	ty	3	Frans	ju	2
Aron	bib	2	Frants	ty	6
Artur		9	Frederik	ju	1
Aslak	n	1	Fredrik	ty	2
Asmund	n	1	Fridtjof	n	4
Astrup	sl	1	Fridtjov	n	1
Belmar		2	Fritjof	n	5
Belmer		1	Frits	ty	2
Benjamin	bib	1	Gabriel	bib	1
Bent	ju	28	Georg	klass	1
Berger	n	2	Gerhard	ty	2
Bernhard	ty	24	Gidion	bib	1
Bernhart	ju	1	Gjermund	n	1
Bernhof	sl	7	Gjert	ju	21
Bernt	ty	1	Gorg	ju	1
Berteus	mov	1	Gottfred	ty	5
Birger	svensk	18	Gottfrid	ty	1
Bjarne	n	10	Gunnar	n	6
Bordevig	sl	1	Gustav		2
Bordevik	sl	1	Guttorm	n	2
Brede	dansk	1	Haftor	n	1
Charles		1	Hagbart		4
Daniel	bib	5	Hagemann	sl	2
Dankert	ty	1	Hagerup	sl	15
David	bib	3	Hagrup	sl	2
Diderik	ju	1	Hakon	n	2
Didrik	ty	2	Halfdan	n	2
Ditlev	ty	1	Halvar	n	1
Edevard	ju	3	Halvdan	n	2
Edin		2	Halvor	n	1
Edvard		12	Hammond	sl	1
Edvart	ju	7	Hans	ty	119
Edvin		10	Harald	n	23
Egil	n	4	Harry		1
Eilert	ty	3	Hartvig	ty	5
Eilif	n	1	Hasseberg	sl	1
Einar	n	12	Hasselberg	sl	6
Eivind	n	3	Helge	n	5
Eleaser	bib	1	Helje		1

Helmer	ty	9	Konvald		1
Hendrik	ju	1	Kornelius	klass	14
Henning	ty	9	Kresten	ju	1
Henrik	ty	2	Krestian	ju	1
Henry		2	Kristen	ju	49
Hermann	ty	10	Kristian	klass	119
Hildor	mov	2	Kristoffer	klass	6
Hildur		1	Kåre	n	3
Hilmar	ty	18	Lars	ju	13
Hjalmar	n	11	Laurits	ju	4
Holger	dansk	5	Leander	klass	1
Hugo	ty	3	Leif	n	3
Høyder		1	Lennart	ty	1
Håkon	n	35	Lennert	ju	1
Ingar		1	Leonard	ty	1
Ingebrikt	ju	1	Leonart	ju	1
Ingemann	sl	2	Leonhard	ty	6
Ingulv	n	1	Leonhart	ju	1
Ingvald	n	22	Lorents	ty	2
Isak	bib	4	Lornts	ju	1
Israel	bib	1	Ludolf	ty	2
Ivar	n	2	Ludvig	ty	18
Iver	n	6	Ludvik	ju	3
Jack		1	Lusinius	mov	1
Jakob	bib	22	Lyder	ty	1
Jan	ty	10	Mads	dansk	2
Jens	dansk	105	Magnor		1
Jentoft	sl	10	Magnus	n	25
Joakim	bib	30	Malakias	bib	1
Johan	ty	263	Malfred		2
Johannes	bib	10	Malvin		1
Jon	ju	7	Marius	klass	4
Jonas	bib	1	Markus	bib	1
Josef	bib	3	Marselius	klass	4
Julian		1	Martin	klass	12
Julius	klass	22	Martines	ju	1
Justin	mov	1	Martinius	klass	1
Jæger	sl	1	Martinus	klass	8
Jørgen	ty	4	Masinius	mov	1
Karel		1	Mattias	bib	5
Kareles	ju	1	Meier	ty	2
Karl	n	104	Mikael	bib	2
Karle	ju	1	Mikal	ju	5
Karolius	klass	1	Mons	ju	8
Kasper	bib	1	Nikolai		5
Klarens	ju	1	Nils	ju	20
Klareus	mov	1	Norberg		2
Klaudius	klass	3	Nordberg	sl	1
Klaus	ty	7	Normann		6
Knut	n	2	Odin	n	18
Kondrad	ty	1	Olaf	n	35
Konelius	ju	1	Olai		1
Konrad	ty	24	Olaus		1

Olav	n	9	Sigurd	n	15
Ole	dansk	139	Simon	bib	3
Olger		1	Sivert	ty	1
Olin		3	Skjønning	sl	5
Olof	svensk	1	Sofus	klass	1
Oskar		12	Sverre	n	5
Osvald	n	1	Søren	dansk	2
Otelius	mov	3	Teodor	klass	5
Ottar	n	3	Terje	n	1
Otto	ty	15	Tidemann	ty	1
Parelius	sl	3	Tobias	bib	2
Paul	klass	4	Tollef	n	1
Paulin	mov	1	Toralf	n	1
Peder	dansk	110	Torberg	n	1
Peter	bib	46	Torger	n	1
Petter	ju	16	Torgny	svensk	2
Påske	sl	1	Torsten	n	1
Ragnar	n	2	Torvald	n	2
Ragnvald	n	8	Trond	n	1
Rasmus	klass	1	Trygve	n	4
Reidar	n	5	Valdemar	dansk	3
Reinart	ju	1	Valter	ty	1
Reinert	ju	1	Velhelm	ju	1
Rikard	ju	1	Verner	ty	1
Robert	ty	1	Viderton		1
Rolv	n	1	Viktor	klass	1
Sakarias	bib	2	Vilhelm	ty	17
Samuel	bib	2	Villam	ju	1
Sandberg	sl	1	Villiam		2
Sefanias	bib	2	Villum	ju	1
Sekedias		1	Villy		1
Selmer	sl	2	Vollert	dansk	5
Severin	klass	1	Øystein	n	1
Signar		1	Øyvind	n	2

Kvinnenavn:

Navn:	Kategori:	Totalt:			
Abigael	bib	1	Alvhild	n	7
Ada	bib	1	Alvide		1
Agnes	klass	19	Alvilde		1
Agnete	klass	1	Amalia	klass	8
Albertine	mov	20	Amalie	klass	9
Alette		2	Amanda	klass	4
Alfhild	n	3	Andrea	mov	2
Alfhilda		1	Andreanna	mov	1
Alfine	mov	1	Andrin	mov	1
Alfredine	mov	4	Ane	ju	62
Alfrida	n	3	Ann		1
Alise	2	3	Anna	klass	120
Alma	2	7	Anne	ju	83
			Annette		2
					17

Anny		5	Eline	klass	9
Antine	mov	1	Elisabet	bib	10
Antonette	2	3	Elise	kf	1
Antora		1	Ellen	kf	1
Arnfrid	n	1	Elsbet	ju	1
Arnolda	mov	2	Else	dansk	6
Arnoldine	mov	1	Elsebe	ju	1
Arntine	mov	1	Elsebet	ju	1
Aroldine		1	Elvira		1
Aslaug	n	8	Emelia	2	7
Astrid	n	33	Emelie	2	7
Augusta	mov	2	Emilia	mov	2
Barbara	klass	8	Emilie	mov	19
Barbro	svensk	1	Emma	ty	23
Bena		2	Ester	bib	4
Benjamine	mov	1	Eva	bib	5
Bente	dansk	34	Flora	klass	1
Berentine	mov	1	Fredrikka	mov	1
Beret	ju	16	Frida	n	5
Bergette	ju	2	Frøya	n	1
Bergitte	ju	6	Georgine	mov	3
Bergljot	n	1	Gerda		1
Berid	ju	1	Gesine	ty	1
Berit	ju	9	Gidianne	mov	1
Berndine	mov	1	Gina	kf	6
Bernhadine		1	Gine	kf	2
Bernhardine	mov	21	Gjertine	mov	22
Bernlotte		1	Gjertrud	ty	5
Berntine	mov	17	Glenny	mov	1
Berta	2	5	Grete	ty	3
Berte	2	3	Gudrun	n	22
Bertea	2	2	Gunda	2	1
Billa	kf	1	Gunnel	svensk	1
Bina	kf	5	Gunnhild	n	2
Birgit	ju	1	Gunnvor	n	4
Birgitte	ju	2	Gyda	n	1
Bitta		1	Haldis	n	7
Borghild	n	26	Halgjerd	n	1
Brita	svensk	1	Hanna	bib	87
Charlotte		2	Hanne	2	1
Dagmar	dansk	4	Hansine	mov	13
Dagny	n	6	Hardovika	mov	1
Dina	kf	10	Harriet		1
Dine	kf	2	Hartuvike	mov	2
Dortea	ju	3	Hartvike	mov	1
Ebba	2	1	Hedevika	mov	1
Edit		1	Helena	klass	1
Edvarda	mov	1	Helene	klass	22
Edvardine	mov	1	Helga	n	26
Elen	kf	16	Helge		2
Elfine	mov	1	Heline	ju	1
Elfrida	ty	3	Helma	ty	3
Elida	n	10	Hendriette	ju	5

Henny	2	1	Kaspara	mov	18
Henriette		9	Katinka		1
Henrikke	mov	1	Katrine	klass	4
Herborg	n	1	Kirsten	ju	4
Hertuvik		1	Kirstin	ju	1
Hertuvika	mov	1	Kirstine	ju	3
Hilda	n	14	Klara	klass	18
Hildur	n	4	Klaudia	klass	4
Hilma	2	2	Klaudine	mov	2
Hjørdis	n	4	Konstanse	klass	8
Hulda	n	4	Kornelia	klass	11
Ida	ty	24	Kornelie	klass	2
Idianna		1	Krestine	ju	2
Imilie		1	Kristane		1
Indianna	ny	4	Kristiana	mov	4
Indine		1	Kristiane	mov	2
Inga	n	19	Kristianna	mov	6
Ingebjørg	n	1	Kristianne	mov	2
Ingeborg	n	14	Kristine	klass	97
Inger	n	3	Kristofa	mov	11
Ingerda		1	Kristoffa	mov	2
Ingerte		1	Larine	mov	2
Ingrid	n	3	Laura	klass	10
Irma	ty	1	Lava	kf	1
Israeline	mov	1	Lea	bib	2
Jakobia	mov	2	Lena	kf	4
Jakobine	mov	2	Lene	kf	1
Janny		1	Leonara		1
Jenny	mov	47	Leonarda	mov	1
Jensine	mov	55	Leonharda	mov	1
Jesefine		1	Leovine	mov	1
Jette	kf	3	Lida	kf	1
Johanna	mov	141	Lilly		1
Johanne	mov	7	Lina	kf	10
Jonette	mov	8	Line	kf	8
Jorgine	mov	1	Lisabet	kf	1
Josefa	mov	5	Liv	n	2
Josefine	mov	20	Lorentse	mov	1
Josine	mov	1	Lorntine	mov	3
Judit	bib	2	Louise		2
Juditta		1	Lovise	ju	17
Julia	klass	8	Lusie	ju	2
Julianna	mov	2	Lydia	klass	12
Julie		5	Lydianna		1
Justine	mov	3	Magda	kf	7
Jørgine	mov	1	Magdalena	bib	2
Kaia		4	Magdalene	bib	11
Karen	dansk	75	Magna	mov	2
Karine	2	11	Magnhild	ty	4
Karlida		1	Magnild	ty	1
Karlotte	ju	1	Magny	2	1
Karn	dansk	1	Magrete	ju	1
Karoline	mov	32	Malene	ju	3

Malfrid	n	1	Petrine	mov	12
Maren	dansk	3	Ragna	n	14
Margit	ju	2	Ragnhild	n	10
Margrete	ju	5	Rakel	bib	3
Maria	bib	36	Randi	n	3
Marianna		1	Rebekka	bib	2
Marianne		2	Regine	klass	1
Marie	ju	51	Reidar		1
Marit	ju	2	Rut	bib	4
Marta	bib	22	Sadia		1
Mary		1	Sara	bib	11
Matea	mov	1	Selma		3
Mathilde	ty	14	Serianna		1
Mette	dansk	1	Sesilia	klass	1
Milly		1	Severine	mov	2
Nanna	2	1	Sigfrid	n	1
Nanny		1	Signe	n	9
Nekoline	mov	3	Signy	n	2
Nella	kf	1	Sigrid	n	6
Nelle	kf	1	Sigrun	n	1
Nikoline	mov	3	Simonette	mov	3
Nilvarda	mov	1	Sirianna		3
Nora	2	1	Sofia	klass	1
Olaug	n	1	Sofie	klass	10
Olava	mov	1	Solveig	n	1
Olea	mov	8	Tella		1
Oleanna	mov	1	Teodora	mov	2
Olene	mov	1	Terese	klass	1
Olga		29	Tine	kf	1
Olgine	mov	1	Tora	n	4
Oline	mov	46	Tordis	n	3
Olivia		1	Trine	kf	2
Oltine	mov	1	Valborg	ty	1
Olufine	mov	1	Vally		1
Otea	2	1	Veline	mov	1
Otelia	klass	7	Vetsera		1
Otelie	klass	4	Viktoria	klass	5
Otilie	klass	2	Vilhelmin	mov	1
Ovedia	mov	5	Vilhelmine	mov	6
Ovedie	mov	2	Vilhime	mov	1
Ovidia	mov	24	Villine	mov	1
Ovidie	mov	1	Villumine	mov	1
Pauline	mov	9	Ågot	ju	6
Pernelle	ju	10	Åsa	n	1
Pernille	ju	9	Åse	n	1
Petra	mov	20	Åsta	n	4

Spørreundersøkelse om navngiving i Saltdal, Fauske og Beiarn

Jeg heter Janne Anita Nilsen, er bosatt i Bodø og jobber ved Bodø videregående skole. Opprinnelig kommer jeg fra Saltdal. I forbindelse med masteravhandling i nordisk språk ved Universitetet i Tromsø, skal jeg gjøre en undersøkelse knyttet til motiv for valg av bibelske fornavn til gutter i perioden 1998-2007. Undersøkelsen er godkjent av Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD) 08.04.2014.

Siden 1990-tallet har det vært en sterk navnemote i hele landet med å bruke navn fra Bibelen, særlig for gutter, men vi vet lite om motivene for valg av bibelske navn. Det er dette jeg vil undersøke nærmere ved hjelp av det vedlagte spørreskjemaet.

Gjennom Folkeregisteret har jeg fått tilgang til alle guttenavnene som er brukt i perioden 1998-2007 i kommunene Saltdal, Fauske og Beiarn. På den måten har jeg funnet fram til dere som foreldre, og nå tar jeg kontakt for å høre om du/dere er interessert i å hjelpe meg å finne noen svar som kan forklare navnetrenden med bibelske navn.

Det er selvsagt frivillig å delta, og du/dere kan bestemme om dere vil svare på alle eller bare noen av spørsmålene i det vedlagte spørreskjemaet. Jeg har testet ut spørsmålene på venner og kollegaer, og det tar **ca. 5 minutter** å fylle ut skjemaet.

Det er viktig å presisere at det ikke vil være mulig å identifisere enkeltpersoner i avhandlingen, fordi den bare omhandler fornavn. Med *fornavn* menes både første fornavn og eventuelt andre fornavn. Hvis dere likevel senere finner ut at dere ikke vil være med i navneundersøkelsen, vil de opplysningene jeg har fått av dere bli slettet fra navnematerialet. Dersom dere ønsker det, kan også informasjonen som jeg får fra dere være konfidensiell, og det kan lages en klausul som begrenser innsynet i deler av avhandlingen.

Når jeg er ferdig med navneinnsamlingen og masteroppgaven, vil datamaterialet bli oppbevart ved Institutt for språkvitenskap ved Universitetet i Tromsø. Det er ingen andre enn veilederen min, Gulbrand Alhaug, og jeg som vil ha tilgang på materialet.

Jeg håper så mange som mulig av dere vil delta i undersøkelsen, og at dere vil returnere utfylt spørreskjemaet i den vedlagte og frankerte konvolutten.

Svarfrist: 20.08.2014

Med vennlig hilsen

Janne Anita Nilsen

Kontaktinformasjon: Janne Anita Nilsen, Greisdalslia 35, 8028 Bodø. E-post: janne.nilsen@nfk.no, Tlf. 99 23 68 54

**SPØRREUNDERSØKELSE I FORBINDELSE MED BRUKEN AV BIBELSKE NAVN
I SALTDAL, FAUSKE OG BEIARN I PERIODEN 1998-2007:**

Fornavnet/fornavnene til barnet undersøkelsen gjelder:

---

1. **Mor, født:** _____ (år)   **Far, født:** _____ (år)

I det følgende skal du krysse av bare for **ett** av alternativene i hvert spørsmål, **foruten i spørsmål 8**, hvor du kan velge flere alternativer om nødvendig.

2. Hvem foreslo navnet?

- a. Mor
- b. Far
- c. Slektning
- d. Annen person
- e. Husker ikke

3. Hvem fyller ut skjemaet? Sett kryss ved det som passer:

- a) Mor   b) Far   c) Mor/far

4. Hva er mors utdanningsnivå? Sett kryss ved det som passer:

- a. Grunnskole
- b. Videregående skole
- c. Høyere utdanning (1-4 år)
- d. Høyere utdanning (5 år eller mer)

5. Hva er fars utdanningsnivå? Sett kryss ved det som passer:

- a. Grunnskole
- b. Videregående skole
- c. Høyere utdanning (1-4 år)
- d. Høyere utdanning (5 år eller mer)

6. Hvor ofte går du i kirken? Sett kryss ved det som passer:

- a. Aldri
- b. 1-2 ganger i året
- c. 7-8 ganger i året
- d. 10-20 ganger i året
- e. Ukentlig

7. Andre faktorer som var viktig da du/dere valgte navn til barnet? Sett kryss ved det som passer:

- a. Oppkalling
- b. Navnets betydning var viktig
- c. Velklingende
- d. Moderne
- e. Passet sammen med navn på søsken
- f. Kjendiser hadde barn med samme navn
- g. Sjeldent
- h. Annet

NB! Om nødvendig, sett kryss ved flere faktorer på dette spørsmålet.

8. Har du andre kommentarer til navnevalget? (skriv eventuelt på eget ark)

Kontaktinformasjon: Janne Anita Nilsen, Greisdalslia 35, 8028 Bodø.
E-post: janne.nilsen@nfk.no,
Tlf. 99 23 68 54

